

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1986

ΑΡΙΘ. 15

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ἀρχὴ τῆς Ἰνδικτοῦ.
— Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου,
Ἡ ἀγία Φοίβη, διάκονος τῆς Ἐκκλη-
σίας τῶν Κεγχρεῶν. — Μητροπ. Πα-
τρῶν Νικοδήμου, Θεολογικὸν
Ἑορτολόγιον. — Ἐπιστο-
λὰ ἰσχυρὰ πρὸς τὸν «Ἐφημέριον». —
Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου,
Περὶ τοῦ ἐπιγῆς ἔργου τοῦ Σωτῆ-
ρος Χριστοῦ. — Ἀρχιεπ. Κρήτης Τι-
μοθέου, Τὸ παράδειγμα. — Δη-
μοσθ. Σαβράμη, Ἀπὸ τὴν ζωὴ
τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἀ-
φρικῆς. — Εὐαγγέλιον Π. Λέκκου,
Ἡ Ἱερά Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης. —
Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου,
Γνώρισε τὴν ἐνορία σου... — Πρω-
τοπρ. Δημ. Δρίτσα, Ἀ' Κορ-
στ' 1-6: ἀναζήτησι ἀρχῶν ἐκκλησ.
δικαιοσύνης; — Ἀρχιμ. Θεοκλ. Κ.
Τσίρκας, Τὸ παράπονον... — π.
Ἄντ. Ἀλεβιζοπούλου, Τὸ
ἔργο τῶν κληρικῶν στὴν Ἐκκλησία.
— Πρωτοπρ. Νικ. Γ. Σκιαδα-
ρέση, Τὰ ναρκωτικὰ ἀπὸ τὴν ὀ-
πτικὴ τῆς Ἐκκλησίας. — Γεωργ. Α.
Τσατσάρωνη, Ἡ ἐκκλησ.
μουσικὴ στὴν Ἀμερικὴ. — Χρυσ. Ι.
Νεαμονιτάκης, Ἄνθη εὐλα-
θείας στὴν Πόλιν τῶν ὀνείρων μας.
— Δημ. Φερούση, Τὸ βιβλίον.
— Ἐπίκαιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀναστασάκη 3-
157 72 Ἀθήναι, Τηλ. 77.87.978.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΝΔΙΚΤΟΥ (Τὸ νέον Ἐκκλησιαστικὸν Ἔτος)

Ἰνδικτιον ἡμῖν ἐδλόγει νέον Χρόνον
Ὡ καὶ Παλαιέ, καὶ δι' ἀνθρώπους Νέε.

★

«Ὁ πάσης Δημιουργὸς τῆς κτίσεως, ὁ καιρὸς καὶ χρόνος ἐν τῇ
ἰδίᾳ ἐξουσία θέμενος, ἐδλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς
χρησιότητός σου, Κύριε.»

Η ΑΓΙΑ ΦΟΙΒΗ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΚΕΓΧΡΕΩΝ

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Α'

Τὴν 3ην Σεπτεμβρίου ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴ μνήμη τῆς ἁγίας Φοίβης, διακόνου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Κεγχρεῶν. Ἡ ἁγία αὐτὴ ἀναφέρεται μὲ πολὺ τιμητικὸν καὶ — σχετικῶς ἐκτενῆ — τρόπο μέσα στὴν Καινὴ Διαθήκη. Γι' αὐτὴν γίνεται λόγος στὸ τελευταῖο κεφάλαιο τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς, στὸ ὁποῖο ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει τὰ ἑξῆς: «Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὕσαν διάκονον τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς, ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων καὶ παραστήτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρῆζῃ πράγματι· καὶ γὰρ αὕτη προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ αὐτοῦ ἑμοῦ» (Ρωμ. ιστ', 1-2).

Ἡ ἀνάλυσις καὶ ἐρμηνεία τῶν δύο αὐτῶν στίχων ἀποκαλύπτει ὅλα τὰ ἀξιώπαινα καὶ εὐγενῆ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐκλεκτῆς αὐτῆς Χριστιανῆς τῶν ἀποστολικῶν χρόνων. Ποιά εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτά;

1) Τὸ ὄνομά της «Φοίβη», ποὺ προερχόταν ἀπ' τὴν ἐθνικὴ μυθολογία, ἀπέκτησε μετὰ τὴ βάπτισί της, τὴν κυρία καὶ πρωταρχικὴ σημασίαν τῆς λέξεως. Ἡ σημασία της εἶναι: διαυγής, λαμπρή, ἀγνή, ἀμίαντη. Τὸ ὄνομα δὲν ἔχει πιά σχέσι με τὸν Φοῖβο Ἀπόλλωνα, ἀλλὰ — μετὰ τὴν «ἀνακεφαλαίωσι» τῶν ἐπιγείων καὶ οὐρανίων ἐν τῷ Χριστῷ (Ἐφεσ. α', 10) — με τὸν Ἥλιο τῆς δικαιοσύνης, με τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν.

2) Ἡ Φοίβη διακρινόταν στὸ διακονικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Κεγχρεῶν, οἱ ὁποῖες, κατὰ τὸν Θεοδώρητο, ἦταν «ἀκόμη τις τῆς Κορινθίας μεγίστη» καὶ ἀποτελοῦσαν τὸ ἐπίγειο τῆς Κορίνθου πάνω στὸν Σαρωνικόν, ὅπου ἀποβιβάζονταν ὅσοι ἔρχονταν διὰ θαλάσσης ἀπ' τὴν Ἀσία καὶ τὸν Πειραιᾶ.

3) Ἡ Φοίβη δὲν ἦταν ἀπλῶς μιὰ δραστήρια Χριστιανή, ποὺ ἀσκοῦσε τὸ χριστιανικὸ διακονικὸ ἔργο μὲ ἀτομικὴ τῆς πρωτοβουλία, ἀλλὰ ἦταν ἐξουσιοδοτημένη γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ ἀπ' τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία τῆς εἶχε μεταδώσει εἰδικὴ χάρι καὶ τὴν εἶχε κατατάξει στὴν τάξι τῶν «διακόνων γυναικῶν». Γιὰ τὴν τάξι αὐτὴ ὁμιλεῖ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ Ἀπ. Παῦλος καὶ στὸ χωρίο Α' Τιμ. γ', 11, ὅπου τονίζει ὅτι αἱ «γυναῖκες διάκονοι» πρέπει νὰ εἶναι «σεμναί, μὴ διάβολοι, νηφάλιαι, πισταὶ ἐν πᾶσιν». Τὸ ὅτι κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἡδὴ ἐποχὴ, παραλλήλως πρὸς τὴν τάξι τῶν διακόνων ἀνδρῶν (Πράξ. στ', 1 κ. ἑξ. Φιλίπ. α', 1· Α' Τιμ. γ', 8), παρουσιάσθη καὶ γυναικεῖα διακονικὴ τάξις ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ χωρισμένη

ζωή, τὴν ὁποία ζοῦσαν στοὺς γυναικωνίτες τῆς Ἀνατολῆς οἱ γυναῖκες, ἐπέβαλλε τὴ δημιουργία τῆς τάξεως τῶν «διακόνων γυναικῶν», οἱ ὁποῖες θὰ μπορούσαν νὰ εἰσχωροῦν στοὺς γυναικεῖους θαλάμους καὶ νὰ γίνωνται φορεῖς τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας στὸν γυναικεῖο κόσμος. Ἐπίσης ἡ γυναικεῖα διακονία ἦταν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀναγκαῖα γιὰ τὴν εὐπρεπῆ, κοσμία καὶ ἀνεπίληπτη τέλεσι τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος τῶν γυναικῶν¹.

Μποροῦμε λοιπὸν νὰ φαντασθοῦμε τὴν ἁγία Φοίβην νὰ κηρύττει τὸν Χριστὸ μέσα στοὺς γυναικωνίτες· νὰ κατηγγί τις γυναῖκες, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ βαπτισθοῦν· νὰ τις βοηθῇ στὴν ἐκδυσί καὶ ἐνδυσί τους, ὅταν αὐτὲς προσέρχονταν στὸ ὕδωρ τοῦ «λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου» (Τίτ. γ', 5) καὶ πρὸ πάντων νὰ ἀσκή τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλοξενίας, τὴν ὁποία γνώρισε προσωπικὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀπ. Παῦλος. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἰδιαιτέρως μνημονεύεται ἀπ' τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, ὅταν αὐτὸς τονίζῃ (καὶ γὰρ αὕτη προστάτις πολλῶν ἐγεννήθη καὶ αὐτοῦ ἑμοῦ).

Τὸ πῶς ἀκριβῶς ἡ Φοίβη κατετάγη στὴ τάξι τῶν «διακόνων γυναικῶν» δὲν ἀναφέρεται στὴν Καινὴ Διαθήκη. Ἐὰν τότε δὲν εἶχεν ἀκόμη διαμορφωθῇ τυπικὸ χειροτονίας, ὅπως συνέβαινε γιὰ τις διακονίσσες τῶν ἐπομένων αἰώνων, ὅπως ὁποῖοτε θὰ ὑπῆρχε κάποια καθιερωτικὴ εὐχή, ἡ ὁποία δὲν ἀναφέρεται ἀπ' τὸν Ἀπ. Παῦλο, διότι αὕτη ἦταν γνωστὴ στοὺς παραληπτές τῆς ἐπιστολῆς του.

4) Τὸ ὅτι ἡ Φοίβη ἦταν σημαῖνον πρόσωπο στὴν Ἐκκλησία τῶν Κεγχρεῶν φαίνεται καὶ ἀπ' τὸ ὅτι εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ ταξιδεύσῃ καὶ νὰ μεταβῇ στὸν τόπο τῶν παραληπτῶν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου. Δὲν ἀποκλείεται ὁ Παῦλος ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ταξιδίου της αὐτοῦ νὰ ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν καὶ νὰ ἐμπιστεύθηκε τὴν μεταφορὰ της στὴν Φοίβην, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν γενικῶς ἐπικρατοῦσα παράδοσι ἦταν ἡ κομιστρία τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς².

(Συνεχίζεται)

1. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡρώδης τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Αἱ διακονίσσαι διὰ τῶν αἰώνων, ἐν Ἀθήναις, 1949, σελ. 27-28. Τοῦ ἰδίου, Ἡ «χειροτονία» ἢ «χειροθεσία» τῶν διακονισσῶν, ἐν Ἀθήναις 1954, σελ. 17. Τοῦ ἰδίου, Ἱστορία καὶ Θεωρία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινωνικῆς Διακονίας, Ἀθήναι, 1985, σελ. 71.

2. Ἰ. Δ. Καραβιδόπουλου, Φοίβη, Θερησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμ. 11, Ἀθήναι, 1967, σσ. 1190-1191.

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

Γ' ΕΟΡΤΑΙ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΑΜΦΙΩΝ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

3. «ΦΥΛΑΞΟΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΚΕΠΗΝ ΣΟΥ»

«Οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς».

Ὅτι ἀποκτῶμεν μὲ κόπον, τὸ θέλομεν ἐξησφαλισμένον διαπαντός. Ἄλλα ἀγαθὰ εἶναι ἀναλώσιμα καὶ ἐξαντλοῦνται. Δὲν μέγουν συνεχῆς περιουσία μας. Ἄλλα πάλιν «σῆς καὶ θρώσις ἀφανίζει καὶ κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσιν» (Ματθ. ζ' 19)· ὁπότε περιέρχονται εἰς ἄλλας χεῖρας. Καὶ εἰς τὴν καλλιτέραν περίπτωσιν, τῆς διὰ θίου ἐξασφαλίσσεως τῶν ἀγαθῶν μας, ἢ κατοχῆ καὶ ἢ ἀπόλαυσις αὐτῶν θὰ εἶναι ὅπως δῆποτε προσωρινή. Φεύγομεν κάποτε καὶ τὰ ἐγκαταλείπομεν. Τελειώνει ἢ ἐπὶ γῆς ζωὴ μας, καὶ ἐκεῖνα μέγουν ἐδῶ.

★

Ὁ Κύριος ἐν τούτοις ὠμίλησε καὶ περὶ ἀγαθῶν ἀναφαιρέτων. Εἶπε διὰ τὴν Μαρίαν, τὴν ἀδελφὴν τῆς Μάρθας καὶ τοῦ Λαζάρου, ὅτι «τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξέλεξατο, ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς».

Τὸ εἶπε διὰ τὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Μαρία εἶχε προτιμήσει νὰ μείνῃ πλησίον Του καὶ νὰ τὸν ἀκούῃ, παρὰ νὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὰς οἰκιακὰς φροντίδας, ὅπου τὴν ἐκάλεε ἡ Μάρθα νὰ τὴν βοηθήσῃ.

Αὐτὴ ἢ ἐπιλογή της —εἶπε τότε ὁ Κύριος— ἀπέδειξε κατανόησιν καὶ ἀξιολόγησιν καὶ ἐκτίμησιν ὀρθήν, διὰ κατὰ τὸ ὅποιον «οὐκ ἀφαιρεθήσεται». Δὲν θὰ τὸ χάσῃ ποτέ. Ἐξέλεξε τὸν Χριστόν. Νὰ ἔχῃ θέσιν πλησίον Του. Καὶ σχέσιν καὶ σύνδεσμον μετ' Αὐτοῦ ἀδιατάρακτον καὶ ἀδιάκοπον. Εὐτυχὴς ἡ Μαρία, καὶ ὅποιος διατηρεῖ αὐτὴν τὴν μόνιμον θέσιν καὶ σχέσιν μετ' ὁ Χριστόν. Θέσιν αἰώνιον καὶ ἀναφαίρετον.

★

Ἡ σημερινὴ εορτὴ, τῆς ἁγίας Σκέπης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, συνδέεται μὲ μίαν διαθεβαλίωσιν καὶ συμβολικὴν ὑπόσχεσιν τῆς Παναγίας, ὅτι θὰ εἶναι διὰ τοὺς πιστοὺς μόνιμος σκέπη καὶ προστασία.

Ἐδειξε κάποτε, εἰς μίαν ἱερὰν λειτουργικὴν σιμῆν, μὲ ἕκτακτον ἐμφάνισιν τῆς σεπτῆς παρουσίας Τῆς ἐνώπιον τῶν προσευχομένων εὐσεβῶν καὶ ἁγίων

μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ πιστὸς λαὸς τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ τὴν αἰσθάνεται ὡς ἔτοιμον πάντοτε καὶ πρόθυμον καὶ κραταίαν προστασίαν του.

Πῶς τὸ εἶδειξεν;

Ἐφάνηκε νὰ ἀπλώνη τὴν καλύπτραν (σκέπην) τῆς κεφαλῆς Τῆς ἐπάνω ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τῶν προσευχομένων, διὰ νὰ ἐννοήσουν ὅτι «ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ» καὶ «ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας Θεοῦ» μποροῦν νὰ τὴν ἐπικαλοῦνται, μάλιστα «ἐν κινδύνοις καὶ θλίψεσιν, οἱ κατακαμπτόμενοι ὑπὸ πταισμάτων πολλῶν». Ταυτοτρόπως ἠθέλησε γὰρ μᾶς ἐνισχύσῃ τὴν βεβαίαν πίστιν, ὅτι τὴν ἔχομεν διαρκῆ καὶ ἀγρυπτον φρουρόν μας, καὶ ἀναντικατάστατον καὶ σταθεράν μας σκέπην, ἣτις «οὐκ ἀφαιρεθήσεται», μάλιστα ἀπὸ τοὺς «ὀρθοδόξως Θεοτόκον ὁμολογοῦντας» Αὐτῆν.

★

Αὐτὸ τὸ ὄραμα ἐπαυελήφθη παικιλοτρόπως, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν κρισίμων πολεμικῶν γεγονότων τῆς ἡρωικῆς ἐποποιίας τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, τῷ 1940-41, καὶ διαλαλεῖτο ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὰς τοῦ μετώπου, καὶ ἔφθανεν ὡς ἐλπιδοφόρον μήνυμα εἰς τὰ μετόπισθεν.

Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης καλύψεως τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λαοῦ μας ὑπὸ τὴν κραταίαν σκέπην τῆς Παναγίας πανηγυρίζεται καὶ τιμᾶται σήμερον ἡ ἁγία Τῆς Σκέπης. Καὶ καλεῖται ὁ πιστὸς λαὸς νὰ ἀναγράψῃ εὐγνωμόνως πρὸς Αὐτὴν τὰ νικητήρια καὶ εὐχαριστήρια.

Ἄλλὰ καὶ προτρέπεται θερμῶς ὑπὸ τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Ἔθνος, νὰ διατηρῆ καὶ νὰ «ἀναζωπυρῆ» τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας, εἰς τὴν ζέσιν καὶ τὴν ἔξαρσιν ποῦ ἐγνώρισε κατὰ τὴν ἀγωνιστικὴν ἐκείνην περίοδον τοῦ ἡρωικοῦ ΟΧΙ τοῦ 1940.

Πρέπει νὰ μείνῃ ἀλησμόνητος αὐτὴ ἢ πτυχὴ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου Ἀγῶνος. Ἡ ἔντονος θρησκευτικὴ πνοή. Ἡ ἰσχυρὰ ἀναρρίψις τῶν θρησκευτικῶν ζωπύρων καθ' ὅλην τὴν χώραν καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν πολεμικῶν ἐκείνων ἡμερῶν.

Ὅλοι τότε ἠύχοντο νὰ μὴ ἐκλείψῃ ποτέ αὐτὴ ἢ ζέσις τῆς πίστεως καὶ τῆς ζώσης θρησκευτικότητος,

ή όποία έπεκράτει γενικώς και αισθητώς. Και οί συνετώτεροι έλεγαν τότε, ότι ό καρπός τής νίκης και τά αγαθά τής έλευθερίας θα παγιωθοϋν και θα εδραιωθοϋν εις ήμάς, έφ' όσον «ο υ κ α φ α ι ρ ε θ ή σ ε τ α ι» τό εκδηλον εκεινο φρόνημα τής πίστεως και τής εις Θεόν καταφυγής και έλπίδος.

Δυστυχώς δέν διετηρήθη. Ήτο μία αναλαμπή, ή όποία αφού διεγράψε τήν φωτεινήν τροχίαν τής, έσβησε.

Οί φρόνημοι και ώριμοι, οί έχοντες όρθήν κρίσιν, προέβλεψαν, ότι θα μείνουν άκαρποι αι θυσίαι και τό αίμα που έχύθηκε. Και είναι κρίμα, ότι «τ ή ν ά γ α θ ή ν μ ε ρ ί δ α, ή τ ι ς ο υ κ α φ α ι ρ ε θ ή σ ε τ α ι», όταν πλαισιώνεται από τήν εις Χριστόν πίστιν και τήν κατά Χριστόν ζωήν, τήν άπειμπόλησεν ή επακολουθήσασα έν πολλοίς απομάκρυνσις εκ του Θεού και του νόμου Του.

Ή διαβεβαίωσις του Κυρίου, ότι «ο υ κ α φ α ι ρ ε θ ή σ ε τ α ι» «τό έλεος αυτού εις γενεάν και γενεάν τοίς φοβουμένοις αυτόν», προϋποθέτει άμοιβαίότητα. "Όταν δέ αυτή ή άμοιβαίότης «άφαιρεθήσεται» και πάσχη νά κυριαρχή εις τήν ζωήν μας ως «άρχή σοφίας» ό φόβος του Κυρίου και ή τήρησις των εντολών Του, τότε εξάπαντος «άφαιρεθήσεται» και ό πλοϋτος των δωρεών Του και ή πλήρης προς ήμάς κάλυψις και σκέπη Του. Διότι μόνον «ο ι έ κ ζ η τ ο υ γ τ ε ς τ ο ν Κ υ ρ ι ο ν ο υ κ έ λ α τ τ ω θ ή σ ο ν τ α ι π α ν τ ό ς ά γ α θ ο υ ».

★

Έχομεν έν τούτοις άπόλυτον ανάγκην τής σκέπης και βοηθείας του Ύψίστου. Διότι μάς περιβάλλουν συνεχώς προβλήματα και άνάγκαι και κίνδυνοι και στενωχωρία. Και ως άτομα και ως οικογενείας και ως κοινωνίαν και έθνος.

- »Πρός τίνα καταφύγω άλλην, Άγνή;», θα είπη τότε ό έμπερίστατος χριστιανός.
- »Που προσδράμω λοιπόν και σωθήσομαι;
- »Που πορευθώ; ποίαν δέ έφεύρω καταφυγήν;
- »ποίαν θερμήν αντίληψιν; ποίαν έν ταίς θλίψεσι βοηθόν;...».

Ή όρθόδοξος φυγή και καρδιά μας στρέφεται αυθορμήτως προς τήν Παναγίαν. Και Έκείνη δέν μάς άρνείται τήν σκέπην Της.

Ή Έκκλησία μάς ένθαρρύνει: «Τή Θεοτόκω έκτενώς νϋν προσδράμωμεν, άμαρτωλοί και ταπεινοί, και προσπέσωμεν έν μετανοία...». Αυτή δέ ή σκέψις τής μετανοίας μάς δίδει τήν παρησίαν νά είπωμεν προς Αυτήν:

«Τήν πάσαν έλπίδα μου εις Σε ανατίθηνμι,

Μήτηρ του Θεού, φ ύ λ α ξ ό γ μ ε ύ π ό τ ή ν σ κ έ π η ν σ ο υ ».

II. ΤΙΜΙΑΣ ΕΣΘΗΤΟΣ (2 Ίουλίου)

1. «ΥΠΟ ΤΑΣ ΠΤΕΡΥΓΑΣ»

«Όν τρόπον επισυνάγει όρνις τά νοσσία έαυτής υπό τας πτέρυγας...» (Ματθ. κγ' 37).

Έσθον κειμήλιον τής Έκκλησίας ή τιμία Έσθής τής Ύπεραγίας Θεοτόκου. Τό σεμνόν και άπέριττον ένδυμα, τό όποιον περιέβαλλε τό πανάχραντον σωμα τής Παναγίας Μητρός του Κυρίου.

Όλίγον πρό τής Κοιμήσεώς Της, κατά τήν παράδοσιν, ή Παναγία διένειμε τά ελάχιστα ύπάρχοντά Της εις δύο ευσεβείς γυναίκας. Είς αυτά περιελαμιδάνετο και μία Έσθής (ένα φόρεμα). Παρέμενε δέ επί πολλά έτη τό πολύτιμον αυτό Κειμήλιον εις χείρας τής οικογενείας τής γυναικός εκεινης, ή όποία τό είχε λάβει από τά ίδια τά χέρια τής Παναγίας. Φαίνεται ότι παρεδίδετο από γενεάς εις γενεάν, από μητέρα προς θυγατέρα, ιδιωτικώς, ως εύλογία και ιερά κληρονομία. Άργότερον δέ παρεδόθη εις τήν Έκκλησίαν. Και κατετέθη εις τήν «άγίαν Σορόν» —όπως ώνομάζετο τό ειδικόν κιβώτιον που περιέκλειε τά διασωθέντα κατάλοιπα των προσωπικών αντικειμένων τής Παναγίας— έντός του φερωνύμου Ι. Ναού των Βλαχερνών (προαστείου τής ΚΠόλεως).

Αυτήν τήν «κατάθεσιν τής τιμίας Έσθής τής Ύπεραγίας Θεοτόκου» εις τόν Ναόν των Βλαχερνών εορτάζομεν σήμεραν.

★

Ευλόγως ή Έκκλησία εθεώρησε πολύ σημαντικόν τό γεγονός αυτό. Και διά τουτο καθώρισεν ειδικήν εορτήν, εις άνάμνησιν και εις επιτόπιον προσκύνησιν τής άγίας ταύτης «Έσθής τής». Και εις πνευματικήν ώφέλειαν των προσερχομένων εις τήν εορτήν.

«Όπως βλαι αι εορταί, έχει και ή παρούσα τό ειδικόν της μήνυμα προς ήμάς.

Ποιον είναι τουτο;

Άπό πολλάς πλευράς είναι δυνατόν νά προσεγγίσωμεν τό Έσθον τουτο Κειμήλιον. Άξιον όμως νά επισημανθώ ιδιαίτέρως είναι τό γεγονός ότι ή τιμία Έσθής (ως φόρεμα ή επενδυτής) έσκέπαζε και έπροστάτευεν από των καιρικων προσβολών (ψύχους ή καύσωνος κ.λπ.) τήν «Μητέρα του Θεού ήμϊν».

Θά ήτο άράγε τολμηρά ή άπλως συναισθηματική ή σκέψις, ότι ή Παναγία θα προσεφέρετο νά καλύψη και ήμάς με τον επενδυτήν Της, έν ώρα άνάγκης ή κινδύνου, «έν τρόπον επισυνάγει όρνις τά νοσσία έαυτής ύπό τας πτέρυγας»; (Ματθ. κγ' 37). Ή μητρική και προς ήμάς διάθεσις τής Μητρός του Κυρίου, όχι μόνον δέν αποκλείει τουτο, αλλά και ένθαρρύνει νά αποδλέ-

πωμεν εἰς τὴν μητρικὴν σκέπην Τῆς, εἰς παντοίας περιστάσεις.

Καὶ ἡ ἐμπειρία τῶν «ὀρθοδόξως Θεοτόκον Αὐτὴν ὁμολογούντων» ἐγνώρισε τὸν δρόμον ποῦ ὁδηγεῖ εἰς Βλαχέρνας, εἴτε διὰ τὴν ἐπικλήσιν τῆς προστασίας Τῆς εἰς ὥρας κινδύνου τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, εἴτε διὰ τὰ νικητήρια καὶ εὐχαριστήρια καὶ τὴν ὕμνωδιαν τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου, μετὰ τὴν αἰσίαν ἔκδασιν τὴν προσελθοῦσαν ἐκ τῆς κραταιᾶς καὶ ἀπροσδλήτου σκέπης Τῆς.

Ἄλλὰ μήπως καὶ οἱ καθ' ἕνα χριστιανοὶ δὲν ἔχομεν πλείστους λόγους νὰ ὁμολογοῦμεν καὶ νὰ διακηρύσσωμεν τὴν ἀμαχὸν βοήθειάν Τῆς εἰς τὰς προσωπικὰς μας κρίσεις περιστάσεις; Ἀσφαλῶς.

Καὶ διὰ τοῦτο, μετὰ τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀξιοχρέως καλούμεθα νὰ ψάλλωμεν «πάλιν καὶ πολλάκις» πρὸς Αὐτὴν τό·

«Οὐδεὶς προστρέχων ἐπὶ Σοὶ
κατησχυμένος ἀπὸ Σοῦ ἐκπορεύεται,
εὐλογημένη Θεοτόκε·
ἀλλ' αἰτεῖται τὴν χάριν
καὶ λαμβάνει τὸ δῶρημα
πρὸς τὸ συμφέρον τῆς αἰτήσεως».

★

Ἄλλ' ἔχει καὶ ἔντονον ἠθικὸν δίδαγμα ὁ προμνη-
μνευθεὶς λόγος τοῦ Κυρίου.

Ἔλεγεν, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὁ
Κύριος· «π ο σ ἄ κ ι ς ἡ θ ἑ λ ῆ σ α ἐπισυναγα-
γεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσ-
σία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, κ α ἰ ο ὐ κ ἡ θ ε -
λ ἡ σ α τ ε ς».

Τονίζει τὴν μεγάλην διαφορὰν μεταξὺ τῆς ἰδικῆς
Του προσφοράς καὶ τῆς ἀπροθυμίας τοῦ λαοῦ. Ἐγὼ
—λέγει— «ἠθέλησα» πολλές φορές νὰ σὰς καλύψω.
Σεῖς ὅμως «οὐκ ἠθέλησατε». Ἐθεωρήσατε καλλίτερον
νὰ μείνετε ἀκάλυπτοι. Καὶ ἔκθετοι ἐνώπιόν μου.

Σὰς προσέφερα τὸ ἔλεός μου καὶ τὴν χάριν μου.
Ἄλλὰ σεῖς τὰ ἀπερρίψατε. Σὰς ἀνοίξα τὴν καρδιά μου,
τὴν ἀγκαλιά μου, τὰς «πτέρυγας» μου. Καὶ δὲν ἀνταπε-
κρίθητε εἰς τὴν κλησίν μου καὶ εἰς τὴν ἀγάπην μου.
Ποῖος σὰς πταίει λοιπόν, ὅταν πλέον «ἀφίεται ὁ οἶκος
ὑμῶν ἔρημος» (στίχ. 38), καὶ σεῖς ἔρμαια τόσων κα-
κῶν ποῦ ἐκαστοῦν ἐναντίον σας;

Δὲν ἐλέχθησαν μόνον διὰ τὴν Ἱερουσαλήμ τὰ λόγια
αὐτά. Ἴσχύουν δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὅλων τῶν
ἐποχῶν. Καί, μαζὺ μὲ τὸν Χριστόν, προσθέτει καὶ ἡ
Παναγία τὸ παράπονόν Τῆς πρὸς τὸν κόσμον. «Πο-
σάκις ἠθέλησα — καὶ οὐκ ἠθέλησατε» νὰ σὰς καλύψω
μὲ τὰς μητρικὰς μου «πτέρυγας»!

Ὁ λόγος εἶναι περισσότερο διὰ τὴν ἠθικὴν κά-

λυψιν. Διότι τὴν ἄλλην ὑπ' Αὐτῆς κάλυψιν «ἐκ παν-
τοίων κινδύνων» ὅλοι τὴν θέλουν, εἴτε τὴν ἐπικαλοῦν-
ται εἴτε ὄχι.

Ὅπως δὲ ἐν γένει ἡ «ἐσθής», τὸ ἔνδυμα, καλύπτει
τὴν γυμνότητα τῶν ἀνθρώπων, ἔτσι καὶ τὸ ἀπὸ τῆς
Τιμίας Ἐσθῆτος ἀντίστοιχον πνευματικὸν μήνυμα μᾶς
καλεῖ νὰ «ἐνδυθῶμεν τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν»
(Ρωμ. ιγ' 14) τὸν ἐκ τῆς Παναγίας Παρθένου σαρ-
κωθέντα. Καὶ δι' Αὐτοῦ νὰ «ἐνδυθῶμεν τὸν καινὸν ἄν-
θρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα» (Ἐφ. δ' 24). Πε-
ραιτέρω δὲ νὰ «ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός» (Ρωμ.
ιγ' 12), διὰ νὰ ἀντιπαλαίσωμεν νικηφόρως «πρὸς τὴν
ἀμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι» (Ἐβρ. ιβ' 4), καὶ νὰ ἔχω-
μεν τελείαν ἠθικὴν κάλυψιν, ἀγνότητα καὶ σωφροσύ-
νην, καὶ δίου καθαρότητα «ἐν πᾶσι».

Μὲ αὐτὸ τὸ σεμνὸν περιδάλαιον τῆς διὰ «τοῦ αἵμα-
τος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καθάρσεως ἡμῶν
ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας» (Α' Ἰω. α' 7) θὰ διαθέτωμεν
πολύτιμον ἐσθήτα καὶ θεοῦφαντον στολήν, ὡς οἱ πρω-
τόπλαστοὶ πρὸ τῆς παρακοῆς, «καὶ εἴ γε καὶ ἐνδυσά-
μενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα» (Β' Κορ. ε' 3).

2. «ΕΓΓΙΣΑΤΕ ΤΩΙ ΘΕΩΙ.»

«Ἐγγίσατε τῷ Θεῷ καὶ ἐγγίει ὑμῖν» (Ἰακ. δ' 8).

Αἱ ἑορταὶ τῶν θεομητορικῶν ἀμφίων — ὅπως σή-
μερον ἡ ἑορτὴ τῆς τιμίας Ἐσθῆτος τῆς Ὑπερα-
γίας Θεοτόκου — προβάλλουν ὡς ἅγια καὶ σεπτὰ ὀρι-
σμένα πράγματα ἐλθόντα εἰς ἐπαφήν καὶ χρῆσιν εἰς
τὰς ἀχράντους χεῖρας καὶ τὸ ἡγιασμένον Σῶμα τῆς
Παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1. Ἴσχύει τοῦτο ὡς γενικὸς κανὼν εἰς τὸν ἱερὸν
χώρον τῆς θείας λατρείας. Ὅτι ἐρχεται εἰς ἐπαφήν
μὲ τὰ ἅγια ἁγιάζεται. Οὕτω θεωροῦμεν ὡς ἡγιασμένα
ὅλα τὰ ἱερὰ σκευή, τὰ ἱερὰ ἄμφια κ.λπ. Καὶ ὀνομά-
ζομεν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ ἁγίαν Πρόθεσιν τοὺς ἀντι-
στοίχους ἱεροὺς χώρους τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου
τῆς θείας Εὐχαριστίας· ἅγιον Ποτήριον, ἅγιον Εὐαγ-
γέλιον, ἅγιον λαβίδα, ἅγιον λόγχην, ἅγιον ἀντιμήν-
σιον κ.λπ. τὰ διὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν χρησιμοποιοῦ-
μενα φερώνυμα ἀντικείμενα. Παραλλήλως χρησιμο-
ποιοῦμεν καὶ τὰ ἐπίθετα «ἱερὸν» καὶ «τίμιον», διὰ νὰ
ἀναφέρωμεν εἴτε τὴν ἱερὰν Κολυμβήθραν τοῦ ἁγίου
Βαπτίσματος εἴτε τὸν Τίμιον Σταυρὸν κ.κ. Ὑπ' αὐτὴν
τὴν ἔνοιαν καὶ τὰ σωζόμενα θεομητορικὰ ἄμφια κα-
λοῦνται ἀντιστοίχως: ἅγια Σ κ έ π η, τιμία Ζ ώ -
ν η καὶ ἱερὰ (ἢ ἅγια ἢ τιμία) Ἐσθῆς τῆς Θεο-
τόκου.

Κατ' ἐξοχὴν ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ ἁ γ ί ο υ Σῶ-
ματος καὶ τοῦ τ ι μ ί ο υ Αἵματος τοῦ Σωτῆρος Χρι-
στοῦ, ποῦ μεταλαμβάνομεν. Καὶ κατ' ἐπέκτασιν δίδο-
μεν τὸ ὄνομα ἁ γ ι α σ μ ὸ ς εἰς τὸ δι' ἱερῶν εὐχῶν
εὐλογοῦμενον ὕδωρ. Ἀκόμη δὲ καὶ καινὸν ὕδωρ, ἐάν
προστεθῇ εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ἡγιασμοῦ ἢ τοῦ βαπτίμα-
τος, λογίζεται ἐξ ἴσου ἁ γ ι ο ν, ὅπως καὶ προστι-

θέμενον ἔλαιον εἰς τὴν κανδήλαν τοῦ εὐχελαίου κ.ο.κ.

Εἶναι δὲ γνωστὴ ἡ ἰδιαίτερα εὐλάβεια τῶν Ὁρθόδοξων χριστιανῶν πρὸς τὰς ἀγίας Εἰκόνας, μάλιστα δὲ τὰς γνωστὰς ὡς «θαυματουργούς». Ὁμοίως καὶ πρὸς τὰ ἅγια Λείψανα τὰ κατὰ τόπους σωζόμενα καὶ τιμώμενα. Καὶ ἐν γένει ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν φρονεῖ ὅτι τῶν Ἁγίων «τὰ λείψανα, ἐκ θείας δυνάμεως, διηνεκῶς ἐνεργοῦσι τοῖς θαύμασι» καὶ δὴ «καὶ τὰ ὀνόματα μόνα, ἐκ πίστεως ἐπιδοῦμενα, τῶν ἀνιάτων ἀλγηδόνων ἀπαλάττουσι» (βλ. δοξαστικὸν τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, χθὲς 1 Ἰουλίου).

2. Ἐὰν δὲ ἡ ἔννοια τοῦ «ἀγίου» ἀποδίδεται, ὡς εἴπομεν, εἰς καθηγιασμένα ἄψυχα ἀντικείμενα καὶ εἰς νεκρὰ σώματα Ἁγίων, εἶναι κατὰ μείζονα λόγον βέβαιον ὅτι ἔτι μᾶλλον τὰ ἔμψυχα —οἱ ἄνθρωποι, οἱ πιστοὶ χριστιανοί— ἀγιάζονται ἐκ τῆς μετὰ τῆς θείας χάριτος ἀγιαστικῆς κοινωνίας.

Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν, τ.ε. «πρὸς τὸν κατὰ ρτισμὸν τῶν ἀγίων» (Ἐφ. δ' 12), ὁ Χριστὸς καθίδρυσεν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ συνέστησε τὰ ἀγιαστικὰ Μυστήρια (ἅγιον Βάπτισμα, ἅγιον Χρῆσμα, Θεῖαν Κοινωνίαν κ.λπ.). Ἐφεξῆς δὲ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν καθώρισε τὸν λαμπρὸν πλοῦτον τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ ἑορτῶν καὶ τελετῶν καὶ τῆς ἐν γένει μεγαλειώδους καὶ μυσταγωγικῆς ὀρθοδόξου θείας λατρείας, διὰ τῶν ὁποίων μᾶς εἰσάγει «εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἀγίων ἐν τῷ φωτί» (Κολ. α' 12), διὰ νὰ μᾶς συνδέσῃ ὀργανικῶς μετὰ τὴν «κοινωνίαν τῶν ἁγίων».

Εἰδικώτερον «οἱ ἱερεῖς, τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες» (Ἐβρ. θ' 6), περιβάλλονται τὰ ἱερά ἄμφια, καὶ οὕτως ἐνδεδυμένοι τὰς εἰδικὰς ἱεράς «ἐσθήτας» τοῦ λειτουργήματός των ἐγγίζουσι τὰ ἅγια καὶ τελεσιουργοῦσι τὰ θεϊότατα μυστήρια.

Ὡς ἄνθρωπος ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος... καὶ αὐτὸς περιέκειται ἀσθένειαν» (Ἐβρ. ε' 1,3). Ἔχει τὰς ἀτελείας καὶ τὰς ἀδυναμίας του. Καὶ τὰς ἀμαρτίας του. Ἀλλὰ περιεβλημένος τὴν χάριν τῆς ἱερωσύνης τιτλοφορεῖται «ἅγιος». Ὁ τίτλος αὐτὸς δὲν ἀνήκει εἰς τὸν ἴδιον, ἀλλ' εἰς τὸ λειτουργήματός του. Διὰ τὸν ἴδιον τὸν ἱερέα καὶ τὸν ἀρχιερέα ὁ τίτλος οὗτος σημαίνει τὴν κλήσιν καὶ τὴν ὑποχρέωσιν ποῦ ἔχει, πρῶτος αὐτὸς νὰ ἀγιάζεται καὶ πρῶτος ὡς «κοπιῶν γεωργὸς τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν» (Β' Τιμ. β' 2). Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς ἀπλοῦς χριστιανούς. Ὀνομάζονται «ἅγιοι», διὰ νὰ παρακινῶνται εἰς ψυχικὴν καθαρότητα «καθὼς πρέπει ἅγιοις» (Ἐφ. ε' 3). Διὰ τὴν ἀνθρωπίνην πάντως ἀναξιοσύνην, τὰ ἄμφια τοῦ ἱερέως γίνονται ἀσπίς καλύψεώς του, διὰ νὰ πλησιάσῃ μετὰ δέους καὶ νὰ λειτουργήσῃ εἰς τὰ ἅγια τῶν Ἁγίων. (βλ. Π. Εὐδοκίμου Ἡ προσευχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκδ. Ἀποστ. Διακονίας, σελ. 45).

3. Θὰ πρέπει ἐν τέλει νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὸ τιμώμενον σήμερον ἔνδυμα —ἡ Ἐσθής— τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ λαμπρὸν ἔνδυμα

τῆς χάριτος, τὸ ὁποῖον ἐνεδύθημεν διὰ τοῦ Βαπτίσματος.

Διὰ τὴν ἄνωθεν ἐκείνην ἔνδυσίν μας ἡ Ἐκκλησία ἔφαλλεν

«Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐδραπίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε».

Δυστυχῶς, ὡς ἄνθρωποι σάρκα φοροῦντες καὶ τὸν κόσμον οἰκοῦντες, δὲν διετηρήσαμεν ἄσπιλον τὴν λευκότητα τοῦ ἐνδύματος ἐκείνου τῆς Χάριτος. «Ἐσπίλωσα τὸν τῆς ψυχῆς μου χιτῶνα καὶ κατερρύπωσα», θρηνηθεὶ ὁ ἱερός ὑμνωδός (Ἀνδρέας Κρήτης — Μέγας Κανὼν ὠδή 6').

Παρὰ ταῦτα, δὲν πρέπει νὰ μένωμεν, ἐκ τῆς ἀμαρτωλότητος, μακρὰν τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου. «Ἴνα μὴ ἐπὶ πολὺ ἀφιστάμενος τῆς κοινωνίας σου, θηριάλωτος ὑπὸ τοῦ νοητοῦ λύκου γένωμαι», λέγει ἡ εὐχὴ τῆς Θ. Μεταλήψεως. Καὶ ἐπαναλαμβάνει: «Ἴνα μὴ χωρὶς εὐρών με τῆς σῆς χάριτος ὁ πλάνος, ἀφαρπάσῃ με δολίως, καὶ πλανήσῃς ἀπαγάγῃ τῶν θεοποιῶν σου λόγων».

Διὰ τοῦτο ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ παραγγέλλει: «ἐγγίσασατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγισεῖ ὑμῖν» (Ἰακ. δ' 8). Καὶ προσθέτει κρούων τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου: «οἱ μακροῦντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπολοῦνται» (Ψαλ. 72,27).

Ἄς μὴ ἀπομακρυνώμεθα, ἐπομένως, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ θεοῦ θελήματος. Καὶ ἄς ἀπομακρυνώμεν καὶ φυγαδεύωμεν ἀφ' ἡμῶν τὴν θεῖαν χάριν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου, δι' ἀμαρτωλῶν ἔργων. Αὐτὸ τὸ μήνυμα ἄς ἐνωτισθῶμεν σήμερον ἐκ τῆς Τιμίας Ἐσθήτος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Καὶ εἴθε ἡ Πανάχραντος Μήτηρ τοῦ Κυρίου νὰ ρίψῃ ἐπάνω μας, ὡς ἄλλην «Ἐσθήτα καὶ Ζώνην τοῦ ἀχράντου Αὐτῆς σώματος, κραταῖαν περιβολήν» ὑφαινομένην ἐκ τῆς μητρικῆς ἀγάπης Τῆς, ἵνα καλύψῃ τὴν γύμνωσίν μας, καὶ ἵνα παρίδῃ ὁ Κύριος τὰς ἀσχημοσύνας τῶν ἀμαρτιῶν μας.

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μετὰ τὸ εἰδικὸ ἱεραποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Ἐθνη»

★ πληροφορεῖ ὑπεύθυνα γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο ποῦ ἀσκεῖ σήμερον ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία,

★ περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ ἱεραποστολή.

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγγραφῶν συνδρομητὲς μποροῦν νὰ στείλουν τὴν ἐτήσια συνδρομὴ τους (300 δρχ.) δρχ.) στὴ διεύθυνση:

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Πάντα τὰ Ἐθνη», Ἰω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ "ΕΦΗΜΕΡΙΟΝ,"

Πρὸς τὴν Δ) νυν
τοῦ περιοδικοῦ «Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»
Εἰς Ἀθήνας

Μὲ ἀφορμὴν τὸ ἄρθρο τοῦ Σεβ. Γόρτυνος κ. Θεοφίλου ὑπὸ τὸν τίτλον, «Ἐορτὴ τῶν Ἀποφίτων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Κορίνθου», τὸ ὅποιον ἐφιλοξένησεν τὸ περιοδικόν σας τῆς 1/15 Ἰουλίου 1986 τεῦχος 13, παρακαλῶ νὰ εὐαρεστηθῆτε καὶ δημοσιεύσετε τὴν παροῦσαν μου, διὰ νὰ διορθωθοῦν καὶ νὰ ολοκληρωθοῦν οἱ ἐντυπώσεις πού τυχὸν ἐπροξενήθησαν εἰς τοὺς ἀναγνώστες.

Εἰς τὰ γραφόμενα εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Γόρτυνος, γιὰ τὴν τελευταία παράγραφόν του, θέλω νὰ πῶ καὶ νὰ παρατηρήσω τὰ ἀκόλουθα:

1) Ὁ Σεβ. Γόρτυνος κ. Θεόφιλος προφανῶς δὲν γνωρίζει τὸ βιβλίον μου ἐξ 70 σελίδων μὲ τὸν τίτλον «Ἀγῶνες γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Σχολὴν Κορίνθου, Κόρινθος 1974», πού δημοσιεύονται ἐγγράφα καὶ ἄλλες ἐνέργειές μου, δηλαδὴ ὅλοι οἱ ἀγῶνες μου ἐναντίον τῶν ἀνεπιτρέπων τὰ ὁποῖα ἔγιναν κατ' ἐμοῦ καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας. Σχολῆς Κορίνθου, ἐπὶ Ἑπταετίας.

Τὸ αὐτὸ προφανῶς συμβαίνει καὶ διὰ τὸ βιβλίον μου ἐκ 558 σελίδων ὑπὸ τὸν τίτλον «Κείμενα Ἐκκλησιαστικά καὶ Ἀγωνιστικά, 1965-1975» Κόρινθος 1975, τὸ ὅποιον δείχνει ἀναγλύφους τοὺς ἀγῶνες καὶ τὰς ἀμειλικτοὺς διωξεις μου, κατὰ τὴν ἰδίαν φριχτὴν περίοδον.

3) Ὁ Σεβ/τος ἀγνοεῖ ὅτι ὅσον τὸ κτίριο τῆς Ἐκκλησίας. Σχολῆς Κορίνθου εἶναι ἐνοικιασμένον ἀπὸ τὴν Νομαρχίαν Κορίνθου α) Ἐκ τῶν ἐνοικίων συντηρεῖται κτιριακῶς, ἄλλως θὰ εἶχε καταστῆσει εἰς ἐρείπια καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὸ ἐπισκεφθοῦν ἔστω καὶ σὰν Νομαρχιακὸ Οἶκημα οἱ ἄλλοτε μαθηταὶ εἰς αὐτό, β) Ἐκ τοῦ ὑπολοίπου τῶν ἐνοικίων συντηρεῖται συμπληρωματικῶς τὸ καθαρῶς Ἐκκλησιαστικὸν φιλανθρωπικὸν Ἰδρυμα, καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς λειτουργίας του, καὶ πού φέρει τὸν τίτλον, «Γηροκομεῖον Ἀνδρῶν Τὸ Ἔργον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου».

4) Δὲν θὰ γνωρίζει μᾶλλον ὁ Σεβ/τος ὅτι ὁ Ἰ. Ναὸς τῆς Ἀγ. Φωτεινῆς δὲν εἶναι μουσειακός, ὅπως νομίζει, ἀλλὰ εἶναι Προσκυνηματικός, ἐν δράσει, ἐξυπηρετεῖ τὴν γύρω περιοχὴν εἰς τὴν πόλιν τῆς Κορίνθου μὲ μόνιμον ἱερέα, τὰ δὲ περισσεύματα ἐκ τῶν ἐσόδων του, ἐνισχύουν οἰκονομικῶς καθαρῶς Ἐκκλησιαστικὸν Ἰδρυμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὀρφανοτροφεῖον Θηλέων Οἶκος Ἀγίας Χλόης».

5) Ἦδη λειτουργεῖ Ἐκκλησιαστικὸν Λύκειον,

ἀπὸ ἐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς ποιμαντορίας μου, εἰς Κορίνθον (εἰς Λουτράκι), μὲ καινούργια κτίρια καὶ σὲ οἰκόπεδον ὀγδόντα στρεμμάτων τὸ ὅποιον ταῖς ἐνεργείαις μου ἐδωρήθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

6) Ἀλλὰ δυστυχῶς, καὶ ἐγὼ μὲ τὴν σειρὰν μου, ἀγνοῶ καὶ θέλω νὰ μάθω, πού ἦσαν οἱ νῦν Σεβασμιώτατοι καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπόφοιτοι τῆς πρώτης Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Κορίνθου, πού τὴν ἐπεσκέφθησαν καὶ ἐώρτασαν εἰς Κόρινθον, πού ἦσαν, λέγω, ὅταν ἐγὼ ἐπὶ χούντας κατεδιωκόμην, ἐδικαζόμην, ἔχανα τὴν υγείαν μου, ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς, ἀπὸ τὶς ἀγωνίες καὶ ἀπὸ τοὺς ἄνιστους ἀγῶνες καὶ ἐταλαιπωρούμην καὶ κινδύνευα ἠθικῶς καὶ φυσικῶς; Πού ἦσαν ὅταν ἐγὼ ἀγωνιζόμουν νὰ κρατήσω γιὰ νὰ μὴ κλείσῃ ἡ Ἐκκλησία. Σχολὴ Κορίνθου πού τὴν ἔκλεισαν τέλος ἐκδικητικῶς, ὅπως γράφω παραπονετικῶς, στὸ βιβλίον μου «Ἀγῶνες γιὰ τὴν Ἐκκλ. Σχολὴν Κορίνθου»; Ἐπροτίμησαν ὅλοι τὴν σιωπὴν, τὴν ἡσυχίαν, τὴν ἀσφάλειαν, τὸ βόλεμα, γιὰ νὰ μὴν πῶ καὶ ἄλλα. Οὐδὲν ἐπραξάν διὰ τὴν μὴ κατάργησιν τῆς προσφιλοῦς τῶν Ἐκκλ. Σχολῆς.

Τέλος, γιὰ νὰ τελειῶναι τὶς ἀκλόνητες ἀπὸ κάθε πλευρὰ παρατηρήσεις μου, θέλω νὰ ἐκφράσω καὶ τὴν ἐκπληξί μου, καὶ νὰ ρωτήσω: Γιατί μαζί μὲ τὴ μουσειακὴ, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ γραπτὸ τοῦ Σεβ. Γόρτυρος, σχεδὸν φετιχιστικὴν ἀγάπην γιὰ τὸ κτίριο τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Σχολῆς Κορίνθου, πού δὲν ἐρειπώθηκε χάρις στίς ἐγκαιρὰς καὶ εὐστροφες ἐνέργειες τῆς ἐλαχιστότητάς μου, δὲν αἰσθάνθησαν καμμιὰ συγκίνηση, δὲν εἶπαν δυὸ λόγια, ἔστω καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς τόσους Πανεπιστημιακοὺς δασκάλους, Καθηγητάς, Δικηγόρους, Γιατροὺς, Ἐπιχειρηματίας κ.λ.π. γιὰ τὸ ἤδη λειτουργοῦν Ἐκκλησιαστικὸ Λύκειον Κορινθίας; Ἄς γνωρίσουν λοιπὸν ὅτι ἐκεῖνο ἀποτελεῖ τὴν συνέχεια τῆς Ἐκκλησίας. Σχολῆς καὶ ἔχει ἤδη δώσει ἑκατοντάδες κληρικῶν στὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὰ δέκα χρόνια τῆς λειτουργίας του, καὶ καυχᾶται γι αὐτό, γιατί λειτουργεῖ γιὰ παροχὴ κυρίως κληρικῶν στὴν Ἐκκλησίαν, ἀντίθετα δὲ ἀπὸ ὅ,τι συνέβαινε στὸ παρελθόν, δὲν παρέχει στὴν Κοινωνία παρὰ ἐλάχιστο ποσοστὸ ιατρῶν, δικηγόρων, ἐπιχειρηματιῶν κ.λ.π., ἀσχέτων δηλαδὴ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν κλάδων, ἀποδεικνυόμενον ἔτσι συνεπέστερον πρὸς τὶς προσδοκίαις καὶ τὸν σκοπὸν, τῶν λειτουργούντων στὸ ἐν λόγῳ Ἐκκλ. Λύκειον Κορινθίας καὶ ἀποτελεσματικώτερον πρὸς τὶς ἀδήριτες ἀνάγκες τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Μὲ εὐχαριστίαις καὶ εὐχὰς

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Του Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου και Σιατίστης
κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Κατά την διδασκαλίαν της θεοπνεύστου Ἁγίας Γραφῆς ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκδήλωσις τῆς ἀπείρου ἀγάπης τοῦ ἐν Τριάδι Ἁγίου Θεοῦ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀνθρώπους, διὰ τῆς ὁποίας ἀνυψώνεται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ δοξάζεται. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀποκαλύπτει εἰς τὸν «ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθήμενον»¹ λαὸν τὰς θείας καὶ ζωογόνους ἀληθείας, ἀποδαίνει ἡ ὁδὸς καὶ «τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων»², «δικαιοσύνην τε καὶ ἁγιασμόν καὶ ἀπολύτρωσις»³ κατὰ τὸν Μακάριον Παῦλον.

Ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ εἰσερχόμενός ποτε εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἱερουζαλῆμ, ἐν τῇ ὁποίᾳ, ὡς γνωστόν, ἔλαθε χῶραν ἡ ἀληθῆς καὶ εὐαγγελικῆς μετάνοια καὶ ἡ τελεία ἐπιστροφή «εἰς τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης»⁴ καὶ «τῶν οἰκτιρῶν καὶ πάσης παρακλήσεως»⁵ τοῦ ἀρχιτελῶνους Ζακχαίου⁶, ὁ ὁποῖος διεκήρυξεν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ ὄχλου τὴν ἀμετάκλητον ἀπόφασίν του νὰ ἐγκαταλείψῃ ὀριστικῶς τὴν ζωὴν τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀδικίας «...ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν»⁷, καὶ ἐγκολπωθῆ τὴν ζωὴν τῆς ἀγάπης πρὸς πάντας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐξ ἀφορμῆς γογγυσμοῦ τῶν κατ' ἐπίφασιν αὐστηρῶν τηρητῶν τῶν διατάξεων τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου θρησκευτικῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπειδὴ ἐισήλθεν ἵνα καταλύσῃ «παρὰ ἁμαρτωλῶν ἀνδρῶν»⁸, ἐξηγεί πρὸς τὸ πολυπληθέστατον ἀκροατήριον τὸν σκοπὸν τῆς ἐνανθρωπήσεώς Του, λέγων: «ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός»⁹. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀνάστασις τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου, τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον μαρτυρεῖ μὲν πολυεῖδῶς ἡ Ἁγία Γραφή, διδάσκουσα ὅτι ἡ θεία ἐνσάρκωσις ἐγένετο εἰς σωτηρίαν καὶ εἰς καταλλαγὴν¹⁰, τοῦ Κυρίου ἐλθόντος εἰς τὸν κόσμον «ἁμαρτωλοὺς σῶσαι»¹¹ ἢ «ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός»¹², ἡ δὲ Ἐκκλησία θεσπίζουσα τὸν σκοπὸν τοῦτον τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Σωτῆρος ἐν τῇ Συμβόλῳ τῆς Πίστεως ὁμολογεῖ: «δι' ἡ-

μᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν»¹³.

Οὗτος λοιπὸν εἶναι ὁ κύριος σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον ἐνηνθρώπησεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μέγα καὶ τιτάνιον ἔργον, τὸ ὁποῖον κραταιῶς εἰς πέρας ἔφερε, πᾶσα δὲ ἄλλη ἐνέργεια Αὐτοῦ συνέτεινε πρὸς τὸν μοναδικὸν τοῦτον σκοπὸν καὶ παντοιοτρόπως ὑπεβοήθει τὸ μοναδικὸν τοῦτο ἔργον.

Ἄλλ' ἵνα κατανοήσωμεν πληρέστερον τὸν σκοπὸν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου εἰς τὴν γῆν ὀφειλομέν ὅπως ἐξετάσωμεν: Ποῖον τὸ ἀπολωλός, τὸ ὁποῖον ἦλθεν ὁ Κύριος ἵνα ζητήσῃ καὶ σῶσῃ. Διὰ ποῖου τρόπου ζητεῖ τὸ ἀπολωλός καὶ τέλος Διὰ ποῖου τρόπου σώζει τὸ ἀπολωλός.

Τὸ ἀπολωλός, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ὁποῖου ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ἀνθρώπος, εἶναι ὁ ἀνθρώπος μετὰ τὴν πτώσιν του εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Τὸ «ἀπολωλός», ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀειμνηστὸς Καθηγητῆς Παναγιώτου Τρεμπέλας (1886 - 1977), λέγεται περὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὡς ἐνός σώματος λαμβανομένου. Ἡ βλῆ ἀνθρωπότης διὰ τῆς πτώσεως ἐγένετο κόσμος ἀπολωλός¹⁴. Ὁ Ἅγιος Θεός, ὡς μέσον μεταξὺ τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου ἐδημιούργησεν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος τὸν ἀνθρώπον, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν κατακλιδα ἄμα καὶ τὴν κορωνίδα τῆς δημιουργίας. Ὁ Δημιουργὸς ἔπλασε τὸν ἀνθρώπον «κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν»¹⁵, κατέστησε δὲ τοῦτον κυβερνήτην τοῦ κόσμου καὶ κύριον ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς δημιουργημάτων καὶ ἐπροίκισε διὰ προσόντων ψυχικῶν, διανοητικῶν, ἠθικῶν καὶ σωματικῶν ἐκτάκτως ἐξόχων καὶ ὑψηλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἠδύνατο ὄχι μόνον τὴν θέσιν του τὴν ἐξέχουσαν ἐν τῷ κόσμῳ νὰ τηρῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔχῃ συνείδησιν τῆς εὐτυχοῦς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἐτοποθέτησεν αὐτόν, καὶ νὰ ἔχῃ τελείαν μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ὑψίστη δυνατὴ εὐδαιμονία καὶ μακαριότης. Ἄλλὰ ἡ μακαρία ἐκείνη κατάστασις τῶν Γενάρχων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπωλέσθη συνεπεία τῆς παραβάσεως ὑπ' αὐτῶν τῆς θείας ἐντολῆς. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ εὐρωπαϊκῆς φήμης Ἑλλῆν δογματολόγος ἀειμνηστὸς Χρῆστος Ἀνδρούτσος (1869 - 1935) ἐν τῇ Δογματικῇ του παρατηρεῖ: «Ἡ πράξις αὕτη τοῦ Ἀδάμ, δηλαδὴ ἡ παράβασις τῆς θείας ἐντολῆς, θεωρουμένη κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς καὶ πραγματικότητά εἶναι ἀνυποτάξια καὶ παρακώη κινήτηρις ὅμως δυνάμεις καὶ

1. Ἡσαΐου, 9,2. 42,7. Ματθαίου, 4,16. Λουκᾶ, 1,79.

2. Ἰωάννου, 1,4.

3. Α' Κορινθίους, 1,30.

4. Β' Κορινθίους, 13,11.

5. Β' Κορινθίους, 1,3.

6. Λουκᾶ, 19,1-10.

7. Λουκᾶ, 19,8.

8. Λουκᾶ, 19,7.

9. Λουκᾶ, 19,10.

10. Ἰωάννου, 3,16. 12,47. Β' Κορινθίους, 5,19.

11. Α' Τιμοθέου, 1,15.

12. Λουκᾶ, 19,10. Πρβλ. καὶ 5,31-32. Ἰωάννου, 3,16-17.

13. Βλ. Χρήστου Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, σελ. 168, ἔκδοσις Δευτέρα, Ἀθήνα, 1956.

14. Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ἰπτόμνημα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, σελ. 534, ἔκδοσις Δευτέρα, Ἀθήνα, 1972.

15. Γένεσις, 1,26.

ἀρχὴ τῆς παρακοῆς ταύτης εἶναι ἡ φιλαυτία τοῦ πρωτοπλάστου, δι' ἰδίων μέσων ἐπιθυμοῦντος νὰ πορισθῇ τελειότητα καὶ εὐδαιμονίαν καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξαρτήσεως προτιμῶντος τὴν ἀνεξαρτησίαν»¹⁶. Ὡς τοιαύτη ἡ παράβασις ἐκείνη τοῦ Γενάρχου εἶναι ἁμαρτία θανάσιμος καὶ διὰ τοῦτο εἰσήγαγεν εἰς τὸν κόσμον τὴν θεομίσητον ἁμαρτίαν καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας τὸν θάνατον. Ἡ ἁμαρτία αὕτη τοῦ Ἀδὰμ μεθ' ὄλων τῶν ἀκολουθιῶν καὶ ποιῶν αὐτῆς μετεδόθη εἰς ὅλοκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐπ' αὐτοῦ ἡ Ἁγία Γραφή διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου σαφέστατα διδάσκει: «Διὰ τοῦτο ὡσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἡμάρτοιν»¹⁷. Ὁ Θεοδώρητος ὁ Ἐπίσκοπος Κύρου (393 - 458 μ.Χ.) σχολιάζων τὸ ἐδάφιον τοῦτο εὐστοχώτατα παρατηρεῖ: «Τοῦ Ἀδὰμ ἡμαρτηκότος, καὶ θνητοῦ διὰ τὴν ἁμαρτίαν γεγεννημένου, ἐχώρησεν εἰς τὸ γένος ἁμφοτέρα. Εἰς πάντας γὰρ ἀνθρώπους διῆλθεν ὁ θάνατος»¹⁸.

Ἡ κατάστασις ἐκείνη, ἦτοι ἡ πρὸ τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἡ ἀγία καὶ εὐδαίμων ὡς γλυκὴ τῆς ἀνθρωπότητος ὄνειρον παρήλαθε, καὶ ὁ ἀνθρώπος περιῆλθεν εἰς τὴν δεινὴν θέσιν ἀπολωλότος προβάτου, ἡ πλοῖου τὸ ὅποιον ἀπώλεσε τὴν πυξίδα καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν πελωρίων καὶ ἀγρίων κυμάτων τῆδε κακεῖσε μέχρις οὗ συντριβῆ τελείως εἰς τοὺς ἀπορρώγας βράχους, ἡ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ τῆς παραβολῆς τοῦ ἐγκαταλιπόντος ὄλως ἀνοήτως τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ἠναγκασιμένου ἐν τῇ μακρυνῇ χῶρᾳ, εἰς τὴν ὅποιαν «ἀπεδήμησεν»¹⁹, ἵνα θόσκη χοίρους καὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν ἐπιθυμῇ: «καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι»²⁰, σημειοὶ ὁ Ἕλληνας Ἀντιστοχὺς ἰατρός καὶ ἱστορικός Ἰερὸς Εὐαγγελιστὴς Λουκάς εἰς τὴν κορωνίδα τῶν παραβολῶν τοῦ Κυρίου, τὴν παραβολὴν τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ²¹.

Οὕτως ὁ ἐλεύθερος καὶ λογικὸς ὑπὸ τοῦ Πανσόφου Θεοῦ πλασθεὶς ἀνθρώπος περιέπεσεν εἰς θέσιν δούλου, τὸ κέντρον καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ κόσμου τούτου καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς κτίσεως καὶ κύριος τῶν ἄλλων δημιουργημάτων, ἀνθρώπος, ἐγένετο ὑπηρέτης τῶν παθῶν του, ὁ ἅγιος ἐγένετο ἁμαρτωλὸς, ὁ καθαρὸς ἐμολύθη, ὁ

συνετὸς ἐξεμωράνθη. Ὁ πρῦτανος τῆς δημιουργίας, ἀνθρώπος, ἀπὸ θέσεως βασιλικῆς καὶ ἄκρως προνομίου-χου ἐξέπεσεν εἰς δουλικὴν καὶ κατέστη τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀπολωλὸς πλάσμα. Ἡ ψυχοτόνος καὶ ψυχόληθρος ἁμαρτία ἅπαξ εἰσελθοῦσα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εὗρεν εὐρύτατον στάδιον ἀναπτύξεως καὶ προσόδου, καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ φοβερώτατα τῶν κακουργημάτων ἐμίανεν καὶ ἐμόλυνεν τὴν ἀνθρωπίνην οικογένειαν, ἐσκανδάλισαν καὶ ἀνεστάτωσαν κοινωνίας, ἀνέτρεψαν καὶ ἐξηφάνισαν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς ἔθνη ὅλοκληρα, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ ἐχθρὰ πάσης τάξεως καὶ ἀρετῆς «εὐπερίστατος ἁμαρτία»²² ἐπεζήτησε νὰ συνταράξῃ τὴν θεῖαν ἁρμονίαν καὶ δικαιοσύνην, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Πάνσοφος καὶ Πανάγαθος καὶ Παντοδύναμος Δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος κόσμου διέταξε τὸ πᾶν, νὰ μεταβάλῃ δὲ τὴν μακαρίαν καὶ εὐδαίμονα γῆν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον»²³, εἰς ἀπαισίαν καὶ εἰδεχθῆ κόλασιν, ὅπου οἱ ἀνθρώποι δυστυχεῖς καὶ ταλαίπωροι λόγῳ «τῆς θηριομόρφου καὶ ἀφιδούς κακίας»²⁴ τῶν φθογῶν καὶ μισῶν καὶ ἐπιβουλεύονται ἀλλήλους, ὅπου ὁ πλούσιος καταπιέζει τὸν πτωχόν, ὁ δὲ πτωχὸς κλέπτει τὸν πλούσιον»²⁵, ὅπου ὁ ἰσχυρὸς καταδυναστεύει τὸν ἀσθενῆ, ὁ δὲ ἀσθενὴς δολιεύεται τὸν ἰσχυρόν, ὅπου ὁ δίκαιος καταδιώκεται, ὁ ἠθικὸς καὶ ἐνάρετος ἐμπαίζεται, ὁ σὺφρων καὶ ὁ ἀκέραιος χλευάζεται καὶ μυκτηρίζεται.

(Συνεχίζεται)

22. Ἐβραῖους, 12,1.

23. Γένεσις, 2,8.

24. Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἰωάννη Σχολαστικῶ, Βιβλίον V, 565, MPG., 78, 1641A.

25. Πρβλ. Μαρτυρίαν τοῦ Ρήτορος Ἰσοκράτους (436-338 π.Χ.), καθ' ἣν τὸν Δ' π.Χ. αἰῶνα ἐπεκράτει μεγάλη περιφρόνησις τοῦ πλοῦτος πρὸς τὴν πενίαν καὶ ἀπροκάλυπτος ἐχθρὰ τῆς πενίας πρὸς τὸν πλοῦτον. Ρήτορος Ἰσοκράτους ἐν Ἀρχιδάμῳ 67-68: «Οἱ μὲν κεκτημένοι τὰς οὐσίας ἥδιον ἂν εἰς τὴν θάλατταν τὰ σφέτερον αὐτῶν ἐκβάλοιεν ἢ τοῖς δεομένοις ἐπαρκέσειαν, οἱ δὲ καταδεέστερον πράττοντες (=οἱ πένητες) οὐδ' ἂν εὐρεῖν δέξαιτο μάλλον ἢ τὰ τῶν ἐχόντων ἀφελέσθαι· καταλύσαντες δὲ τὰς θυσίας ἐπὶ τῶν βωμῶν σφάττουσιν ἀλλήλους...».

16. Χρήστου Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, σελ. 146, ἔκδοσις Δευτέρα, Ἀθήναι, 1956.

17. Ρωμαίους, 5,12.

18. Θεοδώρητου Ἐπισκόπου Κύρου, Ἑρμηνεία τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς, Κεφάλαιον Ε', β' MPG. 82, 100B.

19. Λουκά, 15,13.

20. Λουκά, 15,16.

21. Λουκά, 15,11-32. Ἡ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ ἐξακρατηρίσθη ὡς «εὐαγγέλιον ἐν εὐαγγελίῳ» (evangelium in evangelio), τοὔτέστιν ὡς ἡ ἀνακεφαλαίωσις ἀπάσης τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

✦ Ἡ Ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ✦

(Τόμοι Α' καὶ Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τις ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Σελίδες 366 καὶ 302, Δραχ. 550 ἕκαστος.

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης
κ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ

Ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ζητᾷ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἀγιότητα, πὺλ σημαίνει ἀρετὴ, ἀγάπη, ἀγιότητα. Ζητᾷ νὰ κάμει τὸν ἄνθρωπο «τέλειον καὶ δλόκληρον ἐν μηδενί λειπόμενον». Δείχνει τὸν σωστὸ καὶ τέλειο δρόμο, πὺλ ὁδηγεῖ πρὸς τὸν Θεόν. Χωρὶς τὴν ἀγιότητα δὲν θὰ γνωρίσωμε οὔτε θὰ δοῦμε τὸν Θεόν.

«Φερόμεθα ἐπὶ τὴν τελειότητα» τονίζει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καθὼς ἐπαναλαμβάνει τὴ θεία ἐντολή «γίνεσθε ἅγιοι, γίνεσθε τέλειοι».

Ἄν αὐτὸ εἶναι τὸ καθήκον κάθε ἀνθρώπου, πολὺ περισσότερο ἐπιβάλλεται γιὰ τοὺς κληρικούς. Ἐκεῖνοι πρέπει νὰ εἶναι ἅγιοι. Ἄν δὲν ἀποδίδει τοὺς καρπούς του ὁ Χριστιανισμὸς ὑπάρχουν πολλές αἰτίες ἀλλὰ χωρὶς ἀμφιβολία ἕνας σοβαρὸς λόγος εἶναι τὸ παράδειγμα, ἡ ζωὴ, ἡ συμπεριφορὰ, ἡ διαγωγὴ τῶν κληρικῶν. Αὐτὴ τὴ μεγάλη πραγματικότητα πρέπει νὰ προσέξωμε πολὺ ἐμεῖς, πὺλ ἔχομε τὸ θεῖο δῶρο, τὴν ἐξουσία τῆς ἱερωσύνης καὶ ὑπηρετοῦμε τὸ θυσιαστήριον, τὰ ἅγια Μυστήρια καὶ μπαίνομε λειτουργοὶ καὶ μεσίτες στὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπάρχουν πολλοὶ ἐχθροὶ μέσα καὶ ἔξω στὴν Ἐκκλησία, πὺλ λυμαινόνται τὴν πίστη. Εἶναι ἕμως φανερὸ καὶ ἀναντίρρητο πὺς τὴ μεγαλύτερη ζημιὰ στὴ θρησκεία μας τὴν κάνουν οἱ ἀσύνητοι καὶ ἀτακτοὶ κληρικοί. Αὐτοὶ καὶ τὸν κόσμον σκανδαλίζουν καὶ τοὺς καλοὺς κληρικούς ἀδικοῦν.

Χρειάζονται, γιὰ νὰ ἐπιτύχει ὁ κληρικὸς στὸ ἔργο του, προσόντα διάφορα, ὅπως εἶναι ἡ μόρφωση, ὁ καταρτισμὸς. Ὅμως πάνω ἀπὸ ὅλα εἶναι τὸ ἦθος, ὁ ἐνάρετος βίος, ἡ θαθεῖα πίστη, ἡ εὐκρινὴς ἀγάπη στὸν Θεόν καὶ στὸν ἄνθρωπο, ἡ καλωσύνη, ἡ εὐγένεια, ἡ ταπεινώση. Τότε ὁ κληρικὸς γίνεται «τὸ ἅλας τῆς γῆς καὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου».

Ἡ ἱερωσύνη εἶναι παντοδύναμη ὅταν χρησιμοποιοῦται σωστά. Ἄν δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιδράσει ἀποτελεσματικὰ στὴν κοινωνία, εἶναι γιατί δὲν βιώνεται ὅπως πρέπει. Ὁ ἅγιος κληρικὸς δρῖσκειται ὑψηλότερα ἀπὸ ὅλα τὰ ἀξιώματα, τίς δόξες, τὰ ἀγαθὰ, τίς σοφίες, τίς τιμές καὶ τὰ μεγαλεῖα τοῦ κόσμου. Εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως, ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ πάνω στὴ γῆ. Γι-

ναὶ τύπος τῶν πιστῶν «τέλειος ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ», ὁ καλὸς ποιμένας, ὁ διδάσκαλος, ὁ στοργικὸς πατέρας, γιὰ ὅσους ἀγαποῦν τὸν Θεόν καὶ ζητοῦν τὴ σωτηρία των.

Ἀντίθετα ὅμως ὁ κακὸς κληρικὸς γίνεται σκάνδαλο στὸς ἄλλους καὶ καταντᾷ νὰ εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τῆς θρησκείας. Τὰ ἐλαττώματά του μεγαλοποιοῦνται, τὰ πάθη του διατυμπανίζονται.

Κανείς δὲν διαμαρτύρεται σὲ ὅτι κι ἂν ποῦν κι ἂν θὰ κάμουν οἱ ἄλλοι. Τὸν κληρικὸ θέλουν ἅγιο καὶ οἱ περισσότερο ἄσωτοι καὶ διεφθαρμένοι. Θέλουν καλὸ παράδειγμα καὶ ἄς μὴ τὸ ἀκολουθοῦν. Ζητοῦν ἀρετὴ κι ὅταν αὐτοὶ εἶναι στὰ κατάβαθα τῆς διαφθορᾶς. Θαυμάζουν τὸ ἠθικὸ ἀνάστημα τοῦ κληρικοῦ κι ὅταν αὐτοὶ διώκουν καὶ πολεμοῦν τὴν θρησκεία.

Τὸ ἰσχυρότερο φρούριο στὴν ἀμυνα τῆς Ἐκκλησίας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς εἶναι τὸ ἠθικὸ μεγαλεῖο τῶν ἁγίων κληρικῶν, τὸ τέλειο παράδειγμά των. Ἡ Ἐκκλησία χρειάζεται σωστὸς κληρικούς μὲ φωτεινὸ παράδειγμα. Στὸν ξεπεσμό καὶ στὸν διασυρμὸ τοῦ κληρικοῦ ἡμπορεῖ νὰ συνεργάζονται καὶ νὰ ζητοῦν τὸ ξερίζωμα τῆς θρησκείας θεωρίες ὑλιστικῆς, σὲ ἕνα πολύμορφο πόλεμο τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων, ἀλλὰ ἡ ἱστορία δείχνει πὺς κανένας ἐχθρὸς δὲν καταφέρνει περισσότερο ζημιὰ ἀπὸ τὸν ἀνόητο καὶ πονηρὸ κληρικὸ.

Σ' αὐτοὺς τοὺς ἀσυνεπεῖς δολιοφθορεῖς ἀπηύθυνε ὁ Κύριος τὰ τρομερὰ οὐαί. Στὸς ὑποκριτῆς καὶ φαρισαίους, στοὺς ἐγωῖστῆς. Ὅλα τούτα ἡμπορεῖ νὰ τὰ ἔχουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ ἴσως νὰ καυχῶνται γι' αὐτά. Ὅμως εἶναι ἀπαράδεκτα γιὰ τὸν κληρικὸ, ὅσα δὴποτε ἄλλα κοσμικὰ προσόντα καὶ ἂν διαθέτει. «Ἐνός ἐστὶ χρεία», τῆς ἀγιότητος, πὺλ ἐκδηλώνεται στὸ καλὸ παράδειγμα τοῦ ταπεινοῦ, τοῦ φωτισμένου καὶ ἐξαγιασμένου κληρικοῦ.

Γιὰ ὅτι ἀφορᾷ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», δδδς Ἰωάννου Γεωναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Ἡ 1.100ῃ ἐπέτειος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἁγίου Μεθοδίου, ποὺ γιορτάσθηκε πέρυσι (1985) πανηγυρικὰ σ' ὀλόκληρη τὴν —Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ— Εὐρώπη, ἔδωσε στοὺς Ὀρθοδόξους Θεολόγους καὶ τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς γενικά, μεταξὺ τῶν ἄλλων, τὴν εὐκαιρία καὶ τὴν δυνατότητα νὰ θυμηθοῦν ὅτι ἡ Ἱεραποστολὴ ἀνήκει στὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολὴ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἂν τὴν συγκρίνουμε μὲ τὴν Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολὴ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, εἶναι —τοῦλάχιστον ποσοτικά— ἀσήμενη. Τοῦτο ἕως δὲν σημαίνει ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἀγνοεῖ τὴν Ἱεραποστολικὴ τῆς κληρονομιά.

Αὐτὸ ἀποδεικνύεται μὲ βάση τὸ κείμενο, ποὺ συνέταξε ἡ Ὀρθόδοξη Συμβουλευτικὴ Ὀμάδα τῆς Ἐπιτροπῆς «Ἱεραποστολὴ καὶ Εὐαγγελισμὸς» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία συγγένη, ἐπ' εὐκαιρία τῶν 1.100 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἁγίου Μεθοδίου —ἀπὸ τὶς 21 μέχρι τὶς 26 Ὀκτωβρίου (1985)— στὴν Σόφια τῆς Βουλγαρίας μὲ σκοπὸ τὴν προετοιμασίαν τῆς Διασκέψεως περὶ Ὀρθοδόξου Ἱεραποστολῆς, ποὺ θὰ συνέλθει τὸ 1987 γιὰ νὰ χαράξει τὴν Ὀρθόδοξη στάσι στὰ πλαίσια τῆς Παγκόσμιας Διασκέψεως περὶ Ἱεραποστολῆς τοῦ 1988.

Τὸ κείμενο αὐτὸ ἀρχίζει μὲ τὴν ἐρώτησι: «Ποιὸς ἀπὸ ἐμᾶς εἶναι σήμερα πιστὸς στὴν Ἱεραποστολικὴ κληρονομιά ποὺ μᾶς ἄφησαν οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος; Ποιὸς ἱεράρχης σήμερα στέλλει Ἱεραποστόλους σὲ τέτοιες περιοχάς; Ποιὸς ἢ ποιά ἀπὸ ἐμᾶς ἔχει τὸ θάρρος καὶ τὸ Ἱεραποστολικὸ πνεῦμα νὰ «πορευθεῖ» πέρα ἀπὸ τὰ σύνορά του ἢ τὰ σύνορά της; Ποιὸς, στὰ πλαίσια τῆς Ὀρθοδοξίας σήμερα, ἐκπληρώνει τὴν μεγάλη παραγγελία τοῦ Κυρίου καὶ Σωτήρος μᾶς Ἰησοῦ Χριστοῦ «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. 28,19) ;».

Μιά πολὺ θετικὴ ἀπάντησι μᾶς δίνει σ' αὐτὴν τὴν ἐρώτησι τὸ ὥραιο «Ἡμερολόγιο 1986» τῆς Μητροποπόλεως Κεντρῶας Ἀφρικῆς. Γιὰ τὸ τόσο ὁ πρόλογός του, ὅσο καὶ ἡ εἰκονογράφησί του μᾶς προσφέρουν μιὰ μοναδικὴ στὸ εἶδος τῆς εὐκαιρία νὰ ζήσουμε κοντὰ στοὺς Ὀρθοδόξους χριστιανοὺς τῆς Ἀφρικῆς κατὰ ἕναν τρόπο, ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὴν διαπίστωσι τοῦ κειμένου τῆς Σόφιας ὅτι: «Ὁποδὴποτε εὐρίσκει κανεὶς στασιμότητα καὶ παρακμὴ στὰ πλαίσια τῆς παγκοσμίου Ὀρθοδοξίας, μπορεῖ νὰ διακρίνει μιὰ ἀποτυχία τῆς στρατεύσεώς της στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἱεραποστολῆς. Ὁποδὴποτε ὑπάρχει ζωὴ καὶ φῶς, δὲν ὑπάρχουν σύνορα. Διότι τὸ πνεῦμα μᾶς ἀναγκάζει νὰ

μοιράσωμε τὴ ζωὴ αὐτὴ καὶ τὸ φῶς μὲ ἐκείνους ποὺ εὐρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀδικίας, εἴτε στὸ ἄμεσο περιβάλλον μᾶς εἴτε καὶ σὲ περιοχὰς ὅπου τὸ φῶς τοῦ Κυρίου δὲν ἔχει ἀκόμη διεισδύσει».

Μέσα στὰ πλαίσια τοῦ προλόγου αὐτοῦ τοῦ Ἡμερολογίου κατορθώνει ὁ Μητροπολίτης Κεντρῶας Ἀφρικῆς Τιμόθεος νὰ μᾶς μεταφέρει κοντὰ στοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς τῆς Ἀφρικῆς γιὰ νὰ ζήσουμε μαζί τους τόσο τὴν χαρὰ καὶ τὴν ἀγαλλίασι, ποὺ τοὺς χαρίζει ἡ Ὀρθοδοξία, ὅσο καὶ τὶς δυσκολίες καὶ τὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας τους. Γιὰ αὐτὸς ὁ πρόλογος ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ «πορεία στὸ Ἀνατολικὸ καὶ Δυτικὸ Kasai», τὴν ὁποία περιγράφει ὁ Μητροπολίτης Τιμόθεος τόσο ζωντανά, ποὺ νομίζεις ὅτι συμμετέχεις σ' αὐτὴν τὴν πορεία.

Περιγράφοντας π.χ. ἕναν Ἑσπερινὸ γράφει: «Πρόχειρος Ναός. Λασποταχία. Χαμηλοτάβανος. Λίγες χάρτινες εἰκόνες. Ζεστὴ ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ ἢ ἀτιμόσφαιρα. Γεμάτα προσμονὴ τὰ μάτια. Κάναμε τὴν ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ. Δυὸ κερὰ ἐπάνω σὲ δυὸ τοῦβλα, ποὺ ἀντικατέστησαν τὰ πολύτιμα καὶ φανταχτερὰ κηροπήγια τῶν ἄλλων ναῶν μᾶς... Δὲν αἰσθανόσουν τὴν κόπωσι τοῦ ταξιδιοῦ. Μιὰ δύναμι ἀνάβλυζε ἀπὸ μέσα σου... Τελείωσε ὁ Ἑσπερινός. Ὅλοι μένουν καὶ τραγουδοῦν. Χαίρονται. Δειπνήσαμε πρόχειρα. Ὁ π. Ἀνδρέας ἐξομολογεῖ μέχρι τὰ μεσάνυκτα!».

Πολὺ συγκινητικὴ εἶναι ἐπίσης ἡ περιγραφή μιᾶς Κυριακάτικης Λειτουργίας: «Πρωί. Στὴν εἴσοδο τῆς σκηνῆς - Ναοῦ κυματίζουν περὶφανα οἱ σημαίες τοῦ Ζαῖρε καὶ τοῦ Πατριαρχείου. Πλαταγίζου στὸν ἀέρα καὶ προκαλοῦν ρίγη στὴν ψυχὴ. Ἡ σημαία τοῦ Ἁγίου Μάρκου στὴν καρδιά τῆς Ἀφρικῆς. Τὰ ἀντίσκηνα στάζουν ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὰς σταγόνες δροσιάς... Ἡ δροσιὰ τῆς νύκτας εἶχε μετατραπῆ σέ... βροχὴ. Πλημμύρισε ὁ λατρευτικὸς χώρος. Ἀπελπισία; Ὁχι. Μεταφορικὴ ἢ εἰκόνα. Μαζὶ μὲ τὴν δροσιὰ τῆς νύκτας καὶ τῆς αὐγῆς μᾶς "ἐπεσκίασε" καὶ ἡ "δρόσος τοῦ πνεύματος". Ὑπερπληρώθηκε ἡ σκηνή. Μέχρι τὰ κράσπεδα τοῦ θυσιαστηρίου οἱ πιστοί».

Τελειώνοντας δὲ ὁ Μητροπολίτης Τιμόθεος τὴν περιγραφή τῆς πορείας του μὲ τὴν ἐρώτησι: «τί μένει ἀπὸ τὴν πορεία;», δίνει τὴν ἀπάντησι ὅτι ἀπὸ αὐτὴν τὴν πορεία μένει: «... ἡ πρόσκλησι καὶ ἡ πρόκλησι πρὸς τοὺς ἀδελφούς νὰ συμπράξουν μαζί μᾶς. Ἀθύρῳδα, ἀλλὰ οὐσιαστικὰ μαρτυρεῖται ἡ παρουσία τῆς Ὀρθοδοξίας μὲ ὄσους ἀγωνίζονται καὶ ὄσους συμπαραστέκονται στὴν προσπάθεια τοῦ θρησκευτικοκοινωνικοῦ εὐαγγελισμοῦ».

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

Του κ. Ευαγγέλου Π. Λέκκου

Στή θόρεια πλευρά του καταπράσινου Παγγαίου βρίσκεται η γυναικεία, σήμερα, Ιερά Μονή της Εικοσιφοινίσσης* που συνεχίζει παράδοση δέκα πέντε σχεδόν αιώνων. Προσελκύει πλήθη χριστιανών που φθάνουν εκεί για να προσκυνήσουν τη θαυματουργή άχειροποίητο Εικόνα της Θεοτόκου.

Η Ίδρυση

Η Ίδρυση της Ι. Μονής χάνεται στα βάθη των αιώνων. Παμπάλαιες παραδόσεις αναφέρουν ότι ο Επίσκοπος Φιλίππων Σώζων, που έλαβε μέρος και στην Δ' Οικουμενική Σύνοδο της Χαλκηδόνος (451 μ.Χ.), ίδρυσε ναό και μοναστικό οικισμό στην τοποθεσία Βίγλα, 50 μέτρα ανατολικά της Εικοσιφοινίσσης, όπου και σήμερα σώζονται τα ερείπια ισχυρού τείχους και πύργου. Όταν έφθασε εδώ ο πρώτος κτίτωρ της Ι. Μονής, δηλ. ο Άγιος Γερμανός, τα πάντα ήταν εγκαταλειμμένα. Οδηγημένος ο Άγιος από το πρόσταγμα της Θεοτόκου, με την καθοδήγηση αγγέλου, ήρθε από τους Άγιους Τόπους όπου άσκήτευε στην Ι. Μονή του Τιμίου Προδρόμου.

Σκάδοντας για τη θεμελίωση του ναού, κοντά στα ερείπια της Βίγλας, βρήκε δύο σταυρούς, με τη δύναμη των οποίων πολλά θαύματα έγιναν. Συγκινημένοι οι κάτοικοι της περιοχής πρόσφεραν χρήματα για την αποπεράτωση του έργου, τα οποία όμως δεν έφθασαν και οι τεχνίτες που είχε προσλάβει τον Ξυραν με δία για να δικασθεί στη Δράμια. Ίχνη του αίματός του από τη βίαιη συμπεριφορά τους σώζονται κατά την παράδοση πάνω σε πέτρες κατά μήκος της μαρτυρικής διαδρομής. Καθ' όδον συναντήθηκαν με δυο άρχοντες από την Κωνσταντινούπολη, το Νεόφυτο και το Νικόλαο, που επέστρεφαν από κάποια αποστολή του αυτοκράτορα Βασιλείου Α' του Μακεδόνα (867 - 886) στους Σέρβους. Όταν έμαθαν την αιτία, πρόσφεραν εκείνοι τα χρήματα που απαιτούσαν οι τεχνίτες, πήγαν στην Κωνσταντινούπολη, πούλησαν τα υπάρχοντά τους και ήρθαν να μονάσουν στη νέα αυτή Ι. Μονή. Ο Άγιος Γερμανός διοίκησε το Μοναστήρι με σοφία και σύνεση και έκοιμήθη εν ειρήνη αφού ήρθε διάδοχός του το Νεόφυτο. Η μνήμη του γιορτάζεται στις 22 Νοεμβρίου, ο δὲ Βίος του διασώζεται στο χειρόγραφο κώδικα 19 του έριμαρίου 59 της Λαυρεντιανής βιβλιοθήκης της Φλωρεντίας.

(*) Λεπτομερής Ιστορία της Ι. Μονής μπορεί να αναγνωσεί ο ευσεβής προσκυνητής στο βιβλίο «Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ», (έκδοσις Β').

Τὸ ὄνομα

Ὡς πρὸς τὴ σημασία τοῦ ὀνόματος τῆς Ι. Μονῆς Εἰκοσιφοινίσσα, τρεῖς ἐκδοχὲς ἀναφέρονται:

α) Τὴν ὀνόμασε ἔτσι ὁ κτίτωρ Ἅγιος Γερμανός, σὲ ἀνάμνηση τῆς τοποθεσίας ὅπου τὸ πρῶτον ἔλαβε διὰ τοῦ ἀγγέλου τὴν ἐντολὴ τῆς Θεοτόκου γιὰ τὴν ἀνέγερση τῆς Ι. Μονῆς: Βρισκόταν σὲ ἓνα μέρος, μικρὴ ἄσκη, ἔξω ἀπὸ τὴν Ι. Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, μὲ εἴκοσι φοινίκες.

β) Ὁ γνωστὸς σιχουργὸς τοῦ 18ου αἰῶνος Κασάριος Δαπόντες τὴν ὀνομάζει Κοσσοφινίτσα, γιὰτὶ κατὰ τὴν παράδοση, ἓνας κόσσοφος (κοσούφι) ὁδήγησε τὸν Ἅγιο Γερμανὸ στὸ σημεῖο ὅπου ἀναβλύζει τὸ Ἅγίασμα μέχρι καὶ σήμερα.

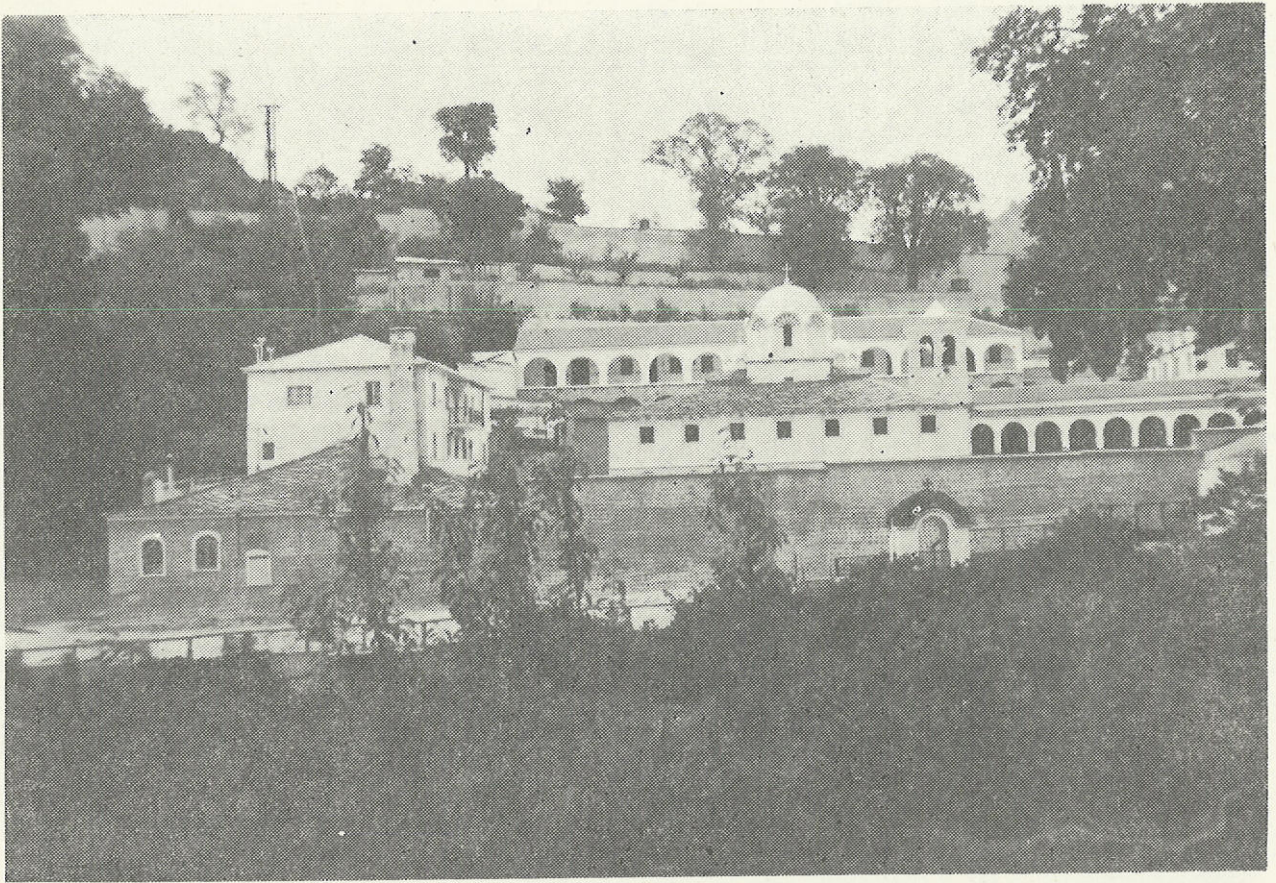
γ) Ὁ ἡγούμενος τῆς Ι. Μονῆς Χρυσάνθος (τὸ 1782) ἀναφέρει ὅτι ἐνῶ ὁ Ἅγιος Γερμανός, μετὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ Μοναστηρίου, ἀναζητοῦσε κατάλληλη σκηνίδα γιὰ νὰ γίνει ἡ Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, Ἐκεῖνη μὲ θαυματουργικὸ τρόπο τοῦ πρόσφερε τὴν μέχρι καὶ σήμερα σωζόμενη Εἰκόνα Τῆς, ποὺ ἀστραφετὴ κι ἐξέπεμπε «φοινικούν», δηλ. κοκκινωπὸ, φῶς. Ἀπ' αὐτὸ ἐπεκράτησε ὁ ὄρος «Εἰκοσιφοινίσσα» (εἰκὼν φοινίσσουσα - Εἰκὼν φοινίσσα - Εἰκοσιφοινίσσα).

Ἡ ἱστορία τῆς

Δὲν σώζονται πηγὲς σχετικὲς μὲ τὴν ἱστορία τῆς Ι. Μονῆς γιὰ περίοδο ἀρκετῶν αἰώνων, ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ κτίτορος. Ἀρχαιολογικὲς ἐνδείξεις ὁδηγοῦν στὸ συμπέρασμα ὅτι τὸν 11ο αἰῶνα κτίσθηκε ἐκ νέου τὸ «καθολικόν» τῶν Βισσοίων τῆς Θεοτόκου ποὺ ἀργότερα διακοσμήθηκε μὲ τοιχογραφίες. Ἡ Ι. Μονὴ κατέστη «σταυροπηγιακὴ», δηλ. ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Εἰδήσεις περὶ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἔχουμε ἀπὸ τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1320 καὶ τὸ Μάιο τοῦ 1395, ἐνῶ νέα λάμψη γνώρισε τὸ Μοναστήρι ἀπὸ τὸ 1472, ὅταν σ' αὐτὸ ἦρθε νὰ ἐγκαταβῶσει ὁ παραιτηθεὶς ἀπὸ τὸ θρόνο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἅγιος Διονύσιος, ποὺ θεωρεῖται ὁ δεῦτερος κτίτωρ τῆς Ι. Μονῆς. Στὸ διάστημα ποὺ παρέμεινε ἐδῶ ἀνέγειρε πολλὰ νέα κτίσματα, ἐπισκεύασε τὰ παλαιὰ, καλλώπισε τὸν κυρίως ναὸ ἐσωτερικὰ κι ἐξωτερικὰ. Ἰδιαίτερα τιμοῦσε τὸν Ἅγιο ὡς πνευματικὸ τῆς πατέρα ἢ χριστιανῆ σουλτὰνα Μάρω, μητριὰ τοῦ Μωάμεθ Β' Πορθητοῦ (1451 - 1481), ἡ ὁποία εὐεργέτησε μὲ μεγάλες δωρεὲς τὴν Ι. Μονὴ καὶ ἐτάφη σ' αὐτὴν τὸ 1487.

Σιγγίλια ὑπὲρ τῶν προνομίων τῆς Ι. Μονῆς ἐξέ-

Τμήμα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Εἰκοσιφοίνισσας ἐπὶ τοῦ ὄρους Παγγαίου

δωσαν οἱ πατριάρχες Συμεὼν ὁ Τραπεζούντιος (1474) καὶ Μάξιμος (1477).

Ἀκμὴ καὶ καταστροφές

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Διονυσίου, ὁ ὁποῖος ἐκλήθη στὸν πατριαρχικὸ θρόνο γιὰ δευτέρη φορά καὶ τὸ 1491, ὅποτε παραιτήθηκε μὲ τὴ θέλησή του, ἐπέστρεψε στὴν Ἱ. Μονή, ἡ Εἰκοσιφοίνισσα ἀπέκτησε μεγάλη ἀκμὴ καὶ αἴγλη. Τὸ 1507 ζοῦσαν ἐκεῖ 24 ἱερομόναχοι, 3 ἱεροδιάκονοι καὶ 145 μοναχοί. Περιέρχονταν τὴν ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θράκη, ἐνίσχυαν τοὺς Χριστιανούς καὶ ἀπέτρεπαν τοὺς ἐξισλαμισμούς. Αὐτὸ ὅμως προκάλεσε τὴν ὀργὴν τοῦ τούρκου τοπάρχου, ὁ ὁποῖος τὴν 23ῃ Ἀπριλίου 1507 κατέστρεψε τὸ Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (σήμερα Παλαισχώριο Παγγαίου) καὶ τὴν 25ῃ Αὐγούστου τοῦ ἴδιου χρόνου κατέσφαξε καὶ τοὺς 172 μοναχοὺς τῆς Εἰκοσιφοίνισσας, χωρὶς νὰ πειράξει τὰ ἱερά κτίσματα.

Μετὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴ αὐτὴ σφαγὴ, τὸ Πατριαρχεῖο πέτυχε τὸ 1510 ἢ 1520 νὰ ἀποσπάσει ἄδεια τοῦ Σουλτάνου γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωση τῆς Ἱ. Μονῆς, μὲ τὴ μεταφορὰ 10 μοναχῶν ἀπὸ τὸ ἀγιορειτικὸ Βατοπέδιο. Μέχρι τὸ 1917 σῶζονταν 15 πατριαρχικά σιγγίλια (ἐκδόθηκαν ἀπὸ τὸ 1474 ἕως τὸ 1857) ποὺ φανερόνουν τὴ σημασία τῆς Ἱ. Μονῆς καὶ τὸ μέγα ἐνδιαφέρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Μεταξὺ ἄλλων

τὸ 1798 ἦρθε ἐξόριστος καὶ παρέμεινε ἐδῶ γιὰ 9 μῆνες ὁ ἐθνομάρτυρας πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄ ποὺ ἀφιέρωσε καὶ τὰ δικηροτρίχηρά του.

Κέντρο ἐθνικῶν προσφορῶν

Πνευματικὸ καὶ ἐθνικὸ κέντρο τῆς εὐρύτερης περιοχῆς του, τὸ Μοναστήρι τοῦ Παγγαίου προστόμιζε τὴν ἐθνικὴ ἐξέγερση κατὰ τῶν Τούρκων. Ἐδῶ εἶχε τὸ ἀρχηγεῖο του ὁ μεγάλος ἀγωνιστὴς Νίκος Τσάρας καὶ ἐδῶ ὁ Ἐμμανουήλ Παππᾶς ὄρκισε τοὺς ὀπλίτες του καὶ κήρυξε τὴν ἐπανάσταση.

Περίφημη ἦταν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῆς Ἱ. Μονῆς, στὴν ὁποία καλλιεργοῦνταν τὰ γράμματα, γιὰ τὴν ἀνοδο τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῆς περιοχῆς, ἐνω ἀξιόλογη ὑπῆρξε καὶ ἡ βιβλιοθήκη τῆς. Πρὶν τὴν διαρπαγὴ τῆς ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους (1917) περιλάμβανε 1300 τόμους βιβλίων ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 430 χειρόγραφοι κώδικες, μεγάλης ἀξίας.

Στοὺς αἰῶνες αὐτῆς τῆς ἀκμῆς ἀνεγέρθηκαν ἡ ἐπισκευάσθησαν πολλὰ ἱερά ἢ βοηθητικὰ κτίσματα, ὅπως καὶ ὁ παμπάλαιος κεντρικὸς ναὸς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, τοῦ 11ου αἰῶνος, ποὺ εἶχε καταστραφεῖ ἀπὸ τὸ μεγάλο σεισμὸ τῆς 5ης Μαΐου 1829. Ἡ ἀνέγερσή του ὀλοκληρώθηκε τὸ 1842.

Δυσκολίες πέρασε ἡ Εἰκοσιφοίνισσα τὸ 6' ἡμῶν

Ἡ ἀχειροποίητος καὶ θαυματουργὸς Εἰκὼν τῆς Παναγίας Εἰκοσιφοίνισσης, πλήρως ἀφιερωμάτων.

τοῦ 19ου αἰώνα. Τὸ 1845 ἀποτεφρώθηκε ἀπὸ πυρκαγιά ἡ δυτικὴ καὶ μέρος τῆς βόρειας πλευρᾶς, τὸ δὲ 1864 χολέρα ἀποδεκάτισε τοὺς μοναχοὺς. Γιὰ τὴν ἀνόρθωση τῆς ἱ. Μονῆς ἐργάστηκαν ἀρκετοὶ πατριάρχες καὶ ἰδιαίτερα ὁ μητροπολίτης Δράμης Χρυσόστομος (1902-1910), μετέπειτα μαρτυρικὸς μητροπολίτης Σμύρνης (1922).

Διαρπαγὴ θησαυρῶν

Ὡς προπύργιο τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ Θράκη, ἡ Εἰκοσιφοίνισσα δὲν ἄργησε νὰ δεχθεῖ καὶ τὶς ἐγκληματικὲς ἐπιθέσεις τῶν Βουλγάρων. Αὐτοί, ὅταν κατέλαβαν τὴν περιοχὴ, τὸ 1916, μετὰ ἀπὸ μικροεπεισόδια καὶ ἐνοχλήσεις, ἀφοῦ τὴν 3η Ὀκτωβρίου 1916 ἐσφάγη ἀπὸ «ἀγνώστους» ὁ προηγούμενος γέρον Μακάριος, μπῆκαν τὴ Μεγάλῃ Δευτέρα, 27 Μαρτίου 1917 στὴν ἱ. Μονὴ κοιμηταζήζης Βούλγαροι, με ἐπικεφαλῆς τὸ συμπατριώτη τους Πανίτσα καὶ τὸν ἀρχαιολόγο Βλαδίμηρο Σίς, ἐκλείσαν τοὺς μοναχοὺς στὸ χῶρο τοῦ νέου φούρνου, ξυλοκόπησαν τὸν ἡγούμενο Νεόφυτο καὶ δύο μοναχοὺς καὶ λεηλάτησαν τὴν ἱ. Μονή. Ἀπεχώρησαν, ἔχοντας φορτώσει σὲ 18 ἡμιόνους χειρόγραφα, ἄμφια καὶ κειμήλια ἀνυπολόγιστης ἀξίας, καθὼς καὶ τὸ χρυσὸ κάλυμμα

τῆς ἀχειροποίητου Εἰκόνας. Ὅταν, μετὰ τὴ συνθήκη τοῦ Νεϊγύ, τὸ 1923 ὁ Καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας Γ. Σωτηρίου, πῆγε στὴ Σόφια γιὰ νὰ ζητήσει ἐπιστροφή τῶν διαρπαγέντων, βρῆκε ἐλάχιστα. Τὰ περισσότερα, διαπιστώθηκε ἀργότερα, εἶχαν πωληθεῖ σὲ διδλιοθήκες τῆς Δ. Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Τὴν 23η Ἰουνίου 1917 οἱ Βούλγαροι ὑποχρέωσαν ὅλους τοὺς μοναχοὺς νὰ ἐγκαταλείβουν τὴν ἱ. Μονή. Ἡ Εἰκοσιφοίνισσα ἀφέθηκε ἔρημη... Οἱ μοναχοὶ ἐπέστρεψαν στὶς 10 Ὀκτωβρίου 1918, μετὰ τὴν ἦττα τῶν Βουλγάρων καὶ Γερμανῶν.

Τὸ «θαῦμα τῆς μπότας» καὶ τοῦ πιστολιοῦ, μαρτυρεῖ γιὰ μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὰς ἀνεπιτυχεῖς προσπάθειες τῶν Βουλγάρων νὰ συλλήσουν τὴν ἀχειροποίητο Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, με τὴ μεταφορὰ τῆς στὴ Βουλγαρία.

Τὴν ὀλοκλήρωση σχεδὸν καταστροφῆς τῆς ἱ. Μονῆς πέτυχαν οἱ Βούλγαροι στὴ διάρκεια τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου. Ἐνῶ κρατοῦσαν ὑπὸ περιορισμὸ τὸν ἡγούμενο Γρηγόριο με 12 μοναχοὺς, ἔβαλαν φωτιὰ καὶ ἔκαψαν τὰ οἰκοδομήματα τῆς ἱ. Μονῆς, στὶς 12 Ἰουλίου 1943. Διασώθηκε ὁ κυρίως ναὸς, ἀποτεφρώθηκε ὁμοῦς ὁ Ξενώνας με τὰ 365 δωμάτια καὶ τρία παρεκκλήσια. Σωροὶ ἐρείπιων τώρα, ἐκεῖ πού ἐσφυζε ἡ πνευματικὴ ζωὴ.

Μιὰ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἱ. Μονῆς ἔγινε τὸ 1946 ἀπὸ τὸν τότε ἡγούμενο Γρηγόριο Κατσιδάκη, πού με τὴν ἀρωγὴ τῶν χριστιανῶν καὶ προσωπικὴ ἐργασία ἔκτισε τὸ Ἡγουμενεῖο καὶ μεταφέρθηκε πανηγυρικὰ στὴ θέση τῆς καὶ ἡ θαυματουργὸς Εἰκόνα πού γιὰ ἀσφάλεια τὴν εἶχαν στὴ Νικήσιανη. Τὸ 1957 ἀνεγέρθηκε μικρὸς Ξενώνας (10 δωματίων).

Ὁ τρίτος κτίτωρ

Ἡ ριζικὴ ἀνοικοδόμησις τῆς ἱ. Μονῆς ἄρχισε καὶ ὀλοκληρώθηκε μετὰ τὴν ἐκλογὴ καὶ ἐνθρόνισις (τὸ 1965) τοῦ σημερινοῦ μητροπολίτου Δράμης κ. Διονυσίου. Βρῆκε ἐρειπωμένη καὶ ἐγκαταλειμμένη τὴν ἱστορικὴ ἱ. Μονή. Καὶ κατέστησε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή μὲλημά του τὴν ἀνοικοδόμησίν τῆς. Σὲ μιὰ δεκαετία ἡ κατάστασις ἄλλαξε ριζικά. Σήμερα ἡ Εἰκοσιφοίνισσα παρουσιάζει ἓνα ἀρχιτεκτονικὸ σύνολο, μεγαλοπρεπέστερο ἀπὸ ὅ,τι ἦταν πρὶν τὴν πυρπόλησις. Ἡλεκτροφωτισθῆκε, κάλλωπίσθηκε, συνδέθηκε με ἀμαξιτὴ ὁδὸ, διευκολύνοντας τοὺς πολυπληθεῖς προσκυνητὲς νὰ φθάσουν στὴν ἱ. Μονή. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς δίκαια ὁ μητροπολίτης Δράμης, Σεβασμιώτατος κ. Διονυσίας, θεωρεῖται ὁ τρίτος κτίτωρ τῆς Εἰκοσιφοίνισσης, πού δὲν παύει νὰ ἐνδιαφέρεται ὄχι μόνο γιὰ τὰ ἄψυχα κτίσματα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀνάζωογόνησις τῆς μοναστικῆς ζωῆς, τῆς γυναικειᾶς πλέον ἀδελφότητος.

Ὑπὸ τὴν φωτισμένην χειραγωγίαν τῆς Καθηγουμένης Ἀλεξίας, οἱ 25 μοναχὲς ἐπιδίδονται με ἔνθεο ζῆλο ὄχι μόνο στὴν ἀδιάκοπη λατρεία τοῦ οὐρανίου Νυμφίου Χριστοῦ ἀλλὰ καὶ στὸν πνευματικὸν στηριγμὸ τῶν «προσφευγόντων» στὴ Χάρη τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου χριστιανῶν, ἐνῶ ἄριστα ὀργανωμένα λειτουργοῦν πολλὰ ἐργαστήρια (ἀγιογραφίας, ἱεροραπτικῆς, κεραμικῆς, βιβλιοδετείου, πλεκτικῆς, εἰδῶν λατρειᾶς κ.λπ.).

ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ ΣΟΥ...

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
 Έπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Εἰσαγωγικὲς σκέψεις

«Γνώρισε τὴν ἐνορία σου καὶ γνώρισέ την στοὺς ἄλλους». Αὐτὴ ἦταν ἡ φράση-κλειδί πού παρακινούσε τοὺς φοιτητὲς καὶ τίς φοιτήτριες τοῦ Γ' ἔξαμήνου τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς — στὰ πλαίσια τοῦ μαθήματος τῆς Ποιμαντικῆς — νὰ ἔλθουν σὲ ἐπαφὴ μὲ τίς ἐνορίες τους καὶ νὰ εὐαίσθητοποιηθοῦν ὡς πρὸς τὸ ποιμαντικὸ ἔργο πού συντελεῖται σ' αὐτές. Πόσες φορές ἡ ἐνορία μας δὲν παραμένει ὁ ἄγνωστος Χ, πού δὲν τὸν γνωρίζουμε, ἀν δὲν συμβαίνει νὰ μὴ θέλουμε οὔτε νὰ τὸν ξέρουμε.

Αὐτὸ δὲν συμβαίνει, ὅμως, μόνο σὲ φοιτητὲς πού πρωτοέρχονται ἀπὸ τὴν ἐπαρχία τους, ἄγνωστοι μεταξὺ ἀγνώστων, καὶ παραμένουν ἄγνωστοὶ στὴν ἐνορία καὶ στὴ γειτονιά ὅπου ἐγκαθίστανται. Καὶ μόνιμοὶ κάτοικοι ἀκόμα δὲν γνωρίζουν τί συμβαίνει σ' αὐτές. Εἶναι φορές πού ἡ ἀγνοία εἶναι ἀμοιβαία. «Ἄν, μάλιστα, δὲν ξεπεραστεῖ, θὰ καταλήξει ἀσφαλῶς σὲ τέλεια ἀποξένωση. Ἐνορία καὶ ἐνορίτες θὰ εἶναι ἀγνοοῦμενοι τῷ προσώπῳ» (ἄγνωστοὶ προσωπικῶς· πρβλ. Γαλάτας α' 22).

Μερικὲς φορές παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ποιμένες νὰ μὴ γνωρίζουν σὲ βάθος τὴ δική τους ἐνορία. Πρόσωπα καὶ πράγματα, μέσα καὶ δυνατότητες πού ὑφίστανται μένουν ἀνεργά, ἄγνοια καὶ ἄκαρπα, καθότι μὴ γνωστά. Γιατὶ μόνο ἡ «γνώση» ἀποφέρει καρπὸς καὶ καθιστᾷ γόνιμες τίς ἐνώσεις (πρβλ. Γενέσεως δ' 1). Ἀπαιτεῖται, λοιπόν, γνώση, διάγνωση καὶ ἀποτύπωση τῶν δυνατοτήτων.

Σκεφθῆκαμε, ἐπομένως, ὅτι κάποιος κατάλληλος «ἐργαλεῖο» θὰ μπορούσε νὰ βοηθήσει στὴ δ ι α γ ν ω σ η καὶ μία πρώτη «ἐπίσκεψη γνωριμίας» θὰ δημιουργοῦσε μία προσωπικὴ σχέση. Τὰ ὑπόλοιπα θὰ ἦταν ζήτημα χρόνου. Ὁ φοιτητὴς, ἐφοδιασμένος μὲ ἕνα συστατικὸ γράμμα ἐπισκεπτόταν τὴν ἐνορία του, ἐρχόταν σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι καὶ τὸν βοηθοῦσαν στὴ συμπλήρωση τοῦ ἐργαλείου, πού στὴ συγκεκριμένη περίπτωσή ἦταν ἕνα Ἐ ρ ω τ η μ α τ ο λ ό γ ι ο μὲ τίτλο: Ἐνοριακὴ ὀργάνωση καὶ ζωή.

Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς πρώτης ἐπαφῆς ἦταν ἐνθαρρυντικά. Παρὰ τίς μικρὲς ἀμοιβαίες ἐπιφυλάξεις, οἱ περισσότεροὶ χαίρονταν γιὰ τὴ γνωριμία καὶ προσέφεραν καὶ ἔργο θετικὸ μετὰ ταῦτα στὶς ἐνορίες τους. Πολλοὶ ἱερεῖς ἄλλαζαν καὶ αὐτοὶ γνώμη

ὡς πρὸς τὴν εἰκόνα πού εἶχαν σχηματίσει γιὰ τοὺς φοιτητὲς μας.

Τὸ Ἐρωτηματολόγιο πού συμπλήρωναν οἱ φοιτητὲς, μὲ ὀρισμένες παραλλαγές, προσφέρεται σήμερα στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Ἐφημερίου» ὡς βοηθητικὸς μίτος γιὰ τὴ διερεύνηση τῆς ἐνοριακῆς ὀργανώσεως καὶ ζωῆς*. Δὲν εἶναι ὅμως ἀπαραίτητο νὰ μᾶς ἐπιστρέφουν συμπληρωμένο τὸ ἐρωτηματολόγιο οἱ ἀγαπητοὶ Ἐφημέριοι. Ἀρκεῖ οἱ ἴδιοι νὰ τὸ συμπληρώσουν γιὰ τὸν ἑαυτό τους καὶ νὰ διερευνήσουν μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τὴ δική τους ἐνορία καὶ νὰ συζητήσουν τίς περαιτέρω προοπτικὲς ὀργανώσεως τοῦ ποιμαντικοῦ τους ἔργου.

«Ὅλα, βέβαια, αὐτὰ τὰ στοιχεῖα πού ζητοῦνται δὲν στοιχειοθετοῦν ἀπαραίτητως τὴ φυσιογνωμία καὶ κάθε ἐνορίας (ἀστικῆς, ἡμιαστικῆς ἢ ἀγροτικῆς). Δὲν σημαίνει πάλι, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ἀνευρίσκονται σὲ ὅλες τίς ἐνορίες. Ἡ ὑπαρξὴ τῶν περισσοτέρων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τίς ὑφιστάμενες τοπικὲς συνθήκες, ἀπὸ τίς ἀναλαμβανόμενες πρωτοβουλίες κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἀπὸ τίς προτεραιότητες πού θέτουν ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια, ποιμένες καὶ προϊστάμενες ἀρχές.

Μερικὰ στοιχεῖα μπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν ἀπὸ ὀρισμένους ὑπερβολικά· ἄλλα μπορεῖ νὰ παροτρύνουν σὲ δραστηριοποίηση. Σὲ πολλὲς ἐνορίες θὰ ὑπάρχουν πραγματικότητες πού τίς ἀγνοοῦμε. Δίδεται πάντως ἡ εὐχέρεια νὰ προστεθοῦν στὴ στήλη τῶν Παρατηρήσεων καὶ ἄλλες ἐκδηλώσεις πού δὲν ἔχουν συμπεριληφθεῖ ἢ καὶ προβλεφθεῖ στὸ Ἐρωτηματολόγιο καὶ πού ἔχει καθιερωθεῖ νὰ γίνονται ἐδῶ καὶ πολὺ καιρὸ στὶς ἐνορίας αὐτές.

Θὰ περιμένουμε μὲ πολλὴ προσδοκία κάθε ὑπόδειξη καὶ συμπληρωματικὴ παρατήρηση.

* Τὸ Ἐρωτηματολόγιο αὐτὸ, πού ἐπὶ σειρά ἐτῶν δίνεται ὡς φροντιστηριακὴ ἀσκηση στὸ μάθημα τῆς Ποιμαντικῆς, μὲ στόχο τὴν προετοιμασία τῶν «ποιμαντικῶν ἐπισκεψέων» πού κάνουν οἱ φοιτητὲς σὲ ἐνορίες τῶν Ἀθηνῶν συνοδευόμενοι ἀπὸ τὸν Βοηθὸ κ. Γεώργιο Εἰθymiού, δελετώθηκε καὶ συμπληρώθηκε μὲ τὴ συνεργασία τοῦ φοιτητῆ μας κ. Δημήτρη Παπούλη καὶ τοῦ συνεργάτη μας θεολόγου καθηγητῆ κ. Στέφανου Κουμαρόπουλου. Ἐπάρχουν ἤδη ἐκπὸ ἐπεξεργασμένα ἐρωτηματολόγια γιὰ ἐνορίες τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς περιφέρειας.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Ένοριακή όργάνωση και ζωή

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

A. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Όνομα τής ένορίας: . . . . .
- Γεωγραφική θέση-περιοχή: . . . . .
ταχυδρ. κώδικας . . . . .
- Μητρόπολη στην οποία υπάγεται: . . . . .
- Υπάρχουν παρεκκλησία στην ένορία; Ναι
Όχι Ποιά; . . . . .
- Τηλέφωνο τής ένορίας . . . . .
(Πρόθεμα-άριθμός)
- Όν./Έπ. ιερέως πού βοήθησε στη συμπλήρωση: . . . . .
- Ημερομηνία συμπληρώσεως: . . . . .

B. ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ

- Ποιοί ιερείς υπηρετούν στο Ναό; (Αναφέρατε τυχόν όφικια και Όν./Έπ.) . . . . .
- Υπάρχει διάκονος; Ναι Όχι
Όν./Έπ. . . . .
- Ποιοί έχουν άδεια πνευματικής πατρότητας: . . . . .
- Γραμματικές γνώσεις τών κληρικών: . . . . .

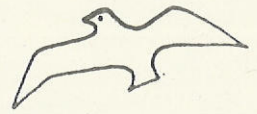
- Άριθμός επιτρόπων: . . . . . Έπαγγέλματα και γραμματικές τους γνώσεις: . . . . .

Γ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΤΩΝ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ

- Ποιός ό αριθμός τών ένοριτών; . . . . .
- Ποιός ό αριθμός τών έκκλησιαζομένων τις Κυριακές; α) στην πρώτη Λειτουργία: . . . . . Ποσοστό: . . . % β) στη δεύτερη Λειτουργία: . . . Ποσοστό . . . % (άν γίνεται)
- Ποιός ό αριθμός τών έκκλησιαζομένων τις μεγάλες γιορτές; . . . . . Ποσοστό: . . . %
- Ποιός ό αριθμός τών έκκλησιαζομένων τις καθημερινές γιορτές; . . . . . Ποσοστό: . . . %
- Ποιός ό αριθμός τών έκκλησιαζομένων στα παρεκκλησία; . . . . . Ποσοστό: . . . %
- Ποιό τό ποσοστό τών έκκλησιαζομένων άνδρών; . . . % γυναικών; . . . %
- Ποιά (σέ εκατοστιαία αναλογία, %) ή ηλικία τών έκκλησιαζομένων. α) Παιδιά 0-12 χρονών: . . . % β) Έφηβοι (13-18) χρονών): . . . % γ) Νέοι μέχρι 25 χρονών: . . . % δ) Από 25-45 χρονών: . . . % ε) 45-60 χρονών: . . . % στ) Πάνω από 60 χρονών: . . . %
- Ποιό τό μορφωτικό επίπεδο τών έκκλησιαζομένων; α) Αναλφάβητοι: . . . % β) Δέν τελείωσαν Δημοτικό: . . . % γ) Απόφοιτοι Δημοτικού: . . . % δ) Απόφοιτοι Γυμνασίου: . . . % ε) Απόφοιτοι Λυκείου: . . . % στ) Πτυχιούχοι Άνωτέρων ή Άνωτάτων Σχολών: . . . %
- Ποιά τά επαγγέλματα τών ένοριτών (%); α) Έλευθέρια επαγγέλματα, τεχνικοί, διευθυντές και άνώτερα διοικητικά στελέχη: . . . %

σ ἐ δρόμους ποιμαντικής διακονίας

β) Ὑπάλληλοι γραφείων καὶ πωλητές: . . . %

γ) Γεωργοί, ἐργάτες: . . . %

δ) Οἰκιακά: . . . %

ε) Μαθητές-φοιτητές: . . . %

στ) Συνταξιούχοι: . . . %

ζ) Ἄνεργοι: . . . %

— Ποιός ὁ ἀριθμὸς τῶν μυστηρίων ποὺ τελοῦνται μηνιαίᾳ:

Γάμοι . . . . . Βαπτίσεις . . . . .

Δ. ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

— Πόσοι νέοι σχολικῆς ἡλικίας ὑπάρχουν στὴν ἐνορία (κατὰ προσέγγιση); . . . . .

— Ποιός ὁ ἀριθμὸς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ποὺ λειτουργοῦν;

Κατώτερα ἀρρένων: . . ἀριθμὸς παιδιῶν: . . .

Κατώτερα θηλέων: . . ἀριθμὸς παιδιῶν: . . .

Μέσα ἀρρένων: . . ἀριθμὸς παιδιῶν: . . .

Μέσα θηλέων: . . ἀριθμὸς παιδιῶν: . . .

Ἄνωτερα ἀρρένων: . . ἀριθμὸς παιδιῶν: . . .

Ἄνωτερα θηλέων: . . ἀριθμὸς παιδιῶν: . . .

— Πόσοι κατηχητές, -τριες . . . καὶ βοηθοὶ . . . διδάσκουν σ' αὐτά;

— Ποιές οἱ γραμματικὲς τοὺς γνώσεις;
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

— Πόσοι ἔχουν πτυχίον ἐκκλησιαστικοῦ φροντιστηρίου κατηχητῶν; . . . . .

— Χρησιμοποιοῦνται ἐποπτικὰ μέσα στὴ διδασκαλία;
Ναὶ Ὁχι Ποιά; . . . . .
. . . . .

— Ὑπάρχει Νεανικὸ Κέντρο (Ν.Κ.);
Ναὶ Ὁχι Πόσων τ.μ.; . . . . .

— Ποιός ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγεγραμμένων στὸ Ν.Κ.;
. . . Πόσοι ἀπ' αὐτοὺς ἔρχονται τακτικά; . . .

— Ὑπάρχουν στὸ Ν.Κ. παιγνίδια καὶ μέσα ψυχαγωγίας ἐσωτερικοῦ χώρου: α) Πιγκπόγκ; Ναὶ

Ὁχι β) ἐπιτραπέζια; Ναὶ Ὁχι

γ) ἠλεκτρονικά; Ναὶ Ὁχι δ) τηλεόραση; Ναὶ

Ὁχι ε) βίντεο; Ναὶ

Ὁχι στ) κινηματογραφικὴ μηχανὴ προβολῆς; Ναὶ

Ὁχι ζ) στερεοφωνικὸ συγκρότημα; Ναὶ

Ὁχι η) μηχανὴ προβολῆς σλάιτς (διαφανειῶν); Ναὶ

Ὁχι θ) Ἄλλα παιγνίδια; Ναὶ Ὁχι Ποιά; . . . . .

— Ὑπάρχουν ἐνοριακοὶ χῶροι γιὰ ὁμαδικὰ παιγνίδια:

α) γήπεδο ποδοσφαίρου; Ναὶ Ὁχι

β) γήπεδο μπάσκετ; Ναὶ Ὁχι

γ) γήπεδο βόλλεϋ; Ναὶ Ὁχι

δ) Προσφέρονται ἄλλοι ἐξωτερικοὶ χῶροι γιὰ ὁμαδικὰ παιγνίδια; Ναὶ

Ὁχι Ποιοί; . . . . .
. . . . .

— Λειτουργοῦν στὴν ἐνορία:

α) Νεανικὲς χορωδίες βυζαντινῆς μουσικῆς; Ναὶ

Ὁχι β) εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς; Ναὶ

Ὁχι γ) μαθήματα ἀγιογραφίας; Ναὶ

Ὁχι δ) χορευτικὰ συγκροτήματα (γιὰ τὴν ἐκμάθηση καὶ προβολὴ παραδοσιακῶν χορῶν);

Ναὶ Ὁχι ε) Πραγματοποιοῦνται ἐκδρομὲς (ψυχαγωγικὲς ἢ προσκυνηματικὲς) γιὰ νέους καὶ νέες τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων;

Ναὶ Ὁχι Πόσες φορὲς τὸ χρόνο; . . .
Πόσοι συμμετέχουν; . . . . .

— Ὑπάρχει συνεργασία τῆς ἐνορίας μὲ τὰ τοπικὰ σχολεῖα (Δημοτικὰ-Γυμνάσια-Λύκεια-Τεχνικὲς Σχολές);

α) Στὸν Ἐκκλησιασμό; Ναὶ Ὁχι

β) Γίνεται καὶ κήρυγμα; Ναὶ Ὁχι

γ) Ἐξομολόγηση γιὰ μαθητές; Ναὶ Ὁχι

δ) Ὁργάνωση ἄλλων δραστηριοτήτων: Ναι

Ἄοχι Ποιῶν; . . . . .

— Τελεῖται δεύτερη μαθητική λειτουργία (εἰδικὰ γιὰ νέους, μὲ νεανικὲς χορωδίες, κ.λπ.) τὶς Κυριακές; Ναι Ἄοχι

— Λειτουργοῦν κύκλοι συναντήσεως φοιτητῶν; Ναι Ἄοχι Πόσοι συμμετέχουν σ' αὐτούς; . . . . .

— Συμμετέχουν νέοι ἀπὸ τὴν ἐνορία σὲ ἐκκλησιαστικὲς κατασκηνώσεις (τῆς Μητροπόλεως ἢ ἄλλες); Ναι Ἄοχι Πόσοι; . . . . .

Ε. ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΕΣ

— Γίνεται ἀπογευματικὸ κήρυγμα; Ναι Ἄοχι Κάθε πότε; . . . . . πού; . . . . . ἀπὸ ποιόν; . . . . . Πόσοι τὸ παρακολουθοῦν; ἄνδρες . . . γυναῖκες . . . . .

— Λειτουργοῦν κύκλοι μελέτης Ἀγίας Γραφῆς; Ναι Ἄοχι Κάθε πότε; . . . . . πού; . . . . . ἀπὸ ποιόν; . . . . . Πόσοι τοὺς παρακολουθοῦν; ἄνδρες . . . γυναῖκες . . . . .

— Λειτουργοῦν μὴ ἐνοριακοὶ κύκλοι μελέτης Ἀγίας Γραφῆς; Ναι Ἄοχι Ποιὸς τοὺς ὀργανώνει; . . . . . πόσοι συμμετέχουν; ἄνδρες . . . γυναῖκες . . . . .

— Πραγματοποιοῦνται προσκυνηματικὲς ἐκδρομές; Ναι Ἄοχι Πόσες φορές τὸ χρόνο; . . . Πόσοι συμμετέχουν; ἄνδρες . . . γυναῖκες . . . . .

ΣΤ. ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟ ΕΡΓΟ

— Ποιὸς ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν πού βοηθοῦνται ἀπὸ τὸ Φιλόπτωχο Ταμεῖο; . . . . .

— Ὑπάρχει «Σπίτι Γαλήνης Χριστοῦ»; Ναι Ἄοχι Πόσοι περιθάλπονται σ' αὐτό; . . . . .

— Ὑπάρχει ἐνοριακὴ ὁμάδα ἐθελοντῶν αἰμοδοτῶν; Ναι Ἄοχι Πόσα ἄτομα ἀριθμοῦ; . . . . .

— Ὑπάρχουν ὁμάδες (ἀγάπης) γιὰ ἐπισκέψεις ἀσθε-

νῶν; Ναι Ἄοχι γιὰ ἐπισκέψεις φυλακισμένων; Ναι Ἄοχι

— Μὲ ποιὸς ἄλλους τρόπους ἀσκεῖται τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο; . . . . .

— Ὑπάρχουν ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα ἐξω-ἐνορικὰ μὲ δημόσια ἢ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία στὸ χῶρο τῆς ἐνορίας; Ναι Ἄοχι Ποιά; . . . . .

Ποιά εἶναι ἡ συνεργασία μὲ αὐτά; . . . . .

Ζ. ἈΛΛΕΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

— Ὑφίσταται ἐνοριακὸ δελτίο; Ναι Ἄοχι Πῶς τιτλοφορεῖται; . . . . . Πόσων σελίδων; . . . . . Κάθε πότε κυκλοφορεῖ; . . . . .

— Ὑπάρχουν ἄλλοι χῶροι πρόσφοροι γιὰ ποιμαντικὴ ἔργασία; Ναι Ἄοχι Ποιοί; . . . . .

— Ἀλλες ἐκδηλώσεις πού λαμβάνουν χώρα στὴν ἐνορία;

α) Ἑβδομαδιαίως; . . . . .

β) Μηνιαίως; . . . . .

γ) Ἐτησίως; . . . . .

δ) Σὲ ἄλλα χρονικὰ διαστήματα; . . . . .

— Συμβάλλουν οἱ ἐνορίτες στὸ ἔργο τῆς ἐνορίας; Ναι Ἄοχι Σὲ ποιὸς τομεῖς;

περισσότερο; . . . . .

λιγότερο . . . . .

καθόλου; . . . . .

— Ὑπάρχει συνεργασία τῆς ἐνορίας μὲ ἄλλους φορεῖς, πολιτιστικούς συλλόγους, τὸ Δῆμο ἢ τὴν Κοινότητα κ.ἄ.; Ναι Ἄοχι μὲ ποιὸς καὶ σὲ ποιὸ χῶρο; . . . . .

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Α΄ ΚΟΡΙΝΘ. ΣΤ΄ 1-6: ΑΝΑΖΗΤΗΣΙ ΑΡΧΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ;

Του Πρωτοπρ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΡΙΤΣΑ

Οι αντικειμενικές αρχές και οι καθιερωμένοι διαδικαστικοί κανόνες που συγκρότησαν τα βασικά πλαίσια για την κατοχύρωση της άπονομής της δικαιοσύνης, υιοθετήθηκαν πλήρως από την Έκκλησία, γιατί ποτέ δεν θεωρήθηκαν ασυμβίβαστοι προς την ευαισθησία της Έκκλησίας για την αντικειμενική κατοχύρωση της δικαιοσύνης. Έτσι η Έκκλησία έφαρμοσε πάντοτε τους καθιερωμένους δικονομικούς κανόνες του Ρωμαϊκού και του Έλληνορωμαϊκού Δικαίου, αφού αυτοί αποτελούσαν το τελειότερο, με τα ανθρώπινα κριτήρια, πλαίσιο λειτουργίας της Δικαιοσύνης.

Τα αντικειμενικά αυτά πλαίσια της δικαιοσύνης κάλυπταν την νέα προοπτική του δικαίου, το οποίο στηρίχθηκε στην θεοκεντρική λειτουργία του θείου Νόμου μέσα από την σάρκωσι του στις συγκεκριμένες θετικές διατάξεις δικαίου. Όστος ή νέα θεοκεντρική προοπτική του δικαίου διεπότισε και αυτά ακόμη τα θεσμικά στοιχεία της λειτουργίας της δικαιοσύνης, τα οποία δεν υπηρέτουσαν πλέον την πιστή εφαρμογή των διατάξεων της ύφιστάμενης νομοθεσίας, αλλά απέκτησαν βαθύτατο ανθρωπολογικό και πνευματικό περιεχόμενο. Μέσα στα πλαίσια αυτά αξιολογείται από τον απόστολο Παύλο, στο παραπάνω αναφερόμενο κείμενο, και η προτίμησι της εκκλησιαστικής κρίσεως από την κρίσι των ειδωλολατρικών δικαστηρίων και δικαστών της ρωμαϊκής δικαιοσύνης, όταν πρόκειται για συνήθεις άστυκές διαφορές και προβλήματα μεταξύ των χριστιανών - μελών της Έκκλησίας του Χριστού.

Είναι γνωστή η σπουδαία και μοναδική συμβολή του αποστόλου των Έθνων Παύλου, στον τομέα της εκκλησιολογίας της οποίας και θεωρείται θεμελιωτής. Ακριβώς δε στην διδασκαλία του αυτή προβάλλει ο Παύλος την χριστιανική Έκκλησία σαν μία υπερεθνική, υπερπολιτειακή θεανθρώπινη Κοινότητα, έφιστωντας την προσοχή των παραληπτών και αναγνωστών της επιστολής του σ' ένα σπουδαίο σημείο. Στην σχέση του πιστού - μέλους μιας χριστιανικής Κοινότητας προς την τότε ρωμαϊκή Πολιτεία και το έλληνορωμαϊκό Δίκαιο. Και τούτο φαίνεται καθαρά στο κείμενο της Α΄ Κορινθ. κεφ. στ΄, όπου αναφέρει «τολμά τις ύμῶν, πράγμα έχων προς τόν έτερον, κρίνεσθαι επί των άδικων και ούχι επί των άγιων; ούκ οίδατε ότι οι άγιοι τόν κόσμον κρινούσιν;...». Σπουδαιότερη όμως από την έρωτησι αυτή είναι η κατάφασι - υπόδειξι «διωτικά μὲν οὖν κριτήρια έάν έχητε, τούς έξουθενημένους έν τή εκκλησία καθίζετε», με την οποία ο Παύλος για πρώτη φορά στην ιστορική πορεία της Έκκλησίας, καθορίζει την μεταξύ των μελών Της τακτοποίησι των διαφορών, υπό την μορφή μιας «πρωτογόνου» εκκλησιαστικής Δικαιοσύνης.

Από την στιγμή αυτή εισάγεται ένα νέο στοιχείο και μέτρο στην ζωή της Έκκλησίας, το οποίο

περιέχει ένα τεράστιο βάθος και έκτασι δυνατοτήτων αυτοαναπτύξεως του εκκλησιαστικού Όργανισμού, επί τή βάσει, πάντοτε, των αιωνίων και άκαταλύτων αρχών ζωής, όπως τις θέσπισε και τις καθιέρωσε ο ίδιος ο Θεός Ίδρυτής της Έκκλησίας.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι η Έκκλησία του Χριστού ιδρύθηκε επί τής γής με κύριο και πρωταρχικό σκοπό και αποστολή την σωτηρία του ανθρώπου. Τόσο η φύσι Της, όσο και η προέλευσι Της, αλλά και τα μέσα που χρησιμοποιεί για την τελείωσι του έργου Της, είναι θείας προελεύσεως και καταγωγής. Παρ' όλη δέ την Κυριακή διαβεβαίωσι ότι «ή βασιλεία ή ήμῃ ούκ έστιν εκ του κόσμου τούτου», έν τούτοις ή Έκκλησία, στην κοσμική της διάστασι, πήρε αρχή ύπάρξεως, ζωής και δράσεως σε μία δεδομένη ιστορική στιγμή. Και ένεκα τούτου, ήλθε σε αναπόδραστη έπικοινωνία και σχέση με τις αρχές και τις έξουσίες και τούς κοσμοκράτορας» κάθε έποχής. Οι χριστιανοί, σαν μέλη ενεργά της Έκκλησίας, δέν παύουν να είναι ταυτόχρονα και μέλη μιας συγκεκριμένης κοινωνίας και Πολιτείας. Μιας κοινωνίας που λειτουργεί επί τή βάσει νόμων και κανόνων. Αυτή δέ την συγκεκριμένη άρμονία και συνύπαρξη του χριστιανού διαγράφει και προβάλλει: παραδειγματικά ο απόστολος Παύλος, όχι μόνο στο γνωστό κείμενο της προς Ρωμαίους έπιστολής του (κεφ. 13), αλλά και σε άλλα χωρία των έπιστολών του, και κυρίως στο κείμενο της Α΄ Κορινθ. στ΄ 1-6. Στην περικοπή αυτή του Παύλου διαφαίνεται όχι μόνο ή ποιμαντική του προσπάθεια να διορθώση τά κακώς κείμενα στην εκκλησία της Κορίνθου, αλλά και να θεμελιώση ταυτόχρονα και συνειδητοποίησι στους εκεί χριστιανούς, τις βασικές αρχές και αξιώματα πάνω στα οποία θά θεμελιώνετο άργότερα και οικοδομείτο ή Δικαιοσύνη της Έκκλησίας.

Η υπόδειξι του Παύλου «τούς έξουθενημένους έν τή εκκλησία καθίζετε» έχει όλως ιδιαίτερη σημασία και βαρύτητα, γιατί εκφράζει όχι μόνο την σωστά έρμηνευμένη θέλησι του Χριστού, αλλά ταυτόχρονα, και την προσωπική πείρα ένός ισουδαίου - χριστιανού - ρωμαίου, όπως ήταν έξ έπόψεως καταγωγής, θρησκείας και πολιτειακής υπηκοότητας ο Παύλος. Γνωρίζει και εκτιμάει όλες τις διαστάσεις της έννοιας του στοιχειώδους άστυκού Δικαίου της έποχής του, τοποθετώντας την Κυριακή διδασκαλία υπεράνω ανθρωπίνων νομικών κατασκευασμάτων, και προβάλλοντας έντονα και με πεποίθησι τόν θεανθρώπινο πρόσωπο της εκκλησίας του Χριστού και την φύσι της, ως πνευματικού «πολιτεύματος» τόν όποιον «έν ούρανοίς ύπάρχει» (Φιλιπ. γ΄ 20). Ο Παύλος είναι εκείνος ο όποιος, διακρίνοντας με ψυχραμία και συνειδητοποιώντας την αναπόφευκτη πραγματικότητα κατά την οποία ή Έκκλησία και τά Μέλη Της δέν παύουν να είναι ταυτόχρονα και Μέλη

μᾶς ἐγκόσμιας Πολιτείας καὶ κοινωνίας, προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ τὰ ὅρια ὑποταγῆς καὶ ὑπακοῆς τῶν χριστιανῶν στὴν συγκεκριμένη ἐγκόσμια ἐξουσία. Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία βρίσκει στὸ πρόσωπο τοῦ Παύλου τὸν γνήσιο ἐκφραστὴ τῆς πραγματικῆς Τῆς φύσεως καὶ ἀποστολῆς. Ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὸν Παῦλο, οὔτε ἡ Μωσαϊκὴ «Κιβωτός» εἶναι οὔτε καὶ ἡ ἀποκαλυπτικὴ πραγματικότητα τῆς Β' Παρουσίας τοῦ Κυρίου. Ἡ Ἐκκλησία ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν Χριστὸ γιὰ νὰ ζήσῃ καὶ δράσῃ ἱστορικὰ ἐπὶ τῆς γῆς, συναγνώνοντας τὸ ἀντικείμενο τῆς σωτηριώδους ἀποστολῆς Τῆς: τὸν ἄνθρωπο. Ἡ πρόσκαιρη δὲ καὶ ὑπέριμετρη ἐρμηνεία τοῦ «ὁ Κύριος ἐγγύς» ἀπὸ τοὺς χριστιανούς τῆς ἐποχῆς του, πὺλὴ ὠδήγησε μέρος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ πρώτου αἰῶνα στὶς γνωστὰς ἐνθουσιαστικὰς τάσεις καὶ παρερμηνείες, ἐπανέφερε τὸν Παῦλο τὴν ὀρθὴν τῆς τοποθέτησιν καὶ ἔννοιαν.

Ὁ Παῦλος εἶναι ὁ μόνος, ὁ ὁποῖος ζώντας τις συνθηκὰς τῆς ἐποχῆς του ὑπὸ τις τρεῖς ιδιότητες πού ἀναφέραμε παραπάνω, μπορούσε νὰ καθορίσῃ τὸν χώρο τῶν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἀστικῶν διαφορῶν, ὁ ὁποῖος ἀνῆκε στὸ πνευματικὸ Δίκαιο τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὲν ὑπῆρχε ἀνάγκη προσφυγῆς στὴν πολιτειακὴ Δικαιοσύνη καὶ στὰ κοσμικὰ Δικαστήρια. Καὶ ἐπειδὴ ἡ πλέον προβληματικὴ τοπικὴ ἐκκλησία τῆς ἐν λόγῳ ἐποχῆς εἶναι ἡ τῆς Κορίνθου, ἡ ἐπιστολὴ του πρὸς Κορινθίους προσφέρει ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ τις προϋποθέσεις μᾶς ἀντικειμενικῆς μελέτης τῶν ἀρχῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης πού θεμελιώνεται καὶ προβάλλεται μὲ τὴν προσπάθεια καὶ συμβολὴ τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν. Βεβαίως, ὅταν λέμε «Ἐκκλησιαστικὴ Δικαιοσύνη» στὴν ἐποχὴ τοῦ Παύλου, ὀφείλομε νὰ ἀποξηλώσουμε τὴν σκέψιν μας ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ μορφή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου ἐκείνου πού διαμορφώθηκε καὶ καθιερώθηκε διὰ μέσου τῆς Συνοδικῆς αὐθεντίας τῆς Ἐκκλησίας σὲ Οἰκουμενικὰς Συνόδους. Ἐδῶ πρόκειται γιὰ τὴν ἀπλὴ μορφή καὶ δομὴ τοῦ «ἀρχέγονου» πνευματικοῦ Δικαίου τὸ ὁποῖο ἤρξαζε ἀπὸ τοὺς πρόσφατους λόγους τοῦ Κυρίου καὶ μπορούσε νὰ διευθετήσῃ ὁμαλῶς καὶ ἀδελφικῶς τις μικροδιαφορὰς μεταξὺ τῶν χριστιανῶν μᾶς οἰασθήποτε τοπικῆς ἐκκλησίας. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ τοῦ Παύλου ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ μπόρουν οἱ χριστιανοὶ ὡς ἀδελφοὶ καὶ συνειδητὰ μέλη τοῦ αὐτοῦ Σώματος —τῆς Ἐκκλησίας— νὰ ἐπιλύουν τὰ προβλήματά τους, ὄχι ἐπικαλούμενοι τὴν κοσμικὴ νομικὴ ἐξουσία, ἀλλὰ βάσει τῶν ἀξιωμάτων καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Ἀγάπης, ἡ ὁποία ξεπερνάει τὰ ὅρια τῆς νομικῆς ἐπιταγῆς «μὴ δὶλάφεις τὸν συνάνθρωπό σου», καὶ προβάλλει τὸ μοναδικὸ «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν».

Ἡ μεταβατικὴ κατάσταση, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐαισθησία τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποία ἐξῆσε καὶ ἔδρασε ὁ ἀπόστολος Παῦλος, μᾶς προσφέρει τὴν πολύτιμη δυνατότητα μᾶς ἀντικειμενικῆς μελέτης τῶν συνθηκῶν καὶ προϋποθέσεων ὑπὸ τις ὁποῖες καλλιεργήθηκε καὶ καθιερώθηκε ἡ πρώτη μορφή τῶν ἀρχῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης. Τῆς Δικαιοσύνης ἐκείνης, τῆς ὁποίας τὰ σπέρματα τὰ βλέπουμε καὶ τὰ διαπιστώνουμε στὶς ἐπιστολὰς τοῦ ἡρωϊκοῦ καὶ μαρτυρικοῦ τούτου ἀποστόλου, καὶ ἰδιαίτερα στὴν πρὸς Ῥωμαίους καὶ πρὸς Κορινθίους, καὶ τὴν ὁποία ἀργότερα συναντᾶμε σὲ κω-

δικοποιημένη μορφή καὶ ἔκφρασι στὴν Κανονικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ προσπάθεια δὲ αὐτὴ τοῦ Παύλου στοχεύει στὸ νὰ ἐμφυτεύσει στὴν καρδιά καὶ τὴν συνείδησιν τοῦ καθ' ἕκαστον χριστιανοῦ τῆς ἐποχῆς του τὴν πεποίθησιν καὶ τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ χώρος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ χώρος τῆς τέλειαι καὶ ἀντικειμενικῆς Δικαιοσύνης, τῆς ὁποίας καὶ ὁ Νομοθέτης, ἀλλὰ καὶ τὰ κριτήρια καὶ ἀρχές εἶναι ἀπόλυτα καὶ θεῖα. Σκοπεύει δὲ νὰ πείσῃ τὸν χριστιανὸ τῆς κάθε τοπικῆς ἐκκλησίας, ὅτι τὸ βασικὸ κριτήριον καὶ μέτρο γιὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν καθημερινῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν πρέπει νὰ εἶναι πρῶτα ἡ ἀγάπη καὶ ἔπειτα ἡ δικαιοσύνη.

Ἡ λαμπρὴ, πράγματι, αὐτὴ ποιμαντικὴ προσπάθεια τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἔχει ἄμεση καὶ οὐσιώδη σχέσιν μὲ τὴν γενικώτερη ἐκκλησιολογία του. Καὶ οἱ ὑποδείξεις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς πιστοὺς τῆς ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου, ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ἀκλόνητη πεποίθησιν τοῦ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ μοναδικὸς λυτρωτικὸς καὶ ἁγιαστικὸς χώρος μέσα στὸν ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ βρῆ ὄχι μόνον τὴν σωτηρία του, ἀλλὰ καὶ τὴν σωστὴ του δικαίωσιν στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις καὶ διαφορὰς. Ἡ ὑπόδειξις αὐτὴ τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς Κορίνθου νὰ ἀποφεύγουν τὰ κοσμικὰ - εἰδωλολατρικὰ δικαστήρια, δὲν σημαίνει μὲ κανένα τρόπο περιφρόνησιν καὶ ὑποτίμησιν τῆς ἀνθρώπινης κοσμικῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν νόμων τῆς Πολιτείας. Καὶ τοῦτο φαίνεται καὶ ἀποδεικνύεται σὲ συναφεῖς θέσεις ἄλλων κεφαλαίων καὶ ἐπιστολῶν, στὶς ὁποῖες ἀναφέρεται στὴν πολιτειακὴ ἐξουσία καὶ αὐθεντία καὶ ὑποκινεῖ τοὺς πιστοὺς σὲ ὑπακοή καὶ συμμόρφωσιν ἐναντι τῶν Νόμων τῆς (Ῥωμ. γ' 1-7 π.χ. ὅπου δέχεται ὅτι «οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία ἐμὴ ὑπὸ Θεοῦ· αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσὶν· ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν».

Σκοπὸς τοῦ ἄμεσος εἶναι ὄχι νὰ ὑποκινήσῃ τὸν πιστὸ χριστιανὸ σὲ ἀνυπακοή καὶ ἐπανάστασιν ἐναντι τῆς πολιτειακῆς ἐξουσίας μὲ τὸ νὰ ἀνητήσῃ τὴν Δικαστικὴ τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ, κυρίως καὶ πρωτίστως, νὰ δημιουργήσῃ στὴν συνείδησιν του τὴν μόνιμη πεποίθησιν ὅτι ἡ μοναδικὴ καὶ ἀπόλυτη Δικαιοσύνη βρίσκεται στὸν Χῶρον τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία βλέπει καὶ ἀξιολογεῖ τις καθημερινὰς διαφορὰς καὶ τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα ὄχι μὲ τὴν σχετικότητα τῶν κριτηρίων τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ μὲ τὸ πρῖσμα τῆς αἰωνιότητος. Ἡ κοσμικὴ ἐξουσία καί, γενικώτερα, ἡ Πολιτεία, εἶναι γιὰ τὸν Παῦλο θεῖας προελεύσεως ἀλλ' ὄχι θεῖας φύσεως. Καὶ γι' αὐτὸ ἀποδέχεται ἕμμεσα τὸ δυνατόν τῆς φθορᾶς τῆς. Κάθε ἐπίγειαν κοσμικὴ Τάξις ἔχει γιὰ τὸν Παῦλο σχετικὴ ἀξία, ἀλλ' ἀποκτάει ἀναγκαιότητα ὑπάρξεως ἔνεκα τοῦ ἀποφασιστικοῦ ρόλου τὸν ὁποῖον διαδραματίζει, ἐξασφαλίζουσα τις προϋποθέσεις γιὰ μιὰ εἰρηρικὴ κοινωνικὴ ζωὴ καὶ συμβίωσιν.

Ἔτσι, ὁ ἀπόστολος Παῦλος, συνδυάζοντας καὶ συναφίζοντας μὲ ἄριστον τρόπο τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου μὲ τὴν ἱστορικὴν πραγματικότητα τῆς ἐποχῆς του, γίνεται ὁ πρῶτος θεμελιωτὴς καὶ ἰδρυτὴς τῶν ἀρχῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης, ἡ ὁποία μορφοποιεῖται σὺν τῷ χρόνῳ ἀναλόγως καὶ συμφῶνως πρὸς τις ἀπαιτήσεις καὶ τὰ αἰτήματα τῶν καιρῶν. Εἶναι δὲ χρησιμώτατη

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ...

Πολλά γράμματα φτάνουν στο Γραφείο του και παρ' όλη την καθημερινή του κούραση, πρέπει να τα διαβάσει όλα και να δώσει ανάλογες απαντήσεις. Ζητούν υποτροφίες, θέλουν μόνιμο ιερέα στο χωριό τους, χρειάζονται Ναό και Σχολείο, έχουν ανάγκη από ένα πρόχειρο ιατρείο... Πολλές φορές ζητούν παράλογα πράγματα και όμως και σ' αυτά πρέπει να απαντήσει και να δώσει κατευθύνσεις.

Τούτο το γράμμα όμως είναι αλλιώτικο από τα άλλα. Προέρχεται από τη νεολαία μιας «ζωντανής» ορθόδοξης ένορίας. Έκφράζουν κάποιο παράπονο. Λένε τόν πόνο τους στον π. KARTUKI (έτσι ονομάζουν το Γενικό Αρχιερατικό), που τους έδειξε εμπρακτά την αγάπη και το ενδιαφέρον του. Ποιό είναι το παράπονό τους; Ακούστε το: «Ο Κατηχητής μας μίλησε για Έξομολόγηση, έδω όμως όχι μόνο έξομολόγους δεν υπάρχει, ούτε και μόνιμο ιερέα έχουμε, ως είμαστε έξι ένορίες με κάπου οχτώ χιλιάδες Ορθοδόξους. Στείλτε μας κάποιον έξομολόγο ή — αν δεν σās κάνει κόπο — έλάτε ο ίδιος».

Μπορεί να πεί όχι; Μπορεί να αρνηθεί μια τέτοια πρόσκληση; Είναι δυνατόν να μη απαντήσει καταφατικά στην έκκληση των νέων της ένορίας Αγίου Γεωργίου ITUIKU της Έπαρχιας ΝΤΕΡΙ;

* * *

Πάνω από σαράντα νέοι και νέες περιμένουν τόν «πάτερ» και όταν — κατά τις δέκα τώ πρωί — φτάνει, τόν υποδέχονται με τραγούδια. Ο σπουδαστής της Θεολογικής Σχολής Βοστώνης, που ήρθε να περάσει τις «διακοπές» του στην Μητρόπολη Ειρηνοπόλεως, στην Κέννα, αρχίζει με τώ πρώτο θέμα: «Περί έξομολόγησεως». Οί έρωτήσεις πέφτουν βροχή. «Γιατί έτοϋτο, πώς εκείνο. Και αν... Μήπως...».

Οί ώρες περνούν. Οί ψυχές τών παιδιών διφυούν όλο και περισσότερο. Όσο ρωτούν και μαθαίνουν, τόσο θέλουν να ακούσουν και άλλα. Λαχταρούν να μάθουν περισσότερα από τώ «μυστικά» τού Μυστηρίου. Και όλο ρωτούν και όλο μαθαίνουν.

Η δεύτερη διδασκαλία παίρνει άλλη τροπή. Δεν είναι όμιλία, ή κήρυγμα, ή διάλεξη. Είναι μια απλή συζήτηση μεταξύ τών νέων και τού «πάτερ», ό οποίος τούς έτοιμάζει ψυχικά και ψυχολογικά. Τους λέει για τήν πραγματική μετάνοια και τήν ειλικρινή έξομολόγηση. Τους αναφέρει παραδείγματα από τήν Αγία Γραφή και τούς βίους τών Αγίων. Οί νέοι απορρο-

φούν κάθε λέξη του, όπως τώ σφουγγάρι απορροφά τώ νερό. Αποτυπώνουν στο νού τους κάθε παράδειγμα που τούς αναφέρει και συγκρίνουν ανάλογα τόν έαυτό τους.

Χωρίς να τώ καταλάβουν ή ώρα έφθασε 4 τώ απόγευμα! Πρέπει κάποτε να τελειώσει ή διδασκαλία και να αρχίσει ή έξομολόγηση. Δεν είναι όμως ακόμη καιρός. Πρέπει πρώτα να διαβαστεί ή Ακολουθία τών Έξομολογουμένων και να ακολουθήσει ή έξομολόγηση.

Κάποιος που γνωρίζει άγγλικά μεταφράζει τώ κυριότερα σημεία στην τοπική γλώσσα. Τα παιδιά μένουν με τώ στόμα άνοιχτό. «Έχουμε τόσο μεγάλους θησαυρούς, έμεις οί Ορθόδοξοι; Έχουμε δόκιμη Ακολουθία για τήν Έξομολόγηση;» και ή απάντηση έρχεται άβίαστα: «Μείζω τούτων ύψει». (Ίωάν. α' 50).

* * *

Η Ακολουθία τελειώνει και τώρα ένας - ένας πλησιάζει στην Όραία Πύλη, όπου ό «πάτερ» περιμένει, γονατίζει μπροστά στην εικόνα τού Χριστού και «έξαγορεύεται τώ κρίματά του». Πόση συντριβή, πόση σοβαρότητα, αλλά και πόση βεβαιότητα πώς ό Κύριος θά τούς συγχωρέσει! Για όσους μιλούν μια ξένη γλώσσα τώ θέμα είναι απλό. Έλα όμως που οί περισσότεροι ξέρουν μόνο τή δική τους γλώσσα! Ο πνευματικός δεν καταλαβαίνει τίποτε ή σχεδόν τίποτε από ό,τι τού λένε. Τί μ' αυτό όμως; Ο Θεός — ένώπιον τού Όποίου έξομολογούνται — γνωρίζει όλες τις γλώσσες και διαβάσει όλων τις καρδιές «δικνούμενος άχρι μερισμού ψυχής και πνεύματος, άρμών τε και μνελών» και είναι «κριτικός ένθυμίσεων και έννοιών καρδιάς» και ούκ έστι κρίσις άφανής ένώπιον αϋτού, πάντα δέ γυμνά και τετραχηλισμένα τοίς όφθαλμοίς αϋτού» (Έβρ. δ' 12,13).

* * *

Πλησιάζει 9 τώ βράδυ και ό τελευταίος αφήνει τόν «παλαιό του άνθρωπο», μπροστά στον ιερέα και παίρνει από τόν Κύριο τόν καινούργιο. Ο πνευματικός κουρασμένος γονατίζει μπροστά στο Θυσιαστήριο και προσεύχεται. Προσεύχεται για τόν έαυτό του. Προσεύχεται γι' αϋτούς που έξιλεώθηκαν, γι' αϋτούς που άναγεννήθηκαν, γι' αϋτούς που λυτρώθηκαν. Ευχαριστεί τόν Θεό και τόν παρακαλεί να τού δίνει δύναμη και κουράγιο για να συνεχίσει τόν άγώνα και τις προσπάθειές του.

Μέσα στην προσευχή του βγαίνει και κάποιο παράπονο: «Τόσοι ιερείς στην Ελλάδα, δεν βρέθηκε ένας Καλός Σαμαρείτης, που να θελήσει να γίνει «συνεργός τού Θεού»; (Α' Κορ. γ' 9), «κήρυξ και άπόστολος και ... διδάσκαλος έθνών» (Α' Τιμ. β' 9);

Τήν προσευχή τού «πάτερ» διέκοψε κάποιος «άπόσεκτος», γιατί μέσα στο σκοτάδι τού φρόναξε πώς «τώ φαγητό ήταν έτοιμο». Τότε θυμήθηκε πώς κανένας τους δεν είχε φάει τίποτε από τώ πρωί. Κάνει να βγει από τώ ναό και αντικρύζει κάτι λευκές γραμμού-

---

και όφελιμώτατη ή αντικειμενική μελέτη της «άρχεγόνου» αϋτής εκκλησιαστικής Δικαιοσύνης, γιατί με τήν έμπειρία και τήν ιστορική πραγματικότητα της παυλείου έποχής, μπορούμε άνετα να εκτιμήσουμε τήν ιστορική εξέλιξη και ανάπτυξη τών θεσμών και τών άρχών της εκκλησιαστικής αϋτής Δικαιοσύνης, στην σχέση της πάντοτε με τήν έγκόσμια διάσταση και έννοια τού Δικαίου και τού Νόμου.

2. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἐπάρχει περίπτωσηι νὰ συνεργοῦν κληρικοὶ στὸ ἔργο διαφόρων ομάδων, ποὺ ἀλλοιώνουν τὴν εἰκόνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴ συνείδησι τῶν πιστῶν;

Ἀναφερθήκαμε ἤδη στὶς ομάδες προτεσταντικῆς προσελύσεως μετὰ «διομολογιακὸ» προσωπεῖο ἢ καὶ σὲ ομάδες τοῦ ἴδιου ἐκκλησιολογικοῦ ὑπόβαθρου, ποὺ ἐμφανίζονται στὴ χώρα μας μετὰ τὸ ὄνομα τῆς Ὁρθοδοξίας. Μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς ἐπικαλοῦνται ὀνόματα κληρικῶν διαφόρων βαθμῶν ἱερωσύνης, ποὺ μάλιστα ἐμφανίζονται καὶ στοὺς ἄμθωνες τῶν ομάδων αὐτῶν, μετὰ ἀποτέλεσμα νὰ φέρουν σύγχυσι!

Μία ἀπὸ αὐτὲς ἀπαγόρευε τὶς δογματικὲς συζητήσεις, ὅπως ἀπαγόρευε καὶ συζητήσεις γύρω ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἢ τὸ ποδόσφαιρο· τὴν ἴδια «ἐκτίμησι» ἔτρεφε καὶ στὰ δόγματα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἰδιαίτερα φυσικὰ σ' ἐκεῖνα ποὺ τὴν διαφοροποιοῦν ἀπὸ τὸν προτεσταντικὸ κόσμον καὶ χαράσσον ὁρατὰ ὁμολογιακὰ σύνορα. Οἱ «ἀναγεννημένοι» τῶν ομάδων αὐτῶν στὴ χώρα μας λέγονται βέβαια «ὀρθόδοξοι ἀναγεννημένοι», ἀλλὰ οὐσιαστικὰ δὲν χρειάζονται τὰ ὀρθόδοξα δόγματα, ἀφοῦ θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι καὶ «εὐαγγελικοὶ ἀναγεννημένοι» ἢ «ρωμαϊοκαθολικοὶ ἀναγεννημένοι», ἀρκεῖ νὰ ἐνταχθοῦν σὲ ἀνάλογες ομάδες στὴ χώρα μας ἢ καὶ ἀλλοῦ!

Ἔργο τοῦ κληρικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν εἶναι νὰ παρουσιασθῇ στὸν ἄμθωνα τῶν ομάδων αὐτῶν ἢ νὰ «βοηθήσῃ» μετὰ ὅποιοδήποτε τρόπο τὸ ἔργο τους, μετὰ ἀποτέλεσμα νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ ὄνομά του γιὰ νὰ φέρουν ἀβεβαιότητα καὶ σύγχυσι στὶς συνειδήσεις ἀπλοϊκῶν καὶ ἀκατήχητων ψυχῶν, ἀλλὰ νὰ ὑπογραμμίσῃ πῶς τὸ ἦθος τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἀνύπαρκτο ἐκεῖ ποὺ δὲν

ἔχει σὺν θεμέλιον τὸ δόγμα τῆς, καὶ ὅτι τὸ ὀρθόδοξο δόγμα ὀφείλει νὰ ἐκφράζεται καθημερινὰ σὺν ὀρθόδοξῃ ζωῇ. Μόνον σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις μπορεῖ κανεὶς νὰ ζῆ τὴν κατάστασι τοῦ βαπτίσματος, ποὺ ταυτίζεται μετὰ τὴν ἀναγέννησι, γιὰτὶ ἀποτελεῖ ἐνταξί καὶ ζωὴ μέσα στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ· σ' αὐτὸ συνίσταται ἡ νέα γέννησι κατὰ τὴν πίστι τῆς Ὁρθοδοξίας!

Ἄν ἔνας κληρικὸς «καλύψῃ» μιὰ τέτοια ομάδα, μετὰ τὸ νὰ ἐμφανίζεται στὸν ἄμθωνα τῆς, νὰ ἀνέχεται, ἢ νὰ ἐνισχύῃ τὴ συμμετοχὴ σ' αὐτὴ κατὰ τὴν ἐξομολόγησι (δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονός ὅτι οἱ ομάδες αὐτὲς διαλέγουν τέτοιους πνευματικούς), περιφρονεῖ καὶ ἀναιρεῖ τὸ βασικὸ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅτι ἡ ἀναγέννησι ταυτίζεται μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὴ συνειδητὴ θίωσι τῆς νέας καταστάσεως μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ δὲν ἀποτελεῖ «δεύτερη χάρι». Καταργεῖ τὰ ὁμολογιακὰ σύνορα, ἀφοῦ οὐσιαστικὰ ἀναγνωρίζει ὅτι τὴ «μία ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία» ἀποτελοῦν οἱ «ἀναγεννημένοι», ἀνεξαρτήτως ὁμολογιακῆς προσελύσεως, ἐνῶ οἱ ἐπὶ μέρος Ἐκκλησίες, ὅπως ἡ Ὁρθόδοξη, ἀποτελοῦν τὴν «κατ' ὄνομα Ἐκκλησία», ἢ ὁποῖα διαμορφώνεται σὲ «πόρνη Βαβυλώνα», ποὺ θὰ ἀπορριφθῇ, ἐνῶ ὁ Κύριος θὰ παραλάβῃ «τὴν ἀληθινὴ Ἐκκλησία τῶν ἀναγεννημένων»! Σὲ παρόμοιες ομάδες ἀνήκουν μεταξύ ἄλλων ἢ «Πανελληνίους Ἀδελφότης Χριστιανικῆς Ἀναμορφώσεως» (ΠΑΧΑ), ἢ «Ἑλληνικὴ Ἱεραποστολικὴ Ἐνωσις», «Τὰ Καλὰ Νέα», «Νέοι μετ' Ἀποστολῆς», «Χαρισματικὴ Κίνησις», «Σταυροφορία Χριστιανικοῦ Ἐντύπου» καὶ πολλὰς ἄλλας, ποὺ αὐτοαποκαλοῦνται «ἀδογματίστες», «ὑπερομολογιακὲς» ἢ «διομολογιακὲς».

Δὲν θέλουμε νὰ ποῦμε πῶς οἱ ἄνθρωποι ποὺ κατευθύνουν τέτοιες ομάδες δὲν εἶναι εἰλικρινεῖς· ἀντίθετα: μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς πιστεῦν πῶς οἱ δογματικὲς διαφορὲς εἶναι κάτι ξεπερασμένο καὶ πῶς στὴν ἐποχὴ μας πρέπει νὰ τὶς παραμερίσουμε!

Δὲν μποροῦμε φυσικὰ ἐδῶ νὰ ἀναλύσουμε αὐτὸ τὸ ζήτημα διεξοδικά· γι' αὐτὸ ἐτοιμάζουμε εἰδικὸ βιβλίον. Ἐκεῖνο ποὺ γίνεται φανερό καὶ θέλουμε ἐδῶ νὰ ὑπογραμμίσουμε εἶναι ὅτι μετὰ τὴ δραστηριότητα τῶν ομάδων αὐτῶν τὸ ὀρθόδοξο φρόνημα ἐξασθενίζεται καὶ μετὰ τὸν καιρὸ ἐξαφανίζεται ἢ εἰκόνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀλλοιώνεται· ὁ καθένας ποὺ ἐμμένει στὴν ὀρθόδοξο πίστι καὶ θέλει νὰ βρισκεται μέσα στὰ ὁμολογιακὰ σύνορα τῆς Ὁρθοδοξίας στιγματίζεται γιὰ φανατικὸς καὶ μισαλλόδοξος.

Ἡ νέα «ἀλήθεια» ὀδηγεῖ τοὺς προσήλυτους σὲ ἀπόστασι ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τοὺς δένει ὄλον καὶ περισσότερο μετὰ τὴν ομάδα, ἢ ὁποῖα, στὴν ἀρχὴ ἀσυναίσθητα, μετὰ συνειδητὰ, παίρνει μέσα τους τὴ θέσι τῆς

λες νὰ γυαλίζουν στὸ φεγγάρι, ποὺ ἀπὸ πάνω τους εἶχαν δυὸ φωτάκια. Εἶναι τὰ χαμογελαστὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν, ποὺ ὅπως εἶναι μαῦρα δὲν φαίνονται στὸ σκοτάδι, ποὺ περιμένουν νὰ ποῦν στὸν π. ΚΑΡΤΥΚΙ τὸ «εὐχαριστῶ»!

Πῶς νὰ μὴ δακρύσεις; Πῶς νὰ μὴ κλάψεις; Πῶς νὰ μὴ παρακαλέσεις τὸ Θεὸ νὰ στείλῃ καὶ ἄλλους ἐργάτες στὸν Ἀγρό Του (Ματθ. θ' 38); Πῶς νὰ μὴ κάνεις ἔκκλησι σ' αὐτοὺς ποὺ μποροῦν καὶ θέλουν νὰ «διαβοῦν τὴ Μακεδονία (τὴν Ἀφρικὴ) καὶ νὰ βοηθήσουν ἡμῖν»; (Πράξ. ιστ' 9).

Πόσοι καὶ πόσοι περιμένουν νὰ κάνουν τὴν πρώτη τους ἐξομολόγησι καὶ δὲν ὑπάρχει πνευματικὸς;

Ἄς φωτίσει ὁ Θεὸς αὐτοὺς ποὺ μποροῦν...

(Γιὰ τὴν ἀντιγραφή)

Ἄρχιμ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ Κ. ΤΣΙΡΚΑΣ
NAIROBI - KENYA

ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Τοῦ Πρωτοπρ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

Διευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Πατρῶν

Ἡ πλημμυρίδα τῶν ναρκωτικῶν στή χώρα μας, πού ἐκδηλώνει τήν καταστροφική της manía καθημερινά σέ πολλές, νεαρές ἰδίως ἀνθρώπινες ὑπάρξεις καί ὀπωσδήποτε δίνει τόν πένθιμο τόνο, στό εὐρύτερο παρακαμιακό κλίμα, πού δυστυχῶς, επικρατεῖ σέ ἄτομα καί φορεῖς.

Ἡ ὄλο καί ἀδιεξοδικότερη πορεία τοῦ προβλήματος, πού, κατά κοινή ὁμολογία ὄσον παρακολουθοῦν ὑπεύθυνα τήν ἐξέλιξή του, μᾶλλον πρέπει νά ἐκτιμηθεῖ ὡς τὸ ὑπ' ἄριθ. 1 κοινωνικό μας πρόβλημα. Καί

Ἡ μέχρι σήμερα ἀναποτελεσματική ἀντιμετώπισή του, ἔπεισαν τούς ἀριόμιδους φορεῖς τῆς Πολιτείας ὅτι τὸ πράγμα ἔφθασε στό «μὴ περαιτέρω» καί ἡ τραγική καθημερινή πραγματικότητα τούς ὀδήγησε πλεόν στή ριζοσπαστική ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος μέ Νομοσχέδιο, πού, κατά δημοσιογραφικές πληροφορίες, πρόκειται σύντομα νά δοθεῖ καί ἐπίσημα στή δημοσιότητα ἀπ' τούς συναρμόδιους Ἵπουργοὺς καί νά κατατεθεῖ στή Βουλὴ γιὰ συζήτηση καί ψήφισο.

Μέ ἀφορμὴ, λοιπόν, τὸ ἀναμενόμενο θεσμικό πλαίσιο, τίς βασικότερες διατάξεις τοῦ ὁποῦ προέβλεπε καί σχολίασε ἤδη ὁ Ἀθηναϊκὸς Τύπος, σημειώνονται ἐπιγραμματικά οἱ παρακάτω σκέψεις:

α) Κρίνονται κατ' ἀρχὴν εὐστοχες βασικὲς διατάξεις τοῦ Νομοσχεδίου πού προβλέπουν αὐστηρὲς ποινές γιὰ τούς ἐμπόρους καί διακινητὲς τῶν ναρκωτικῶν, ἐνῶ ἀντιμετωπίζονται οἱ χρήστες ὡς ἀσθενεῖς, ἂν καί εἶναι ἴσως φρόνιμο καί σκόπιμο νά μὴ τούς ἀντιμετωπίζουν μόνον ὡς ἀσθενεῖς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐλπίδα καί εὐχὴ τῶν πανελλήνων εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν παραπάνω διατάξεων νά φέρει τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα γιὰ τὴν περιστολὴ τοῦ κακοῦ.

β) Εἶναι αὐτονόητο πὸς ὅταν μιλοῦμε γιὰ κάποιο κοινωνικό πρόβλημα καί μάλιστα γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς χρήσης ναρκωτικῶν τὸ ζήτημόν, νομίζω, δὲν εἶναι μόνον ὁ τρόπος ἀντιμετώπισής του ἀλλὰ

καί τὰ γενεσιουργὰ αἰτία του. Ἐντοπίζοντας τὰ αἷτια πού δημιουργοῦν τὸ πρόβλημα πᾶμε στὴν ἀρχὴ τοῦ κακοῦ μέ στόχο, φυσικά, «νά χτυπήσουμε τὸ κακὸ στή ρίζα του», ὅπως ἀπλᾶ λέμε. Καί

γ) Στὴ συγκεκριμένη περίπτωση φθάνομε στή ρίζα τοῦ κακοῦ ἂν ἀπαντήσουμε ὑπεύθυνα καί χωρὶς προκατάληψη στό ἀπλὸ ἐρώτημα:

Γιατί, ἄραγε, νά καταφεύγουν σήμερα οἱ ἄνθρωποι στὰ ναρκωτικά καί μάλιστα οἱ νέοι;

Κατὰ τὴν ἀποψη τῆς Ἐκκλησίας, πού, ὅπως φαίνεται ἀπ' τίς διάφορες ἐρευνες πού δημοσιεύονται καθημερινά εἶναι καί ἡ συνισταμένη πολλῶν ἄλλων ἀτόμων πού διατυπώνονται ὑπεύθυνα ἀπὸ ἄτομα καί φορεῖς, ἡ βασικὴ αἰτία τῆς χρήσης ναρκωτικῶν εἶναι τὸ τραγικὸ ψυχικὸ ἀδιέξοδο, ἡ φρίκη τῆς μονοξίας καί ἡ γενικότερη καταλυτικὴ ἀλλοτρίωση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Αὐτὰ δημιουργοῦν τὸ ὑπαρξιακὸ του κενὸ καί καλλιεργοῦν μέσα του τὴν ἀνάγκη ἀναζήτησης «ἀναπληρωτικῶν ἱκανοποιήσεων». Ἔτσι προβάλλονται ἀπ' τὰ βάθη τοῦ «εἶναι» του ἀγωνιώδεις ἀπαιτήσεις, τίς ὁποῖες ἀποφασίζει νά «ικανοποιήσει» μέ τὰ ναρκωτικά προσπαθώντας νά βρεῖ νόημα στὴ ζωὴ. Εἰδικότερα ὅσοι ἀπ' τούς νέους καταλήγουν στὴ χρήση ναρκωτικῶν τὸ κάνουν στὴν προσπάθειά τους, πολλές φορὲς, νά ἀποδράσουν ἀπ' τὸ ἄγχος πού τούς δημιουργεῖ ἡ ἀναπτυξιακὴ τους κρίση, ἡ ἔλλειψη φιλοδόξων στόχων καί προοπτικῶν, ἡ ἀπουσία ἰδανικῶν καί ἀξιών, οἱ ὅχι ὁμαλὲς τους σχέσεις μέ τὴν οἰκογένειά τους, ἡ ἀγωνία τῆς ἐπαγγελματικῆς τους ἀποκατάστασης καί ἡ μάλιστα τῆς ἀνεργίας, ἡ ἀμφιταλάντευσὴ τους ἀνάμεσα στὴν ἐξάρτηση καί στὴν ἀνεξαρτησία, ἡ σχέση τους μέ τὸ ἄλλο φύλο σὲ μερικὲς περιπτώσεις καί ἡ γενικότερη κρίση ταυτότητας πού περνοῦν.

Τὰ βασικότερα ἀπ' ὅσα καταχώρησα ὡς αἷτια ὁ-

Ἐκκλησίας. Γιὰ τὸν «ἀναγεννημένο ὀρθόδοξο», ἕνας «ἀναγεννημένος εὐαγγελικὸς» θεωρεῖται περισσότερο «ἀδελφός» ἀπὸ ἕνα «φανατικὸ καί μισαλλόδοξο ὀρθόδοξο», πού στό κάτω - κάτω ἀνήκει στὴν «κατ' ὄνομα Ἐκκλησία», ὅχι στὴν «Ἐκκλησία τῶν ἀναγεννημένων», ἡ ὁποία θά «ἀρπαγῆ» κατὰ τὴν παρουσία τοῦ Κυρίου! Ἡ ἄλλη, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, θά μείνη καί θά ἀπορριφθῆ ὡς «πόρνη Βαβυλώνα»!

Ἄλλα αὐτὰ γίνονται ἀντιληπτά στὴ βάση, στὰ πλαίσια τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῶν κληρικῶν, ὅχι στό ἐπίπεδο τῶν θεολογικῶν συζητήσεων, πού κινοῦνται σὲ ἀκαδημαϊκὰ πλαίσια. Γι' αὐτὸ καί δημιουργοῦνται παρεξηγήσεις. Οἱ παρεξηγήσεις αὐτὲς μπορεῖ νά ὀφείλωνται στὴν ἑλλιπῆ γνῶσι τῶν ζητημάτων πού συζητοῦνται

στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο, τὰ ὁποῖα δὲν φθάνουν μέχρι τῆς «βάσι». Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ὀφείλονται ὀπωσδήποτε στὴν ἑλλιπῆ ἐνημέρωσι, πάνω στὰ κεντὰ ποιμαντικὰ προβλήματα πού δημιουργεῖ ἡ δραστηριότης τῶν διαφόρων κύκλων, πού βάλθηκαν νά «ἐκχριστιανίσουν» τὴν Ἐκκλησία μας καί νά «ἀναγεννήσουν» τοὺς «εἰδωλόλατρους» - μέλη τῆς.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὸς οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας μας πρέπει νά εἶναι ἐνήμεροι σχετικά μέ τὰ ζητήματα τοῦ λεγόμενου οἰκουμενικοῦ διαλόγου. Πρέπει καί ἐκεῖνοι πού διεξάγουν αὐτὸ τὸ διάλογο νά γνωρίζουν ἐξίσου τὰ ποιμαντικὰ προβλήματα πού δημιουργεῖ ἡ «συνάντησι» μέ τοὺς κύκλους αὐτοὺς στὸν «ἐραποστολικὸ ἀγρό», ὅπως χαρακτηρίζουν τὴ χώρα μας!

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗ (Φωκαέως)
Μουσικολόγου

Με προσκάλεσαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν Ἀμερική. Εἶναι γνωστὸ ὅτι οἱ Ἠνωμένους Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικής δημιούργησαν δικό τους πολιτισμὸ καὶ δικό τους τρόπο ζωῆς. Δὲν ἔχει παράδοση καὶ προσπαθεῖ τοὺς τελευταίους αἰῶνες νὰ δημιουργήσῃ κτίζοντας τὰ μνημεῖα τοῦ Οὐάσιγκτον, τοῦ Λίγκολν, τοῦ Τζέφερσον, τοῦ Κένυτ, Πανεπιστήμια, Βιβλιοθήκες μὲ χιλιάδες τόμους βιβλίων, Μουσεία, Ὁδεῖα, Θέατρα καὶ πάμπολλες ὀρχήστρες. Ὑπάρχουν περὶ τὶς 200 Συμφωνικὲς ὀρχήστρες. Ἀλλὰ βλέποντας ὅλα αὐτὰ συνεχῶς θυμᾶμαι τὴ δική μας παράδοση. Τὸ Ἀρχαῖο, τὸ Βυζαντινὸ καὶ τὸ Χριστιανικὸ πνεῦμα. Θυμᾶμαι τὶς καλὲς τέχνες ποὺ δημιουργήθηκαν γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν τὴ χριστιανικὴ θρησκεία. Τὴ δική μας παράδοση χλιετηρίδων. Πνευματικὰ ἔργα τῶν προγόνων μας. Τὴ δική μας παράδοση ποὺ τὴν ἀγνοοῦμε, τὴν περιφρονοῦμε, τὴν ὑποτιμοῦμε, τὴν εἰρωνευόμαστε καὶ προσπαθοῦμε νὰ μιμηθῶμε καὶ θαυμάζομε ξένα πρότυπα. Ἡ Ἀμερικὴ πράγματι εἶναι μιὰ πανσπερμία ἀπὸ διάφορες φυλὲς τῆς γῆς καὶ ἀπ' ὅλα τὰ γεωγραφικὰ πλάτη τοῦ κόσμου. Ἄκουγα ἀλλὰ τὸ εἶδα καὶ μὲ τὰ μάτια μου. Εἶδα τὸ μοναδικὸ βιβλίον ἢ «Βίβλος» νὰ κυκλοφορεῖ σὲ ἑκατομμύρια ἀντίτυπα καὶ ὅπου πᾶς σοῦ προσφέρεται δωρεάν. Στὰ Ξενοδοχεῖα, σὲ κάθε δωμάτιο, στὰ Νοσοκομεία, στὰ κουρεῖα. Κυρίως στὶς πολλὲς ἐκκλησίες τῶν διαφόρων δογμάτων ἢ Βίβλος καὶ τὸ βιβλίον τῶν ψαλμῶν καὶ τὰ συμπλήρωμα διάφοροι Ἐκκλησιαστικοὶ Ὑμνοὶ σὲ πεντάγραμμο. Εἶναι θρησκευόμενος λαός. Πρὸ τοῦ φαγητοῦ ὀπωσδήποτε κάνουν τὴν προσευχή τους. Καὶ οἱ μαῦροι καλοντυμένοι καὶ καθαροὶ πηγαίνουν τὴν Κυριακὴ στὶς ἐκκλησίες τους. Σ' ὅλες τὶς πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χω-

ριὰ ὑψώνονται ὠραῖες ἐκκλησίες. Στὸ χωριὸν ABBEVILLE τῆς Πολιτείας Νοτίου Καρολίνας οἱ κάτοικοι συναγωνίζονται ποιοὶ θὰ κτίσουν τὴν ὠραιότερη ἐκκλησία. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ χωριὸν στὴν πλατεῖα ἔχει καὶ τὴν ὑπερά του. Στὴ Νέα Ὑόρκη ὑψώνεται ὁ Παμιμέγιος Καθηδρικὸς Ναός, Γοτθικοῦ ρυθμοῦ, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ὅπου δίδονται συναυλίες μὲ ἔργα BACH. Τεράστιος καὶ ὁ Ναός τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινοτήτος Ν. Υ. Στὶς ἐκκλησίες ἔχει καθιερωθεῖ τὸ Ἀρμόνιο καὶ οἱ τετράφωνες καὶ τρίφωνες μικτὲς χορωδίες.

Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀμερικής περὶ τὰ 3 ἐκ. ἔχουν τὶς κοινότητές τους, τὰ σχολεῖα καὶ τὶς ἐκκλησίες τους.

Διοικούνται ἀπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικής ποὺ τὴν ἔδρα της ἔχει στὴν Νέα Ὑόρκη. Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴ Περιφέρεια τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ μερικὲς ἄλλες καὶ ἀπὸ δέκα ἐπισκοπές. Ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας Ἀμερικής εἶναι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικής κύριος Ἰάκωβος. Εἶχα τὴν τύχη νὰ τελῶσω μαζί του τὸν Ἑσπερινὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ κατὰ τὴν Πανήγυριν τῆς Ἐκκλησίας στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Βοστώνης. Ἡ ὁμιλία του πρὸς τοὺς νέους ἱερεῖς ἀποφοίτους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἡ παράδοση τοῦ τιμημένου ράσου σὲ κάθε ἀπόφοιτο καὶ οἱ πατρικὲς του νοουθεσίες συνεκίνησαν ὅλους τοὺς παρευρεθέντες ἐκλεκτοὺς ὁμογενεῖς καὶ τοὺς 110 περίπου ἀποφοίτους νέους ἱερεῖς ποὺ ἔπαιρναν τὸ ράσο μὲ δάκρυα στὰ μάτια. Σπουδαῖο καὶ ἐθνικοθρησκευτικὸ τὸ ἔργο ποὺ ἀναλαμβάνει ὁ νέος ἱερεὺς μὲ σκοπὸ νὰ πα-

φείλονται στὴν ὀργανωμένη καὶ ἀριστοτεχνικὰ μεθοδευμένη δράση τῆς ἀθεΐας καὶ τοῦ ὕλισμου. Μέρα μὲ τὴ μέρα γίνεται παραδεικτὸ πὼς ἡ παθιασμένη ἀθεΐα ὀδήγησε καὶ ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο σὲ ψυχικὸ μαρασμὸ καὶ ἀδιέξοδο μὲ τὸ φοβερὸ ἐσωτερικὸ κενὸ ποὺ τοῦ δημιουργεῖ, στὸ χάος τῆς μοναξιάς καὶ τῆς ἀπομόνωσης κλονίζοντάς του τὴ «φυσικὴ» του πεποίθηση γιὰ τὸ Θεὸ ὡς κοινὸ Πατέρα ὄλων τῶν ἀνθρώπων, στὸ «ὄ ἀνθρώπος γιὰ τὸν ἄνθρωπο λύκος». Ἔτσι κατορθώνει νὰ ἀφανίζει κάθε ἀνθρώπινη εὐαισθησία κάνοντας τοὺς ἀνθρώπους ξένους καὶ ἐξόριστους στὸν κόσμο χωρὶς Θεὸ καὶ χωρὶς συνάνθρωπο, ποὺ σημαίνει χωρὶς ἀλήθεια, χωρὶς χαρὰ, χωρὶς ἐλευθερία, χωρὶς ἐλπίδα, χωρὶς ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ.

Καταλήγοντας ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ ὑποβάλω ταπεινὰ σὲ κάθε ἀρμόδιο τρεῖς ἀπλὲς προτάσεις:

1) Κατὰ τὴ συζήτηση τοῦ Νομοσχεδίου νὰ ἀντιμετωπισθεῖ τὸ ζήτημα ὡς ἔ θ ν ι κ ὀ π ρ ὀ β λ η μ α χωρὶς τὶς ὅποιες δεσμεύσεις ἢ πιέσεις καὶ χωρὶς ἀντιπολιτευτικὴ διάθεση.

2) Προβάλλει ἐπιτακτικὴ ἢ ἀνάγκη νὰ προσπαθήσουμε ὁ λ ο ι μας, ἀπ' τὸν τελευταῖο Ἕλληνα πολίτη μέχρι τὸν Ἀνώτατο Ἀρχοντα, νὰ δώσουμε μὲ συγκεκριμένο πρακτικὸ τρόπο καὶ μὲ τὴν προσωπικὴ μας μαρτυρία ζωῆς τὸ περιεχόμενο τῆς Ἑλληνορθόδοξης Παράδοσής μας, ὥστε οἱ νέοι μας νὰ μὴ ἔχουν νὰ ζηλέψουν τίποτα ἀπ' τὸ «νέο τύπο ζωῆς», τῆς ζωῆς ὑπὸ αἴρεση, ποὺ δημιουργοῦν τὰ ναρκωτικά. Καὶ

3) Ἡ Ἐκκλησία μας, κληρὸς καὶ πιστὸς λαός, σὲ μιὰ γόνιμη συνεργασία μὲ τὴν Πολιτεία μας νὰ γίνῃ ὁ π ρ ω τ ο π ὀ ρ ο ς μιᾶς πανστρατίας στὸν ἱερὸ ἀγώνα κατὰ τῶν ναρκωτικῶν ὄχι μόνον μὲ θεωρητικὴ διαφώτιση ἀλλὰ καὶ μὲ συγκεκριμένη μεθοδικὴ ποιμαντικὴ δράση.

Τὸ μήνυμα τῶν ἀπλῶν αὐτῶν προτάσεων ἔχω τὴν αἴσθησιν πὼς ἀποτελεῖ παλλαϊκὸ αἶτημα τούτῃ τὴν ὥρα, ποὺ εἶναι γιὰ τὸν καθένα μας ὥρα κρίσιμη, ὥρα προσωπικῆς καὶ συλλογικῆς εὐθύνης γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου μας.

λέπει ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας μέσα σ' αὐτὸν τὸν κυκλώνα τῶν δογμάτων καὶ τῶν ἔθνῶν.

Οἱ κοινοτικοὶ Ναοὶ 486. Οἱ ἐφημέριοι 563. Πολλὰ καὶ δύσκολα τὰ προβλήματα. Ἡ μεγαλύτερα ἐπιδίωξη νὰ διατηρηθῆ ὁ ἑλληρισμὸς τὴν ἑλληνικότητά του. Ὑπάρχουν δέξαια τρεῖς γενεές. Ἡ παλαιὰ πού γνωρίζει τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, διατηρεῖ τίς παραδόσεις ἀλλὰ θρίσκειται στὰς δυσμὰς τοῦ θίου της. Τὰ παιδιὰ τους, ἡ μεσαία γενεὰ πού γνωρίζουν τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, διατηροῦν τίς παραδόσεις, ἀλλὰ προσπαθοῦν χωρὶς πολλές φορές νὰ τὸ κατορθώσουν νὰ μεταλαμπαδεύσουν τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα στὰ παιδιὰ τους στὴ σημερινὴ νεολαία. Πολὸ δύσκολη ὑπόθεση. Ἀλλὰ τὸ βασικὸ ρόλο παίζει ἡ οἰκογένεια, οἱ γονεῖς. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ δάσκαλος ἔχουν προγράμματα καὶ ἀγωνίζονται νὰ τὰ πραγματοποιήσουν.

Κι ἐρχόμαστε στὴν Ἐκκλησία. Τὰ ξένα δόγματα καὶ οἱ αἵρετικοὶ καιροφυλακτοῦν ν' ἀρπάζουν τοὺς ὀρθοδόξους καὶ προσπαθοῦν νὰ διακρίνουν καὶ νὰ προσεταιρισθοῦν τοὺς δυσαρεστημένους. Ἀλλοιῶς τὰ βλέπουμε τὰ πράγματα ἀπ' τὴν Ἑλλάδα κι ἀλλοιῶς εἶναι στὴν πραγματικότητα. Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ ἀναγκάστηκε ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ προβῆ σὲ μετάφραση τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ Ἀποστόλου, καὶ τῶν Ὑμνων τῆς τελετουργίας στὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα. Τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὸ κήρυγμα γίνονται καὶ στὶς δύο γλώσσες. Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο συμμετέχουν καὶ ὠφελοῦνται ὅλοι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι ὅταν ἀκούνε καὶ τίς δύο γλώσσες.

Τί γίνεται μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ.

Προτὸ ἀναφερθῶ σ' αὐτὴν, θάπρεπε νὰ σημειώσω ὅτι ὅλα τὰ δόγματα καὶ οἱ ἀλλόθρησκοι χρησιμοποιοῦν στὶς τελετουργίες τους πολυμελεῖς μικτὲς χορωδίες καὶ ἀρμόνιο. Στὶς ὀρθόδοξες ἐκκλησίες ὑπάρχουν ἐπίσης μικτὲς χορωδίες καὶ ἀρμόνιο καὶ ἐκτελοῦν μιὰ ἀπλοποιημένη ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ περισσότερο τοῦ Ἰωάννου Σακελλαρίδη, καὶ ἄλλων συνθετῶν μὲ μιὰ μελωδία ἀπλουστάτη σὲ τρίφωνη ἀρμονικὴ συνήχηση. Ὅπου γίνεται καὶ ὄρθρος ἢ ἀκολουθία ἀρχίζει στὶς 10 π.μ. φάλλεται ὁ Ὄρθρος ἢ Βυζαντινὴ Μουσικὴ ἀπὸ ψάλτη καὶ ἱερέα καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἢ λειτουργία ἀρχίζει στὶς 11 π.μ. μὲ τὴν χορωδία.

Ἐπεσκέφθηκα τὴ Νότιο Καρολίνα, τὴ Φλόριδα, τὴ Τζόρτζια, τὴν Οὐάσιγκτων, τὴ Βοστώνη καὶ τὴ Νέα Ὑόρκη. Ἐφάλα στὴν Ἁγία Τριάδα τοῦ Τσάρλεστον Νοτίου Καρολίνας ὅπου ὁ αἰδεσιμώτατος π. Νικόλαος Τριβέλας καλλιφώνος καὶ γνώστης τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς τελεῖ ὑποδειγματικὲς ἀκολουθίες μὲ τὴ βοήθεια πολυμελοῦς μικτῆς χορωδίας. Ἐφάλα ἀκόμη στὸ Ναὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βοστώνης καὶ στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος στὴ Νέα Ὑόρκη.

Ἀξέχαστη θὰ μοῦ μείνει ἡ ἀγρυπνία στὴν ἑορτὴ τῆς ἀποτομῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου πού τελεῖσθηκε ἐξαρχοῦντος τοῦ ἡγουμένου π. Παντελεήμονος Μητροπούλου καὶ πολλῶν μοναχῶν στὸ ὀρθόδοξο Μοναστήρι τῆς Μεταμορφώσεως στὴ Βοστώνη. Ἐδῶ ἔδωσα διάλεξη μὲ θέμα «Ἡ τάξη καὶ ἡ Παράδοση τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας». Πρῶτη φορὰ στὴ ζωὴ μου ἔφαλα συνεχῶς ἐπὶ 6 ὥρες.

Ὑπάρχουν πολλοὶ ὠραῖοι Ναοὶ καὶ πολλές ἐκκλησιαστικὲς χορωδίες ἀξιώσεων. Ἀριστη ἢ πολυμελὴς μικτὴ χορωδία τοῦ ἐπιδηθικοῦ καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος στὴ Νέα Ὑόρκη. Ἐνα σύνολο πειθαρχημένο, ἐπιστημονικὰ κατηρτισμένο, ἀξιοθαύμαστο ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ἀναγνώστου, διεθνοῦς φήμης μαέστρου, πτυχιούχου τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βοστώνης καὶ τῆς ἀνωτάτης μουσικῆς Σχολῆς JULLIARD τῆς Νέας Ὑόρκης.

Οἱ γυναικείες φωνές μὲ τὸ γλυκύτατο ἠχόχρωμα παίζουν βασικὸ ρόλο στὴν χορωδία. Ἐνας ἄλλος διακεκριμένος μουσικὸς μὲ ἐπιστημονικὴ κατάρτιση πού διεθύνει ἐκκλησιαστικὲς χορωδίες εἶναι ὁ κ. Γεώργιος Τσοντάκης. Ἀξία συγχαρητηρίων καὶ ἡ μικτὴ ἐκκλησιαστικὴ χορωδία τοῦ Ἁγίου Νικολάου Φλάσιγγκ τῆς Ν. Ὑόρκης πού ἀφῆσε ἀριστες ἐντυπώσεις τελευταία μὲ τὴν ἐκτέλεση Λειτουργίας στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπίσης μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ ἡ μικτὴ ἐκκλ. χορωδία τοῦ μεγάλου Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς Βοστώνης ὅπου ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Βοστώνης κ. Μεθόδιος καλλιφώνος καὶ γνώστης τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς ἐπιτελεῖ τὸ ἐθνικοθρησκευτικὸ ἔργο του μὲ μεγάλη ἐπιτυχία.

Διακεκριμένοι συνάδελφοι ὁ ἀγαπητὸς φίλος πρωτοφάλης κ. Σάββας Σάββας καθηγητῆς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Βοστώνης, καὶ ὁ μαθητῆς του κ. Νικόλαος Καστανᾶς. Ὁ ἐκ Νιούρκου Καθηγητῆς Θεολογίας καὶ πρωτοφάλης τοῦ Ἱ. Ν. Ἁγίου Δημητρίου Ἀστόριας κ. Γεώργιος Ζαχαριάδης. Ἐπίσης ὁ κ. Γρηγ. Μαρινάκης πρωτοφάλης τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης Ἀστόρια καὶ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου QUEENS. Διακεκριμένος καὶ καλλιφώνος ὁ κ. Χαρίλαος Παπαποστόλου, πρωτοφάλης καὶ διευθυντῆς μικτῆς χορωδίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας στὴν Οὐάσιγκτων. Συνάντησα κι ἕνα μαθητὴ τοῦ παλαιμάχου, σεβαστοῦ καθηγητοῦ μου κ. Θεοδώρου Χατζηθεοδώρου, τὸν Πανος. Ἀρχιμ. κ. Ἰωάννη Τράδη καθηγητῆ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Βοστώνης.

Στὸν Ἱ. Ν. τῆς Ἁγίας Σοφίας στὸ Λὸς Ἄντζελες φάλλεται ἡ ἀμφισθητούμενη ἐκκλησ. μουσικὴ κατὰ τὴν μεταφορὰ στὸ πεντάγραμμα τοῦ EGON WELLESZ, πού στηρίζεται στὴν ἀτονικότητα. Ὁμοιάζει μὲ τὸ Γρηγοριανὸ μέλος καὶ δὲν ἔχει καμμία σχέση μὲ τὴ γνωστὴ μας Βυζαντινὴ μουσικὴ πού διασώθηκε στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐνα ἀξιοθαύμαστο ἔργο ἔχουν ἐπιτελέσει δύο μοναχοί, ὁ Ἐφραίμ καὶ ὁ Σεραφεῖμ, τῆς ὀρθοδόξου μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως Βοστώνης. Μὲ μεγάλη συνέπεια καὶ εὐθύνη μετέφεραν στὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα ὅλη τὴ Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία ἀλλὰ διατηρώντας τὴ γνησίαι Βυζαντινὴ μελωδία τῆς παραδόσεως. Ἐκεῖνο πού λείπει ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη εἶναι μιὰ Σχολὴ Βυζαντινῆς μουσικῆς, πού ἡ ὑπαρξὴ της κατέστη ἀναγκαία μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀεμινήστου πρωτοφάτου καὶ καθηγητοῦ Νικολάου Κακουλίδη. Παρακολούθησα Λειτουργίες τῶν Βαπτιστῶν, Πρεσβυτεριανῶν καὶ ἄλλων δογμάτων. Ἐπαυθῆσε ἔτσι ἡ γνώμη πού εἶχα ὅτι δὲν ὑπάρχει σύγκριση μὲ τὴν τελούμενη μεγαλοπρεπῆ Βυζαντινὴ Λειτουργία τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου. Ἐδῶ δημιουρ-

ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΜΑΣ

Τοῦ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Ι. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗ

Ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ Πόλη τῶν Ὀνειρῶν μας, ἡ ὠραία ἐπτάλοφος, ἡ Βασίλισσα τῶν πόλεων, δὲν ἔχει μία, ἀλλὰ τρεῖς ὄψεις. Πρώτη ἀπ' ὅλες εἶναι ἡ μεταφυσική. Αὐτὴ ποὺ πλάθει ἡ ἁγία φαντασία πάνω στὰ χνάρια τῆς ἱστορίας. Ἡ φαντασία, «ἡ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα». Καταυγασμένη ἀπὸ τὴ λάμψη τῆς θείας φλόγας ποὺ αἰώνια καίει πάνω στὸν ἅγιο δωμὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ τῶν καταλοίπων τοῦ Βυζαντίου.

Δεύτερη εἶναι ἡ τουριστική. Αὐτὴ ποὺ χαρίζει μέρος μόνο ἀπὸ τὴ ζωντανὴ πραγματικότητα. Αὐτὴ ποὺ μᾶς ἐπιτρέπει λίγο νὰ τὴν ἰδοῦμε, κάτω ἀπὸ ἀμειλικτες δυσχέρειες χρόνου, τρόπου καὶ τόπου. Χρόνου, ποὺ ρυθμίζεται ἀπὸ τὸ γραφεῖο ποὺ ὀργανώνει τὴν ἐκδρομὴν. Τρόπου, ποὺ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸν μοιραῖο γλωσσολόγος τῶν ἐλληνικῆς καταγωγῆς ἢ ὁμιλίας ξεναγῶν, ποὺ κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὴν ἐπαγγελματικὴ τους ἄδεια ἂν παρασιποῦν, ἢ ἀπλῶς εἰποῦν, τὴν ἀλήθεια. Καὶ τέλος, χώρου, ἀφοῦ αὐτὴ ἡ ξενάγησι σὲ μᾶς τοὺς σχεδὸν ἀνίδεους, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, ἀπὸ ἓνα φροντισμένο κομμάτι ἀπὸ τὴν «μόστρα», ποὺ εἶναι τὰ σπουδαῖα, τὰ ἀνεπανάληπτα μνημεῖα, ἀπὸ τὴν κατὰ ἓνα μέρος εὐρωπαϊζουσα ἀγατολίτικη πολιτεία μὲ τὴν μέχρις ἀγῆρας καὶ κόρου χλιδὴ καὶ πλοῦτο τῶν σουλτανικῶν ἀνακτόρων, τὸν φαντασμαγορικὸ, ἰδιαίτερα στὶς σεληνοφωτιστές βραδυές, Βόσπορο, τὸ πανσεδάσμιο καὶ ρημμαγμένο ἀπὸ τὸ χρόνο Μοναστήρι τοῦ

Ἁγίου Γεωργίου, στὴ φτωχογειτονιά τοῦ Φαναρίου, ὅπου στεγάζεται — ἂν ἡ λέξι αὐτὴ μπορεῖ ν' ἀποδώσῃ τὴν πραγματικότητα — τὸ πανσεδάσμιο Πατριαρχεῖο μας.

Καὶ ἡ τρίτη ὄψη; Αὐτὴ ἀναφέρεται στὴν πραγματικότητα. Στὶς ὁμορφιές καὶ στὶς ἀσχίμιες, ποὺ συνυπάρχουν. Στὴ μεγάλη, τὴν τεράστια σὲ ἔκταση, καὶ σὲ ἱστορία πολιτεία, μὲ τὸ μωσαϊκὸ τοῦ πληθυσμοῦ, μὲ ὅσα παραπάνω ἐπιδείχονται στὴ διτρίνα καὶ μὲ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ, ἐνῶ ὑπάρχουν, ἀποφεύγονται νὰ λέγονται ἢ καὶ νὰ γράφονται. Μέσα σ' αὐτὰ βρίσκονται τὰ θλιβερά ὑπόλοιπα τῆς χιλιεταρanniμένης καὶ καταδιωγμένης ρωμοσύνης, ποὺ κάτω ἀπὸ ἀγριότητες, λεηλασίες, τρομοκρατίες, ἀπειλές, φόρους καὶ διωγμοὺς, ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν 260.000 στὴν Πόλη ἔφτασε στὸν ἀξιοδάκρυτο ἀριθμὸ τῶν 4.000 ἢ 5.000 — τὸ πολὺ κι αὐτὸ — ὅταν οἱ Τούρκοι στὴν Δυτικὴ Θράκη, παρὰ τίς φωνές καὶ διαμαρτυρίες τους, «αὐξάνονται καὶ πληθύνονται». Μέσα σ' αὐτὴ, τὴ σκληρὴ πραγματικότητα, εἶναι οἱ γκρεμισμένες, λεηλατημένες, πυρπολημένες, ἢ ἔρειπωμένες ἐκκλησιές μας, ποὺ τίς.. «προστατεύει» ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάννης (!), τὰ ἄδειανὰ ἢ τὰ κλειστὰ σχολεῖά μας καὶ τὰ ρημάδια, τὰ σπῖτια τῶν Ἑλλήνων, ποὺ πουλήθηκαν — ἀρχοντικὰ καὶ μὴ — «ὄσα - ὄσα», σὲ τούρκους, ἢ καὶ ἔβραιους, ἡ φοβερὴ διαφορά ποὺ συναντιέται μεταξὺ πολὺ πλουσίων, μὲ κλιματιζόμενες Μερσεντές, καὶ φτωχῶν, ὅπως ἐκεῖνοι ποὺ, ζωσμένοι στὴν πλάτη μ' ἓνα σαμάρι, κάνουν ἔργα χαμιάλη στὸ λιμάνι, γιὰ νὰ κερδίσουν τὸν ἐπιούσιο. Τὰ ἀρχοντικὰ τῶν ὀλίγων καὶ οἱ πολυκατοικίες, μὲ τὰ καινούργια ξενοδοχεῖα καὶ οἱ καλύβες καὶ τὰ χαμόσπιτα, ἢ τὰ μονόροφα καὶ διόροφα τῶν πολλῶν, οἱ μεγάλοι δρόμοι καὶ οἱ πλατείες, μὲ τοὺς καινούργοφουτεμένους κήπους, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀσθενικὰ φωτισμένα φτωχοσόκακα, μαζί μὲ τὴν ἀφθονή σκόνῃ τὸ καλοκαίρι καὶ τὴ λάσπη τὸ χειμῶνα, ὅπου κάθε λογικὸς ἄνθρωπος σκιάζεται νὰ τὰ νυχτοπερπατήσῃ. Βλέπει κανεῖς, ἀκόμα, ἀξιοθαύμαστα ἔργα, ὅπως τὴν περίφημη γέφυρα ποὺ συνδέει Εὐρώπη μὲ Ἀσία, ἀλλὰ ταυτόχρονα, διαπιστώνει τὴν ἀνυπαρξία ὀργάνωσης σὲ ὀρισμένους βασικούς τομείς, σὲ κλίμακα, ποὺ σὲ κάνει ἀδίκαι νὰ φάγνεις μέσ' στὶς ἄγριες νύχτες νὰ βρῆς ἓνα «διανυκτερεῖον φαρμακείον», ποὺ ἐνῶ ἔχει ὀρισθεῖ ὅτι «διανυκτερεύει», ὅμως, τελικὰ, διαπιστώνεται, πὼς ὁ φαρμακοποιὸς του, βρίσκεται στό... κρεβάτι του καὶ ἀναπαύεται...

γεῖται μὴ μυσταγωγικὴ ἀτμόσφαιρα μὲ τὴ συνεργασία τῶν Ἵμνων, τῆς ποίησης, τοῦ ρυθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἁγιογραφίας, τῶν ἀμφίων τῶν ἱερέων, τῆς τυπικῆς τελετουργίας, ποὺ ὅλα μαζί ὀδεύουν καὶ τὸ καθένα χωριστὰ ἀποσκοπεῖ στὴ θεία μετάληψη, τὴν ἱερωτέρα στιγμή τῆς θείας Λειτουργίας, ἀπ' ὅπου ἐκπορεύεται ἡ χάρις, ἡ λύτρωσις καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Θὰ πρέπει νὰ εἴμαστε ὑπερήφανοι γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοση καὶ τὸν ἐλληνοχριστιανικὸ πολιτισμὸ μας, τὸν ὅποιο εὐχομαί ὅπως καὶ οἱ ξηνητῆμένοι ἀδελφοί μας τῆς Ἀμερικῆς διατηρήσουν καὶ μεταλαμπαδεύσουν στὰ παιδιὰ τους μὲ τὴ δόξη τῆς Ἐκκλησίας, τῆς παιδείας καὶ τῆς οἰκογένειας. Ἀνάγκη πᾶσα ὅπως συσπειρωθῶν καὶ μὲ ἐνότητα καὶ μὲ ὁμοψυχία καὶ ἀγάπη βοηθήσουν στὸ μεγάλο ἔργο καὶ ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς καὶ ἐνισχύσουν τὴ Μητέρα Ἐκκλησία, τὴν ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς ποὺ ἀγωνίζεται ὑπεράνθρωπα στὴν ἀπέραντη αὐτὴ χώρα γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὸ πολλαπλὸν ἔργο της καὶ κυρίως τὸ σύστημα ἐλληνικῆς παιδείας.

Θὰ πρέπει νὰ τὸ πράξουν, ἂν ἀγαποῦν τὴ μητέρα μας πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα.

Ἐδῶ, ὅμως, δὲν ἤρθαμε νὰ διαπιστώσουμε τίς ἀσχίμιες. ἤρθαμε προσκυνητὲς στὰ ἴχνη τῆς ἱστορίας μας. Καὶ γι' αὐτὸ περιοριζόμεσθε σ' αὐτὰ μόνο ποὺ βρίσκονται στὸ πρόγραμμά τῆς ἐπίσκεψής μας, ἀρχίζοντας μετὰ τὴν ἄφιξη καὶ τὴν ἐγκατάστασή μας σὲ

ξενοδοχείο, από τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων. Τὸν πάνσοπο
Ναὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

Α'

Πρὶν ἀπὸ χρόνια ὁ γύρω χώρος τῆς ἦταν γεμάτος
σκουπίδια. Οἱ Τούρκοι ἀγνοοῦσαν, ἢ θέλαν ν' ἀγνοοῦν
τὴν πολιτιστικὴ ἀξία τῆς. Τώρα, ὅμως, —«οἱ καιροὶ
ἀλλάζουν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῶν»— ὅλα μετριοῦνται μὲ
συνάλλαγμα, μὲ τὸν τουρισμὸ στὰ πρῶτα ἐνδιαφέροντα
τῆς Πολιτείας. Ἔτσι, ὁ Δῆμος τῆς ΚΠόλεως, αὐτὸν
τὸν χώρο πού περιβάλλει τὸν Ναὸ, τὸν ἔχει μετατρέ-
ψει σὲ εὐπρόσωπο κήπο.

Β'

Ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς Ἁγίας Σοφίας, πού δρῖσκε-
ται στὰ θόρεια τοῦ παλιοῦ Ἱππόδρομου τῆς Βασιλίδας
τῶν Πόλεων, ἀπ' ὅπου ξεκινούσαν τόσα καὶ τόσα συγ-
κλονιστικὰ ἱστορικὰ γεγονότα, εἶναι ὅσο τὴν πλησιάζ-
ουμε κάτι τὸ ἀσύλληπτο. Μπορεῖ νὰ πέρασαν ἀπὸ τὴν
ἀνέγερσὴ τῆς 1.450 ταραγμένα καὶ μὴ, χρόνια, ὅμως,
παρ' ὅλα αὐτά, αὐτὸ τὸ ὑπέροχο κτίσμα, κέντρο τῆς
θρησκευτικῆς ζωῆς μιᾶς ἀπέραντης Αὐτοκρατορίας
καὶ ἐνὸς κόσμου δλόκληρου, ἐξακολουθεῖ νὰ γοητεύη
κάθε πολιτισμένον ἄνθρωπο, μὲ τὴν ἀσύγκριτη ὀμορφιά
του. Ἀπὸ τὰ 542 μέχρι τὰ 1453 μ.Χ., ἐκκλησιὰ τοῦ
Χριστοῦ, χρησιμοποιοῦντο τζαμί μέχρι τὰ 1935 καὶ
ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα, παρουσιάζεται σὰν μουσεῖο,
πού παραμένει πάντα, παρὰ τὶς μεταβολές, ἀναλλοίωτα
ὑπέροχο ἐλληνοχριστιανικὸ μνημεῖο, θαῦμα ἀνθρώπι-
νης διανόησης, σύμβολο τοῦ κάλλους καὶ τοῦ λόγου,
πού λέγεται Ἑλλάς.

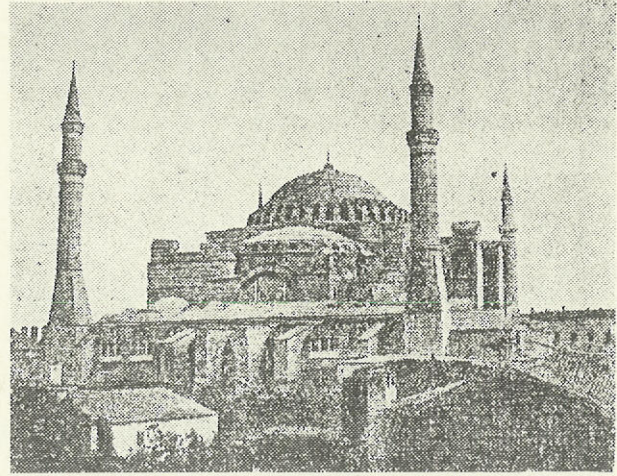
Γύρω τῆς, σφραγίδες δουλείας, εἶναι στημένοι οἱ
τέσσερις μινάρδες πού ὑψώθηκαν σὲ διάφορες ἐποχές.
Ὁ ἀνατολικὸς πού βλέπει πρὸς τὴ Μέννα, χτίστηκε
πρῶτος μ' ἐντολὴ τοῦ Πορθητῆ καὶ οἱ ἄλλοι, μ' ἐντο-
λές διαδόχων του. Ἀκόμα, διάφορα περιτειχίσματα
καὶ κακότεχνα κατασκευάσματα, ἀνίδεων ἀπὸ τέχνη
μαστῶρων, παρὰ τὴν ἀσχήμα τους, δὲν μποροῦν νὰ
σθῆσουν τὴν ὀμορφιά τοῦ Ἰουστινιάνειου μνημείου. Ἄ-
δικα, βέβαια, σήμερα, ὁ εὐλαδικὸς προσκυνητῆς θά
ψάξη νὰ θρῆ καὶ νὰ θαυμάσῃ τὴν πανέμορφη «Φιάλη»,
μὲ τοὺς πίδακες τοῦ νεροῦ, πού ἦταν ἐδῶ στὸ αἶθριο
καὶ μὲ τὴν ἀναγραφή τῆς καρκινικῆς πρόσκλησης:

«Νίφον ἀνομήματα, μὴ μόναν ὄφιν»,

πού διαβαζόταν κι ἀπὸ τὶς δυὸ ἄκρες. Οὔτε καὶ ἀκόμα
θὰ ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ θαυμάσῃ τὴν ἀσύλληπτης
ὠραιότητάς της, μὲ τοὺς θαυμάσιους κίονες καὶ τὰ
κιονόκρανα, πού περιέβαλε τὸ ναὸ, οὔτε καὶ τὸ κωδω-
νοστάσιο, μὲ τὶς «ἐξήγνα δυὸ καμπάνες» τῆς λαϊκῆς
μούσας. Ὅλα αὐτὰ τὰ σάρωσε ἡ τούρκικη θύελλα καὶ
ὁ σκοταδισμὸς, ἡ θαρβαρότητα τοῦ Ἀσιάτη δυνάστη.

Γ'

Ἡ ἱστορία τῆς Ἁγίας Σοφίας ἀρχίζει πρὶν ἀπὸ
1.550 χρόνια. Βασίλευε, τότε, στὴ Ρωμαϊκῆ, ἀπέραντη
αὐτοκρατορία, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, πού διαπιστώ-

Ἡ σημερινὴ ἀπὸ τὰ δυτικά ὄψη τῆς Ἁγίας Σοφίας.

νοντας δυσχέρεια διακυβέρνησης τοῦ μεγάλου κράτους
του, ἀπὸ τὴν παλιὰ Ρώμη, ἀποφάσισε τὴν ἴδρυση νέας
πρωτεύουσας, κέντρου διοικητικοῦ τῆς αὐτοκρατορίας
σὲ θέση ἐπίκαιρη καὶ στρατηγικῆ. Διάλεξε, λοιπόν,
γι' αὐτὴν, τὴν περιοχὴ τοῦ Βυζαντίου, πού ἐνῶ χωρίζει
μὲ τὴν ὑδάτινη γραμμὴ τοῦ Βοσπόρου δυὸ ἀπὸ τὶς
τρεῖς ἡπείρους, πάνω στὶς ὁποῖες ἐκτεινόταν ἡ κυριαρ-
χία του καὶ δυὸ θάλασσες, ταυτόχρονα τὶς ἐνώγει. Γιὰ
τὴν ἴδρυση τῆς «Νέας Ρώμης», ὅπως ὀνόμασε τὴν πρω-
τεύουσά του ὁ ἱδρυτῆς τῆς — τῆς Κωνσταντίνου πό-
λεως, ὅπως τὴν ἀποκάλεσε προσφύτερα ὁ λαὸς — ὁ
μεγαλεπήθολος αὐτοκράτορας διέταξε τὴν κατάρτιση
σχεδίων, πού νὰ τὴν καθιστοῦν πρότυπο πόλης γιὰ τὴν
ἐποχὴ τῆς ἐκείνη, Βασιλίδας τῶν Πόλεων. Γιὰ τὸν μεγάλο
αὐτὸ σκοπὸ, ἀποβλέποντας στὸ μέλλον, μετακάλεσε ἀπὸ
τὴν παλιὰ Ρώμη στὴ Νέα, ἐπιτελεῖο δλόκληρο εἰδικῶν
ἐπιστημόνων. Μὲ τὴν οικονομικοτεχνικὴ μελέτη πού
καταρτίστηκε, κάτω ἀπὸ τὴν ἐμπνευση καὶ τὴ θέλησή
του, μέσα στὴ Νέα Πόλη ὀρίστηκε ἡ αὐτοκρατορικὴ
περιοχὴ, ἐκεῖ ὅπου θὰ ἦταν ἡ καρδιά τῆς καινούργιας
Πρωτεύουσας καὶ ὅπου θὰ ἀνεγειρόταν τὸ Παλάτιον,
μὲ τὶς διοικητικὲς ὑπηρεσίες τῆς Αὐτοκρατορίας, ὁ Ἱπ-
πόδρομος, καὶ ὁ Μεγάλος Χριστιανικὸς Ναὸς, ἀφοῦ τὴν
θρησκεία τοῦ Χριστοῦ διάλεξε ὁ Αὐτοκράτορας σὰν ἐπί-
σημη θρησκεία τοῦ Κράτους του. Μὲ τὴν Α' Οἰκουμε-
νικὴ Σύνοδο πού ἔγινε στὴ Νίκαια στὰ 325 μ.Χ. ὑπὸ
τὴν προεδρία του, ἀντιμετωπίστηκε τὸ μεγάλο θρη-
σκευτικὸ ζήτημα πού χώρισε τὴν Αὐτοκρατορία μὲ τὴν
αἵρεση τοῦ Ἀρείου καὶ ἔτσι, ὁ μεγάλος χριστιανικὸς
ναὸς θεμελιώθηκε στὰ 330 μ.Χ. μαζί μὲ ὅλα τὰ κύρια
οἰκοδομήματα τῆς νέας Πρωτεύουσας καὶ ἀποφασίστη-
κε νὰ τιμηθῇ στὸ ὄνομα τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, πού ὑπο-
δήλωνε, σὲ θεολογικὴ ἔκφραση, τὸν Κύριο, Λόγο τοῦ
Θεοῦ, ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ ὁποῖου σὰν ὁμοούσιου ἢ
ὁμοιούσιου, κατὰ τὸν Ἀρειο, εἶχε διχάσει τοὺς λαοὺς
τοῦ Βυζαντίου.

Δ'

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος πέθανε στὰ 336 καὶ ἐπὶ
25 ὀλόκληρα χρόνια χιζόταν ὁ Ναὸς, πού, τελικὰ,

ἐγκαινιάσθηκε, μετὰ ἀπὸ δυναστικές ἀναταραχές, στίς 15 Φεβρουαρίου τοῦ 360, ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖο τὸ Β', γιὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὅπως διαμορφώθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, μετὰ τὴν κατάκτηση.

Μέσα σ' αὐτό, σπουδαία γεγονότα τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τῆς Αὐτοκρατορίας συντελέσθηκαν. Σ' αὐτὸν διαβάσθηκαν τὰ πρακτικὰ τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως στὰ 381, καὶ ἐδῶ, ἀκόμα, ἀντήχησε ἡ μελίρρυτη φωνὴ τοῦ μεγαλύτερου ρήτορα τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὑπέροχου Πατέρα τῆς Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, πού συνάρπαζε μὲ τὴν εὐγλωττία του τὰ πλήθη τῶν πιστῶν καὶ μὲ τὴν ἀκεραιότητά του καὶ τὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο, ἦρθε σὲ ρήξη μὲ τὸ Αὐτοκρατορικὸ ζεῦγος τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τῆς συζύγου του Εὐδοξίας, καλλονῆς, πού ἀσκούσε ἰδιαίτερη ἐπιρροή πάνω στὸν Αὐτοκράτορα καὶ στὴ διακυβέρνηση τοῦ Κράτους.

Τότε, στίς 20 Ἰουνίου τοῦ 404, μὲ τὴν ἐξορία τοῦ Χρυσοστόμου, πού πέτυχε ἡ Αὐτοκράτειρα, ὁ λαὸς τῆς Πρωτεύουσας ξεσηκώθηκε καὶ μὴ ἔχοντας τίποτε ἄλλο νὰ καταστέφῃ, πυρπόλησε τὸ ἱερὸν οἰκοδόμημα, ἐκεῖ ὅπου ἀκούγονταν ἡ φωνὴ τοῦ ὑπέροχου Ἱεράρχη, ἀδιαφορώντας ἀν τὸ ἀντικείμενο τῆς μανίας του ἦταν Ναὸς τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ ἔφτασε ἡ ἀνοησία τῆς μάζας.

Ε'

Ὁ Θεοδόσιος ὁ Β', γιὸς τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τῆς Εὐδοξίας, σὰν ἀνέλαβε στὰ 408 τὴν ἐξουσία, ἀποφάσισε τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ. Ἔτσι, 11 χρόνια μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ πρώτου, τελέσθηκαν μὲ κάθε ἐπισημότητα, στίς 10 Ὀκτωβρίου τοῦ 415, τὰ ἐγκαινία τοῦ δευτέρου ναοῦ. Ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ὁ πλοῦτος, πού σωρευθῆκε μέσα σ' αὐτὸν ἦταν χωρὶς προηγούμενο. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ αὐτοκράτορα, ἡ Αὐγούστα Πουλχερία ἀφιέρωσε σ' αὐτὸν μιὰν Ἁγία Τράπεζα, φτιαγμένη ἀπὸ πολὺτιμο ξύλο καὶ στολισμένη μὲ ἀφθονο χρυσάφι καὶ ἀνεκτίμητης ἀξίας πετράδια.

Αὕτη, ἡ δευτέρη Ἁγία Σοφία, μπόρεσε νὰ σταθῇ ὄρθια, στὸ ταραχμένο Βυζάντιο, μόνον 117 χρόνια. Στίς

15 Ἰανουαρίου τοῦ 532, ὅμως —πέμπτο χρόνο τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ— ξέσπασε ἡ θύελλα τῆς «Στάσης τοῦ Νίκα». Μέσα στὸν Ἰππόδρομο, πού γειτόνευε μὲ τὸ χῶρο τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἀντιδικοῦσαν μὲ μανία, κινούμενες καὶ ἀπὸ πολιτικὰ ἐλατήρια, δύο φατρίες. Ἡ μιὰ ἦταν τῶν Πράσινων πού πῆρε αὐτὴ τὴν ὀνομασία γιατί στίς ἰπποδρομίες ὑποστήριξε μὲ τίς φωνές «Νίκα» τοὺς ἀναβάτες τῶν ἀλόγων τῆς, πού φοροῦσαν πράσινα, καὶ ἡ ἄλλη, ἦταν τῶν Γαλάξιων (τῶν Βενέτων), πού ἦταν φανατικοὶ ὀπαδοὶ τῶν ἀλόγων καὶ τῶν ἀναβατῶν, πού φοροῦσαν γαλάζια. Ἡ ἀφορμὴ γιὰ τὸ ξεκίνημα τῆς Στάσης καὶ τοῦ κακοῦ πού ἀκολούθησε ἦταν σχεδὸν ἕνα τίποτε. Μιὰ λογομαχία μεταξὺ τῶν δυὸ φατριῶν, πού κατὰ κακὴ σύμπτωση ἔγινε μὲ κήρυκες μπροστὰ στὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό. Αὐτὸς ξεχνώντας πῶς «ἀσήμε εἶναι τὸ μίλημα, χρυσὸ εἶναι τὸ σῶπα», πῆρε μέρος στὴ συζήτηση καὶ τελικὰ δέχθηκε ὅλη τὴν ἐπίθεση τῶν πράσινων, πού ἐξελίχθηκε σὲ στάση, μιὰ φωτιά, πού κόντεψε νὰ κάψῃ πρῶτα —πρῶτα τὸ Θρόνο του καὶ ὕστερα μετέτρεψε σὲ στάχτη τὸν δεῦτερο Ναὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ τὸν Ναὸ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης καὶ ἕνα σημαντικὸ μέρος τῆς πόλης, ἀνακηρύσσοντας μάλιστα κι ἄλλον αὐτοκράτορα, τὸν Πρόδο, ἀνεψιὸ τοῦ Αὐτοκράτορα Ἀναστασίου.

Ἡ καταστολὴ τῆς Στάσης ἦταν αἱματηρή. Ὑστερα ἀπὸ ἀμφιταλάντευση τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τελικὰ, χάρις στὴ σιδερένια ἐπιμονὴ τῆς αὐτοκράτειρας Θεοδώρας, πού ἀπὸ κόρη ἀρκουδιάρη ἀνέβηκε χάρις στὴν καλλονὴ καὶ στὴν ἐξυπνάδα τῆς στὰ ὕψη, δόθηκε ἡ ἐντολὴ στὸν ἱκανώτατο Θράκα καὶ ἀπὸ ἀφανεῖς γονεῖς στρατηγὸ Βελισσάριο, καταστολῆς τῆς στάσης, πού ἀρχίζε νὰ παίρῃ ἐξάπλωση, παράλληλα μὲ τὴν πυρκαγιά πού εἶχε ἀνάψει. Αὐτὸς, μὲ μισθοφορικὰ πιστὰ στὸν αὐτοκράτορα στρατεύματα, ἀπὸ συμπατριῶτες τοῦ Ἰλλυριῶν καὶ σωματοφύλακὸς τοῦ Ἐρμούλου, δὲν δίστασε νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν στασιαστῶν, καὶ μὴν ξεχωρίζοντας μεταξὺ τους, Πράσινους καὶ Βενέτους (Γαλάξιους) τοὺς ἐξολόθρευσε. Ἀπὸ τότε, τὰ «πράσινα ἄλογα» πού καταργήθηκαν, μείναν μόνον στὴ θύμησιν τοῦ λαοῦ μας, στὴ γλώσσα του, ὅταν θέλει μ' αὐτὰ νὰ παραστήσῃ κάποι τὸ ἀπίθανο, τὸ ἀνύπαρκτο.

ΣΤ'

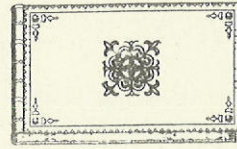
Μὲ τὸν τερματισμὸ τῆς φοβερῆς ἀναταραχῆς, ὁ θεληματικὸς Ἰουστινιανός, πού εἶχε τὴν ἱκανότητα νὰ διαλέγῃ γιὰ κάθε ἔργο τοὺς καταλληλότερους συνεργάτες, πῆρε χωρὶς ἀναβολὴ τὴν ἀπόφαση τῆς ἀνοικοδόμησιν τοῦ τρίτου καὶ μέχρι σήμερα ἀπὸ τότε ὑφισταμένου Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ὅπως ἐπίσης καὶ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἔδωκε τὴ σχετικὴ ἐντολὴ σὲ κορυφαίους ἐπιστήμονες τῆς ἐποχῆς του. Στὸ μεγάλο μαθηματικὸ, φυσικὸ καὶ ἀρχιτέκτονα Ἀνθέμιο ἀπὸ τίς Τράλλεις τῆς Λυδίας καὶ στὸν ὑπέροχο γεωμέτρη —σὰ νὰ λέμε σήμερα πολιτικὸ μηχανικὸ— Ἰσίδωρο ἀπὸ τὴ δοξασμένη Μίλητο τῆς Ἰωνίας, πού εἶχε ὑπηρετήσει καὶ Διευθυντὴς τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἀθηνῶν, πρὶν ἀπὸ τὴ διάλυσή τῆς στὰ 529.

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Π. Β. Πάσχου
ΤΟ ΕΑΡ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ

Κάθε φορά που ανοίγεις βιβλίο του Π. Πάσχου, αδημονείς να πιάσεις στα χέρια σου κείνες τις όμορφες, πολύχρωμες διαμαντόπετρες, που μαζεύει μέσα από τον άστειρευτο θησαυρό της ορθόδοξης πνευματικότητας και να απομονώσεις τη λάμψη και το θαυμάσιο μυστήριο ζωής που κρύβουν.

Έτσι ακριβώς, όπως συμβαίνει τώρα, με την επιλογή από γνωστά και άγνωστα Γεροντικά, που κρατώ στα χέρια μου, αποδομένα σε λογοτεχνική μορφή.

Πρόκειται για Άποφθέγματα Πατέρων και Γερόντων, όπως λέγονται, που σε οδηγούν με τη διήγησή τους στους λειμώνες της ορθόδοξης ζωής. Κι από την άνυδρη, πολύκοσμη έρημο σε φέρουν σε δάσεις σωτηρίας.

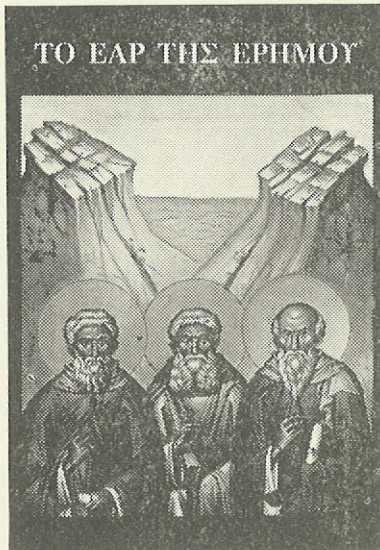
καθαρότητα και έντιμότητα, ή άγια γλώσσα μας, μεταφέρει στη νεοελληνική έκφρασή της.

Το καλοτυπωμένο αυτό βιβλίο, 44ο στη σειρά βιβλίων του συγγραφέα, περιέχει παραινήσεις, παραμυθίες, κατανυκτικά και ήσυχαστικά κείμενα κι αναφορές από άββάδες και Γέροντες πάνω σε βασικά, πνευματικά ζητήματα της ζωής του κάθε χριστιανού. Όλα, με κείνο τον αφηγηματικό τρόπο γραμμένα, που όνους τὰ κατανοεί κι ή ψυχή μας τὰ ρουφά, ώσάν μέλι από άληθινή, γνήσια κερήθρα. Έτσι, που τὸ βιβλίο αυτό, από τις εκδόσεις «ΑΚΡΙΤΑΣ», νά γίνεται απαραίτητο βοήθημα της ψυχικής μας ραστώνης. Ένα άληθινό Έαρ στην έρημο που μάς κυκλώνει όλοένα και περισσότερο, γεμίζοντας τὸ περιβάλλον μας με πνευματική δροσιά κι έλπίδα.

για τὴ θεραπεία τῆς ψυχῆς του.

Κι ακριβώς, σ' αυτή τὴν έπώδυνη δοκιμασία τῆς σκοτισμένης και κυκλωμένης από ψευδαισθήσεις ψυχῆς, έρχεται τὸ βιβλίο του κ. Άλ. Σταυροπούλου, νά μάς υποδείξει δρόμους και έργαλεία για νά αποφύγουμε τὴν αυτοκαταστροφή.

Κανένας έχθρὸς δὲν είναι μεγαλύτερος έναντιόν μας, από τὸν ίδιο τὸν έαυτὸ μας. Κι αὐτὴν βασικά πρέπει νά τροχοδρομήσουμε στις κατάλληλες ράγες για νά τὸν φέρουν στὸν σκοπὸ του. Κι αὐτὸ θὰ τὸ πετύχουμε μόνον, όταν σωστά και από σωστοὺς ανθρώπους ἀκούσουμε, μαθητεύσουμε, συμβουλευτούμε, οδηγηθούμε προσεχτικά και υπεύθυνα στὴ λύση τῶν προβλημάτων που μάς άπασχολοῦν.

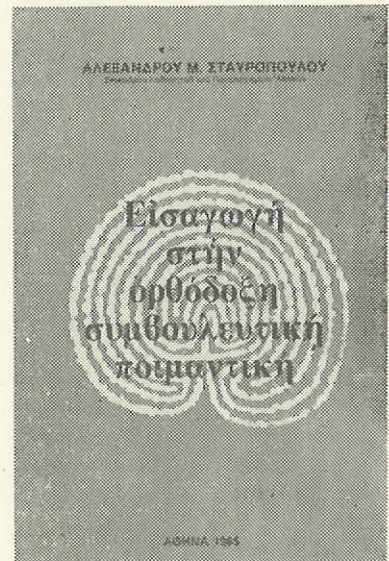
Ταυτόχρονα όμως και σε τέρπουν. Έπειδή είναι αποδομένα με τὴ γνωστὴ πιά, γλαφυρὴ γραφίδα του, σ., ὁ ὁποῖος με ὑπομονή, αγάπη και φόβο, προσπαθεῖ πάντα νά ἀποδώσει ὅ,τι με ακρίβεια,

Άλεξ. Μ. Σταυροπούλου
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ
ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ

Ό σύγχρονος άνθρωπος ὀδεύει μέσα σ' ένα κόσμο ἀμφισβήτησης, έπαναστατικότητας και ἀνυποταγῆς, πρὸς τὴν ὀλικὴ διάσπασή του!

Τὸ πνεῦμα που επικρατεῖ σήμερα ἀρνεῖται κάθε είδους αὐθεντία και παρελθόν. Και μ' ένα αὐταρχισμό που ἀγγίζει τὴν ἀρχαία «ῥῆρη», τὸ άτομο παραδέχεται μόνάχα τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν «έαυτὸ» του.

Κι έτσι, συχνά, ὁ άνθρωπος φτάνει στα ἔσχατα ὄρια τῆς ἀπομόνωσης, τῆς ἀφιλίας, τῆς ἀδυναμίας και του ἀδιέξοδου, δίχως νά μπορεῖ νά ἐπικοινωνήσει. Αὐτὸ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νά ζεῖ σε κλίμα καταλυτικῆς ἀβεβαιότητας και ὀλοένα νά ἀπομακρύνεται από τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς. Νά μὴ τρέφεται σωστά κι ὅταν ἀρρωσταίνει, νά μὴ χρησιμοποιεῖ τὰ κατάλληλα φάρμακα

Ό σ. ἀπαντᾷ σ' ένα πλήθος καίριων κι ἐπίκαιρων ἐρωτημάτων. Και δίνει στα χέρια και τὸ κού τὸ μίτο τῆς Ἀριόδνης, για νά θυγούμε από τὰ συχνά ἀδιέξοδα που μάς κυκλώνουν, στὸν τομέα αὐτὸ.

Ίδιαίτερα μάς πληροφορεῖ,

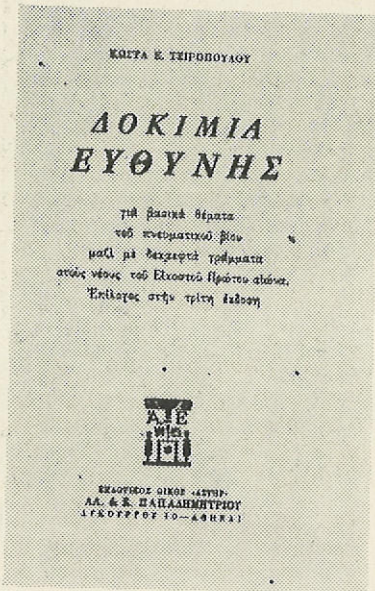
γιατί ο άνθρωπος έχει ανάγκη να συμβουλευέται και μάλιστα την Έκκλησία ή πρόσωπα που εκφράζουν με άκεραιότητα το πνεύμα της διδασκαλίας της. Κι ακόμα, γιατί η συμβουλή που προέρχεται από γνώση κι αγάπη είναι μια πνευματική λειτουργία της Όρθοδοξίας από τις πιο σημαντικές, αποτελεσματικές και απαραίτητες.

Ίδιαίτερα, εκείνοι, που μέσα στο χώρο της Έκκλησίας διακονούν χώρους διδακτικούς και ποιμαντικούς έχουν ανάγκη αυτού του ἐγκόλπιου της συμβουλευτικής, ἐπειδή μπορούν να οικοδομήσουν και να συμβουλευθούν την ἔλπιδα και την ἀπολύτρωση, πιο εύληπτα, ἀπλά και ἀποδοτικά.

Γιατί στις μέρες μας η «συμβουλευτική ποιμαντική καλεῖται να «ἐντοπίσει» διεξόδους στους λαθύρινους που μάς ἐγκλωβίζει ή «οὐτοπία». Προσφέρει ἕναν ή περισσότερους «μίτους» στο περιπλοκο και δαιδαλώδες τῶν σχέσεων που ἐπικρατοῦν εἴτε μέσα στον ἴδιο μας τὸν ἑαυτὸ εἴτε μέσα σὲ μικρότερες ή μεγαλύτερες ἀνθρώπινες ομάδες εἴτε ἀκόμα μέσα στις σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου με τὸ Θεὸ και ὁδηγεῖ με τὴ Χάρη Του στὴν κοινωνία και τὴν ἐπικοινωνία».

Κώστα Ε. Τσιρόπουλου
ΔΟΚΙΜΙΑ ΕΥΘΥΝΗΣ

Τὰ βασικά θέματα τοῦ πνευματικοῦ θίου μαζί με διάφορα γράμματα πρὸς τοὺς νέους ἀπο-

τελούν κείμενα ευθύνης που περιλαμβάνονται στην γ' έκδοση του βιβλίου «Δοκίμια Ευθύνης» του Κ. Ε. Τσιρόπουλου.

286

Πρόκειται για προσφορά πολυσήμαντη, που ἀνοίγει τὸν ὄριζοντα για να κατανοηθούν τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας και να ἐπισημανθούν οἱ πρέπουσες λύσεις.

«Σύναξη»

ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνικός κόσμος, ἀλλὰ ἰδιαίτερα τὸ περιοδικὸ «Σύναξη», τοῦ ὁποῖου ἦταν ἰδρυτής, ἐκδότης και ἐμπνευστής, θρήνησαν εἰλικρινὰ τὴν ἀδόκητη ἐκδημία τοῦ Παναγιώτη Νέλλα, που συνέβηκε τὸν Ἀπρίλη, φέτος.

Ὡστόσο, παρὰ τὸ ὅτι ἔφυγε ἀπὸ κοντά μας 49 χρονῶν, ἄφησε πίσω του ἕνα ἔργο κι ἕνα πνεῦμα, που θὰ διαποτίζουν τὸν χώρο τῆς Έκκλησίας και περισσότερο τοὺς συνεργάτες του. Που για να τὰ διατηρήσουν στὴ μνήμη και στὴ ζωὴ μας, ἀποφάσισαν να συνεχίσουν τὴν ἐκδοση τῆς «Σύναξης». Γιατί, ὅπως γράφουν «Ὁ θάνατος για τὴν Έκκλησία εἶναι ἄλλο ἀπ' ὅ,τι ὁ θάνατος για τὸν κόσμο».

Ἔτσι, κρατοῦμε ἤδη στὰ χέρια μας τὸ τεῦχος 18 που περιλαμβάνει τὸ 6' μέρος τῆς κριτικῆς διερεύνησης «Πίστη και ἐπιστήμη». Καὶ σφραγίζεται με κείμενα και σκέψεις, για τὸ θάνατο τοῦ Παναγιώτη Νέλλα.

Ἡ παρουσία τῆς «Σύναξης» στὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ κοινωνία δὲν εἶναι ἕνα ἀπλό ἐπεισόδιο. Ἀλλὰ εἶναι μιά σοβαρὴ, μελετημένη και φροντισμένη προσπάθεια. Ἐνα πνευματικὸ γεγονός, που ἡ ἀναγκαιότητά του εἶναι ὀλοφάνερα ἀπαραίτητη. Καὶ τὸ ὅτι θὰ τὴν συνεχίσουν οἱ καλοὶ συνεργάτες της, γεμίζει με χαρὰ κι ἔλπιδα τις ψυχές τῶν ἀναγνωστῶν της, μὰ κι ὄλο τὸν ὀρθόδοξο χώρο.

Δημ. Φερουσῆς

Ἄρχιμ. Χρυσ. Δ. Νικήτας

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ
ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Καθιερώνοντας τὴ σειρά «Ὁρθόδοξη διακονία και ὁμολογία», ὁ ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Νικήτας, πνευματικός και ἱερατικῶς προϊστάμενος τοῦ ἱ. ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ν. Κρήνης και Καλαμαριάς, ἐξέδωσε τὸ με τὸν ἀνωτέρω τίτλο ἔργο του (σσ. 122).

Στις σελίδες του πραγματεύεται τὴν ἔλευση και δράση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὴ Μακεδο-

νία: ἴδρυση τῶν πρώτων Ἐκκλησιῶν Φιλιππῶν, Θεσσαλονίκης και Βεροίας. Τὸ ἔργο εἶναι ἐμπλουτισμένο με σχετικὸ φωτογραφικὸ ὕλικό, ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ Ἐγκώμιο τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου στὸν Παῦλο, λεπτομερῆ κατάλογο τῶν 72 «συνεργῶν» και βοηθῶν τοῦ Οὐρανοθάμονος, καθὼς και σύντομο ἱστορικὸ τῶν ἐπιστολῶν του που ἀπηύθυνε στοὺς Μακεδόνες (πρὸς Φιλιππησίους, Α' και Β' Θεσσαλονικεῖς).

Τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου διακρίνει ἡ σαφήνεια και ἀπλότης. Δίδεται με συντομία τὸ ἱστορικὸ, κοινωνικὸ και θεολογικὸ περίγραμμα τῆς ἐποχῆς και τοῦ συγκεκριμένου χώρου στὸν ὁποῖο ἔδρασε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ταυτόχρονα ὁ ἀναγνώστης — ἀπλὸς ή μορφωμένος — διδάσκεται ἀπὸ τὴν πρακτικότητα τοῦ περιεχομένου. Τὰ στοιχεῖα αὐτά, σὲ συνδυασμὸ με τὴν ἐλκυστικὴ ἐμφάνιση και τὴν πλούσια εἰκονογράφηση, καθιστοῦν τὸ ἔργο εὐχρηστο βοηθημα στὰ χέρια τῶν εὐλαβεστάτων ἐφημερίων, τῶν κηρύκων τοῦ θεοῦ λόγου και τῶν κατηχητῶν.

Τοῦ αὐτοῦ

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ

Ἀπόσταγμα τῆς ὑπὸ τοῦ συντάκτου του «βιώσεως» τῶν Μυστηρίων τῆς Ἱερωσύνης και τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας, ἀποτελεῖ τὸ παρὸν πονημάτιο, τὸ ὁποῖο προλογίζει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς κ. Προκόπιος.

Πρόκειται για εἰσήγηση που ἔκανε ὁ σ. π. Χρυσόστομος Νικήτας σὲ ἱερατικὲς Συνάξεις Κληρικῶν τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Σεργῶν και Νιγρίτης και Ν. Κρήνης και Καλαμαριάς. Ἀναφέρεται, εἰσαγωγικῶς μὲν, στὰ Μυστήρια τῆς Θ. Εὐχαριστίας και τῆς Ἱερωσύνης, στὸ κύριο δὲ μέρος κάνει λόγο για τὴν ἐτοιμασία τοῦ ἱερέως πρὸ τῆς Θ. Λειτουργίας και για τὰ κατ' αὐτὴν. Ἐν ἐπιλόγῳ περιέχονται σκέψεις για τὴν ἀναζωπύρηση τοῦ ἱερατικοῦ χαρίσματος.

Και τοῦ παρόντος θετικὰ στοιχεῖα εἶναι ἡ ἀπλότης, ἡ σαφήνεια και ἡ ἐπιμελημένη ἐμφάνιση με ἐξώφυλλο σὲ τετραχρωμία.

Εὐάγγελος Π. Λέκκος

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

«Δουλούδια» φονιάδες.

ΟΣΕΣ ΦΟΡΕΣ κι αν αναφερόμαστε στα ναρκωτικά, δὲ φανταζόμαστε πὸς θὰ βρεθεῖ ἀναγνώστης νὰ μᾶς κατηγορήσει διὲ μηρυκάσουμε (αὐτὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια). Συγχρᾶ - πυκνά, δυστυχῶς, ὄλο καὶ κάποια καινούργια πληροφορία ξερχεται νὰ τραυματίσει μὲ τὸ σιδερένιο ρύχι τῆς τῆν καρδιά μας. Δὲν πρέπει ἀσφαλῶς νὰ μᾶς ἀποκαρδιώσει. Τὸ ἀντίθετο. Ἄς τῆν ἀντιμετωπίσουμε λοιπόν:

«Τὰ ναρκωτικά θὰ παραμείνουν σ' ἔξαρση τοῦλάχιστον μέχρι τὸ τέλος τῆς χιλιετίας. Τῆ δυσμενῆ ἀὐτὴ πρόβλεψη ἔκανε ὁ διευθυντῆς τοῦ "Χωριοῦ τῶν Νέων" στὸ Βερολίνο Μπέρνι Γκέοργκ Τάμ, στὰ πλαίσια συνεδριάσεως τῆς εταιρίας "Νιαϊντοπ", μιᾶς θεραπευτικῆς ὁργανώσεως, πὸν ἔχει τῆν ἔδρα τῆς στὸ Μόναχο. Ὁ Τάμ, πὸν ἀναφέρθηκε σὲ μιὰ ἑκατομμύριο ἡρωϊνομανῶν τῆς Εὐρώπης, πιστεύει διὲ ἡ ἔξαρση αὐτὴ στῆν κατανάλωση ναρκωτικῶν θὰ σημειώσει κάποια κάμψη στῆ δεκαετία τοῦ 1990. Ἡ κάμψη ὅμως θὰ ἐμφανιστεῖ σιὸς κοκαϊνομανεῖς, πὸν ὁ ἀριθμὸς τους ἀξάνεται τελευταία μὲ ἀνησυχητικούς ρυθμούς, μὸλις περὶ τὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1990».

Πόσο ἀλήθεια θαρῶνει σιὸς ὄμους μας ἡ εὐθύνη τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν λουλουδιῶν μας ἀπὸ τῆ θανατερὴ ἐπίδραση τῶν ἀλουλουδιῶν!

Σταυρωτὲς ἢ σταυρωμένοι;

ΕΙΝΑΙ ΑΓΩΝΑΣ ἡ ζωὴ, θυσία, σταυρός. Σιὰδιο ὁ χρόνος τῆς ἐπιγείου πορείας μας. Καὶ σιρατιώτης τοῦ πνευματικῶ ἀγῶνα ὁ κάθε ἄνθρωπος, σὲ μιὰ μόνιμη ἐπιστροφίτευση, γιὰ ἓνα σκοπὸ ὑψηλό, γιὰ ἓνα Ἰδανικό. Τὰ Ἰδανικά θέλουν θύματα. Τοῦτο εἶναι ἀντίθετο στὸ Νόμο τῆς ζωῆς. Φαινομενικά ὅμως. Ὁ Κύριος πὸν ἐπέφερε ἀναιροπή τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ ἐνεργεῖν, ἐξαγγέλλει μὲ τειράγωνη λογική, κάτι πὸν ὁ ἴδιος πραγματοποίησε πρῶτος, κατὰ τρόπο μοναδικό. Τῆ θυσία τῆς ζωῆς γιὰ χάρη ἑνὸς ιδεώδους ὑψηλοῦ. Πάνω στὸ Σταυρὸ τοῦ Γολγοθᾶ, ἔχει μισαγαρωθεῖ ἡ μεγάλη θυσία τοῦ Θεανθρώπου γιὰ χάρη τοῦ ἀνθρώπου.

Ἰερουργοῦμε κι ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι μέσα στὸ χρόνο. «Αἴροντες τὸν Σταυρὸν», ἀνεβαίνουμε κι ἐμεῖς τὸ Γολγοθᾶ μὲ τῆν ἐνίσχυση τοῦ πρῶτου Σταυροφό-

ρου. Ἄρχεῖ τὸ Ἰδανικό πὸν θὰ μᾶς ἐμπνέει, νὰ ἐμπνέεται κι αὐτὸ ἀπ' τῆ θυσία τοῦ Σταυροῦ Του.

Σήμερα οἱ ἄνθρωποι ἔπαυαν νὰ ἔχουν τὸ Σταυρὸ ὡς σκοπὸ τῆς ζωῆς τους. Κατανοῦν γι' αὐτὸ ζωῶφνια, ἀνθρωποειδῆ, βουκηματώδεις ὑπάρξεις. Ἀποφεύγουν τὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ κι ἐνιούτοις φοριῶνται χίλιους δυὸ ἄλλους ιδιοτελεῖς σταυρούς, πὸν πὸν βαρεῖς καὶ πικρούς... Ὅποιος ἀγαπᾶ τὸν ἑαυτὸ του σταυρώνει τὸς ἄλλους. Ἐνῶ ὅποιος ἀγαπᾶ τὸς ἄλλους, σταυρώνεται γι' αὐτούς. Θεσιάζοντας οἱ τελευταῖοι τῆ ζωὴ τους, στῆν πραγματικότητα τῆν κερδίζουν. Τῆν καταπιῶν μέσα στῆν Αἰωνιότητα.

Ἄμβωνας σὲ ταξί.

ΒΛΑΣΦΗΜΟΥΜΕ τὰ Θεῖα; Δὲν σεβόμαστε τίποτα. Κι οἱ ἄγριοι σεβόνται τὰ ἱερά τους».

Τὰ παραπάνω λόγια δὲν εἶναι γραμμένα σὲ κάποιο ἡθικοπλαστικό βιβλίο ἢ σὲ κάποια σχετικὴ ἐπιφάνεια, ὅπου θάταν φυσικό. Τὰ διαβάσαμε — κι αὐτὸ ἔχει σημασία — σὲ μιὰ μικρὴ πινακίδα πὸν βρισκόταν στὸ καριτᾶν ἑνὸς ταξί. Δίπλα σιὸς χιλιόμετρικὸς δεικτες τὸ κείμενο, μᾶζι μὲ τῆς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας.

Ὁ Ἕλληνας ἀνοίγει πὸν εὐκόλο τὸ στόμα, ὄχι γιὰ νὰ ἐμνήσει μᾶ γιὰ νὰ ἐκοφενδονίσει στὸ Θεὸ καὶ στῆ Μητέρα Του ὅ,τι χειρότερο διαθέτει ἡ βρωμικὴ φαρτίτρα του. Ἀκούγεται καὶ τὸ δῆθεν ἀφελὲς σὲ περιπτώσεις διαμαρτυριῶν: «δικός μου εἶναι ὁ Θεός, ὅ,τι θέλω τὸν κάνω» ἢ «τὸ Θεὸ μου βρίζω, ὄχι τὸν... δικὸ σου»!!! Ἄν εἶναι δυνατὸν ὁ Θεὸς νὰ γίνεταί... περιοριστικό στοιχεῖο, ὅπου ἔχουμε κάθε δικαίωμα! Εὐτυχῶς κυκλοφοροῦν καὶ μερικὰ ταξί...

Μᾶς ἔκαναν θεοὺς πρὶν γίνουμε ἄνθρωποι!

CITE DES SCIENCES ET DE L'INDUSTRIE εἶναι ἡ χαρακτηριστικὴ ὀνομασία δυὸ συγκροτημάτων πὸν πρόσοφατα ἐγκαινιάστηκαν στὸ LA VILLETTE τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας. Πρόκειται γιὰ καταπληκτικὲς ἐπινοήσεις τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, πὸν ἀπεικονίζουν ἀνάγλυφα κυριολεκτικὰ τῆν ἠλεκτρονικὴ ἐποχὴ μας.

Τὸ ἓνα συγκρότημα παρουσιάζει τῆν πολυδιάστατη ἐξέλιξη τῆς ἐποχῆς μας μὲ τῆ βοήθεια ἑκατοντάδων COMPUTERS καὶ τηλεοράσεων. Ὁ ἐπισκέπτης συγκλονίζεται στὸ τμήμα «ἀπὸ τῆ γῆ στὸ διάστημα». Πρόκειται γιὰ τὸ χῶρο ὅπου ἡ τελευταία

λέξη τῆς ηλεκτρονικῆς κάνει τὸν ἄνθρωπο κοινωνὸ τῆς μεγάλης συγκρίτησης. Τὸ συγκρότημα εἶναι κατασκευασμένο μὲ χάλυβα, σίδηρο καὶ γυαλί.

Τὸ δεύτερο, ἔχει τὸ σχῆμα γιγάντιας σφαίρας. Ὁ θεατὴς πὸν βρίσκειται στὴ μεγάλη ἐπικλινῆ αἶθουσα, καρφώνεται μὲ τὸ δλέμμα του στὸ θόλο πὸν μετατρέπεται σὲ τεράστια οὐδὴν —κάτι ὡς ποῦμε σὴν τὸ πλανητάριο, μὲ πολλὴ βέβαια φαντασία— καὶ βιώνει τὴν πυρειώδη ἀτιμωσφαιρα πὸν ἐπικρατεῖ μέσα στὸ τεράστιο διαστημόπλοιο, δίπλα στοὺς ἀστροναῦτες. Ἄφου γίνεαι οὐσκότιση ὁ θεατὴς αἰσθάνεται μὲ ἰδιαίτερη ἀνακούφιση ὅτι ξαναγυρίζει στὸν ταλαιπωρημένο πλανήτη μας.

Τὰ δύο καταπληκτικὰ συγκροτήματα πὸν ἀναφέραμε εἶναι μέρος ἀπὸ τὸ σύνολο πὸν προγραμματίστηκε. Φέρουσι τὸν οὐρανὸ στὴ γῆ. Μυῶν τὸν ἐπισκέπτη στὰ μουσικὰ τῆς ηλεκτρονικῆς, σὴν τεράστια ἐξυπηρέτηση πὸν προσφέρει ἀλλὰ καὶ στοὺς κινδύνους πὸν ἐγκυμονεῖ. Μὰ κάπου ὁ ἄνθρωπος προβληματίζεται γιὰ τὴ σχέση τῆς καρδιάς μὲ ὅλα τούτα τὰ ὑπερπεριτεύγματα τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ διαπιστώνει ὅτι —δυστυχῶς— οἱ μηχανὲς μᾶς ἔκαμαν θεοὺς πρὶν καλὰ - καλὰ γίνουμε ἄνθρωποι!

«Ὅταν θέλεις σοῦ μιλῶ.
ἂν δὲν θέλεις σιωπῶ...».

ΚΑΘΕ ΕΛΛΗΝΑΣ πὸν πονᾷ τὸν τόπο του —καὶ ποῖός ἰσχυρίζεται τὸ ἀντίθετο— πρέπει νὰ ἐνημερωθεῖ καὶ νὰ προβληματισεῖ γιὰ τὴν ἀκόλουθη εἶδηση: «Ἐχομε 500 βιβλιοθήκες, ὅταν ἡ Δανία ἔχει 1.000 καὶ ἡ γειτονικὴ Βουλγαρία 10.000. Ἐπίσης σὴν Ἑλλάδα ἀντιστοιχεῖ 1 βιβλίον σὲ 92 κατοίκους, ἐνῶ σὴν Ἰταλία 7 βιβλία σὲ κάθε Ἰταλὸ!»

Πόσο ἐπώδυνη ἡ σύγκριση, ἔ; Καὶ νὰ σκεφτεῖται καρεῖς πὸς τὸ κατάντημά μας —γιατὶ γιὰ κατάντημα πρόκειται— ἔρχεται νὰ σφραγίσαι πνευματικὴ Ἱστορία χιλιετιῶν!

Σὲ κάποιο παιδικὸ βιβλίον πὸν κυκλοφόρησε γύρω στὸ '60 ὑπῆρχε ἓνα χαριτωμένο τεράστιχο αἰνίγμα πὸν ἀναφερόταν στὸ βιβλίον καὶ ἔλεγε: «Ὅταν θέλεις σοῦ μιλῶ / ἂν δὲν θέλεις σιωπῶ / ἄλλο φίλο δὲν θὰ βρεῖς / πιὸ πιστὸ καὶ πιὸ σοφόν». Πόσο ἀπλὸ καὶ πόσο πραγματικόν: Βέβαια ὑπάρχουν πάμπολλα βιβλία «κίτρινα» χρώματος πὸν πολλαπλασιάζονται μανιωδῶς. Δυστυχῶς ἡ Ἑλλάδα μας ἀγαπᾷ ἰδιαίτερα τὶς «κίτρινες» σελίδες.

Τώρα πὸν ἀρχίζει ἡ σχολικὴ περίοδος, ὡς φροντίζουμε νὰ ἐμπνεύσουμε στὰ παιδιά τὴ συντροφικὰ τοῦ σωστοῦ βιβλίου —παράλληλα βέβαια μὲ τὸ σχολικόν. Πρὶν ὅμως ἀπ' αὐτό, ὡς φροντίζουμε νὰ πείσουμε τὸν ἐναντίο μας ν' ἀγαπήσει τὸ διάβασμα τοῦ καλοῦ βιβλίου.

Ζεῖ Κύριος...

ΤΟ ΘΕΜΑ τοῦ σχολίου αὐτοῦ συγγενεῖ μὲ τὸ προηγούμενο. Καὶ θὰ μορφοῦσε σ' αὐτὸ νὰ ἐντα-

χθεῖ. Τὸ δημοσιεύουμε ὅμως ἀνεξάρτητο γιὰ νὰ κρατηθεῖ τὸ μάτι ὅσο χρειάζεται στὶς λέξεις πὸν τὸ συνθέτουν. Καὶ εἶναι τὸ κείμενο τόσο παρήγορο...

Ἡ πληροφορία μας ἀπὸ τὴν ἔγκριτη γαλλικὴ ἐφημερίδα «LE MONDE»: Φέτος ἀνάμεσα στὰ θραβεία καὶ τὰ μετάλλια πὸν ἀπένευμε ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία, δόθηκε μετάλλιο στὶς ἐκδόσεις «ROBERT» γιὰ τὴν ἐκτύπωση καὶ κυκλοφορία τῆς Ἀγίας Γραφῆς τοῦ GUTENBERG.

Πρόκειται γιὰ τὸ πρῶτο βιβλίον πὸν ἐκτυπώθηκε ἀπὸ τὸ Γουτεμβέργιο.

Ἡ Βίβλος εἶναι πρώτη σὲ κυκλοφορία σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο. Ἀξίζει νὰ ὑπενθυμίσουμε αὐτὸ πὸν ἀναφέραμε σὲ προηγούμενο σχόλιο. Πὸς ἔχει ὀλοκληρωθεῖ ἡ μετάφραση τῆς Ἀγίας Γραφῆς στὴν... τουρκικὴ γλώσσα.

Ζεῖ Κύριος...

Ὁ ἀετὸς τῆς Πάτμου.

ΝΟΗΜΑ ΚΑΙ ΟΥΣΙΑ τῆς ζωῆς, ἡ ἀγάπη. Εἶναι τόσο «θεμελιώδης στὸν ἠθικὸ κόσμον, ὅσο εἶναι στὸ φυσικὸ ὁ νόμος τῆς βαρύτητας». «Ἐνας ἀγρόματος φαρὰς, πὸν ὅμως ἔγινε ἀργότερα «ἀλιεὺς» ἀνθρώπων», τὴν ἐξύμνησε θεόπνευστα. Μαθητὴς τῆς σακραμένης καὶ σταυρωμένης Ἀγάπης, ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, καθὼς «ἀνέπεσεν ἐπὶ τὸ στήθος» τοῦ Διδασκάλου, ἄκουσε τοὺς παλμούς τῆς θεϊκῆς Του καρδιάς καὶ στὴ συνέχεια ἐμελώδησε τὴν ἀγάπη μὲ τρόπο θεσπέσιον. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἐβίωσε ὡς ζωὴ καὶ πράξη καθημερινή. Ἡ ἀγάπη του γιὰ τὸν Διδάσκαλο ἔφερε τὰ δῆμά του στὸν φρικτὸ Γολγοθᾶ. Εἶναι ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς Μαθητὲς πὸν παρίσταται. Εἶχε μάλιστα τὴ μεγάλη τιμὴ νὰ τοῦ ἐμπιστευθεῖ ὁ Κύριος τὴ Μητέρα Του.

Ὁ ὑψηλῆς αὐτὸς ἀετὸς τῆς Θεολογίας —αὐτοῦ σης καὶ θεατὴς τῶν ἀσχημάτων— καὶ ἀετὸς τῆς Πάτμου (ὅπου ἔγραψε στὰ Ἑλληνικὰ —τί τιμὴ γιὰ τὴν Πατρίδα μας— τὴν Ἀποκάλυψή του) καὶ «κῖος τῆς θρονητῆς», εἶναι πρόθυμος νὰ δέχεται τὶς προσευχὰς μας καὶ νὰ τὶς μεταφέρει στὸ Θρόνον τοῦ «Αἰοῦ».

Ἐποδοχὴ στὰ 5 ντάν!

ΠΙΝ ΜΗΝΕΣ —καθὼς τέλειωνε ἡ σχολικὴ περίοδος — ἀναφεροθήκαμε στὸν «ἀποχαιρετισμὸ στὰ 5 ντάν». Πὸν σημαίνει τὴ λέξη τῶν μαθημάτων τοῦ Κα-τη-γη-τι-κοῦ. Ἦρθε ἡ ὥρα γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τῶν ἤχων τῆς ἐνοριακῆς καμπάνας πὸν συνθηματικὰ θὰ προσκαλεῖ καὶ πάλι τὰ παιδιά στὴ θάλπωρ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐθὴν ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν μεγάλων εἶναι καιρία γιὰ τὴν εὐμενῆ ὑποδοχὴ —ἀπὸ μέρους τῶν παιδιῶν— τῶν 5 ντάν καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὴν... ἀποδοχὴ τους!